

LivOGlyst årsrapport 2013

Prosjektnamn: Dynamiske Mosterhamn

Deltar i livOGlyst programmet som: hovudprosjekt
1. hovudprosjekt, 2. utviklingsprosjekt eller 3. assosiert prosjekt

1. Bakgrunn.

1.1 Kort skildring av kor prosjektet har si geografiske hovudtilknyting (stad eller fleire stader, bygd, grend, kommune).

Bygdeutviklingsprosjekt drive av Moster Grendautval, Mosterkrinsen i Bømlo kommune.

1.2 Om lag kor mange menneske er involvert /kven er hovudmålgruppa?

Styret i Moster Grendautval + prosjektleiarar for Dynamiske Mosterhamn tel ca. 15 personar. Dersom ein tel med dei involverte i prosjekta kjem ein raskt opp i om lag femti personar som bidreg. I tillegg samarbeider prosjekta med anna frivillig arbeid på Moster som enno fleire personar deltek direkte i.

Målgrupper er generelt heile bygdesamfunnet (ca. 2100 innbyggjarar), både unge og gamle, men vedkjem også i stor grad besøkjande gjennom fleire av delprosjekta. Totalt antall berørte kan varte opp mot 10 000 per år.

Alle aldersgrupper er involvert.

1.3 Er desse fastbuande? Pendlarar? Bur dei også andre stader? Kven når de med prosjektet hittil?

Fastbuande og besøkjande, både fra Sunnhordlandsregionen og meir langvegsfarande. Hittil er festivalpublikum ved Mostraspel/Mostrafestival, ungdommar, bygdefolk, eldre, kulturpublikum, og mange andre nådde med prosjektet.

1.4 Kva for utvikling er ønskt- og var bakgrunn for søknaden (kort skildra)

- **Utvikle meir aktivitet og samarbeid på tvers av ulike grupper og generasjonar i samfunnet, gjere Moster til ein betre stad å bu.**
- **Legga vekt på å få til nye (eller reetablere gamle møtestader)**
- **Fokusere på heile samfunnet med både aktivitetar for ungdom, kulturelle tilbod, festival, handel, tettstadutvikling, fysisk aktivitet og bruk av natur og kulturminner.**
- **Fokus på å bruke og halde liv i sentrum og hamna i Mosterhamn som har komme litt i bakevja etter at ferjesambandet vart borte i 2001.**

1.5 Har det skjedd positive endringar som de meiner kan ha noko med prosjektet å gjere?

- **Gode turløyper, som er godt merka og kjekke å gå**
- **Auka bruk av Moster Amfi**
- **Nytt liv i ungdomsklubben**
- **Ny matbutikk etablert, aukande merksemd omkring å få teke ledige lokaler i sentrum i bruk**
- **Auka merksemd mot historie og kultur, spesielt marinarkæologi**
- **Mostrafestival etablert og halde 3 gonger, den 4.gongen er under vurdering for 2014 då det er musikal (West Side Story) på haustparten**
- **Positiv merksemd mot Moster frå resten av kommunen: «Det skjer mykje på Moster», og «Moster er svært aktive»**
- **Julearrangement med samarbeid mellom fleire lag i bygda arrangert for 2. gong i 2013. Gid utvikling.**

2. Prosjektorganisering

2.1 Prosjekteigar:

Moster Grendautval

2.2 Kva for organisasjonsform: (ideell stifting, grendeutval, bygdelag, halvkommunalt selskap mfl)
Grendautval

2.2 Organisasjonsnr.:

995 600 862

2.3 Samansetting av styre:

Moster Grendautval er eit valt organ i bygda etter vanlige prinsipp for valg av styre på kvart årsmøte.

I 2013 var styret samansett slik:

Leiar:	Roy Fimland
Nestleiar:	Kåre Spissøy
Styremedlemmer:	Ingvald Grindheim, Tony Hidle, Asbjørn A. Sætre, Merete Solås, Grethe Sivertsen, Reinert Røksund
Valnemnd:	Magnus Stavland, Arve Lilledal

2.4 Kven er prosjektleiar? Tilsatt når?

Kåre Spissøy, frå sommaren 2012

2.5 Er det prosjektgrupper, team eller liknande? Kva for?

Prosjektgrupper: Møteplassar, Tur og Friluft, Marinarkeologi og dykking, Tettstadplanlegging, Festival, Næringsutvikling, Santiago, Mostraparken

2.6 Ansvarsfordeling i prosjektet? (kort skildring)

Kvar prosjektgruppe er ansvarleg for planlegging, gjennomføring og rapportering.

2.7 Korleis medvirker kommunen/kven frå kommunen deltar? Har dei tildelt midlar?

Medverking med midlar, NOK 30 000 årlig til LoL, NOK 7-10 000 i driftsmidlar, NOK 20-30 000 i andre prosjektmidlar.

Deltaking frå næringssjefen Magne Raknes i nokre av aktivitetane. God dialog, men me ynskjer endå meir støtte og deltaking.

3. Måloppnåing.

3.1 Kort kommentar om kva som har vore overordna viktigaste måloppnåing

Mostrafestival etablert, tur og friluft svært aktivt, ungdomsklubben er på veg opp, fellesmøter med god deltaking, julesatsing med felles arrangement.

3.2. Særskilte satsingsområde, aktivitetar og måloppnåing innan entreprenørskapsutvikling i rapporteringsperioden

Aukande torg/marknadsaktivitet (ifm festival og julearrangement), Aukande interesse for å etablere kafé og andre aktivitetar i ledige lokale i sentrum (Blomsterbutikken, banke, gamle butikken).

Merksemda rundt Santiago-satsingane er svært positiv.

3.3. Særskilte satsingsområde, aktivitetar og måloppnåing innan mobilisering, trivsels- og bulyst-satsingar i rapporteringsperioden

- **Festival, skatepark, ungdomsklubb, Mostraparken/Juletre, Seminar «Livskraftige Samfunn» i samarbeid med Universitetet i Nordland**

3.4 Møteaktivitet i prosjektet og med brukarane i rapporteringsperioden

- **Folkamøte/årsmøte, infomøter (næring og tettstadplanlegging), festival, julearrangement, seminar**

3.5 Kompetanseuke- kursdeltaking eller arrangering i perioden

- **Seminar «Livskraftige Samfunn» i samarbeid med Universitetet i Nordland**

3.6 Deltaking i nettverk

- **Bømlo Næringsråd**
- **Bømlo Frivilligsentral**
- **LoL-samlingane**

Me ynskjer fleire nettverk....

4. Deltaking i andre program/prosjekt

4.1 Hvilke?

Bømlo Teater/Mostraspelet

Bømlo Frivilligsentral

Moster Museum

Gruveparken

Julearrangement i Moster Amfi

4.2 Kva vert gjort i livOGlyst prosjektet og kva sorterer under dei andre?

Alle våre prosjekt sorterer under Liv&Lyst, men greiner er med å deltar i dei andre. For eksempel i forbindelse med Mostrafestivalen er me deltagande i planlegginga og har ansvar for «eigne» deler av programmet.

4.3 Ev. tildeling av midlar frå andre?

Bømlo kommune

Gjensidige stiflesen

Finnås Kraftlag

Eidesvik invest

Hordaland Fylkeskommune (tur og friluft)

5. Økonomi

5.1 Rekneskap hittil

1.3.2012 – 31.12.2013

Budsjettpost	Budsjett 2012 1.3-1.3	Rekneskap 2012 1.3-31.12	Budsjett 2013	Rekneskap 2013
Prosjektleiing	kr 30 000	kr 30 000	kr 40 000	kr 37 500
Kompetansetiltak	kr 20 000	kr 10 000	kr 20 000	
Fellesarrangement	kr 20 000	kr 11 900	kr 20 000	kr 32 278
Omdømme og identitet	kr 20 000	-	kr 30 000	
Møteplassar / Bulyst	kr 30 000	kr 4 573	kr 20 000	kr 95 554
Samlande kultursatsing	kr 5 000	-	kr 5 000	
Marinarkeologi	kr 10 000	kr 13 800	kr 10 000	
Mostrafestival	kr 30 000	kr 30 000	kr 30 000	
Bygde og tettstadplanlegging	kr 20 000	-	kr 30 000	
Næringsutvikling	kr 20 000	kr 13 521	kr 30 000	
FOU satsing	kr 10 000	-	kr 20 000	
Prosjekt Røyksund		kr 20 000	kr 0	kr 31 250
Santiago		kr 5 000	kr 0	kr 20 000
Tur og friluft		kr 27 521		kr 31 100
Reise og anna		kr 11 759		kr 9 185

Sum	kr 215 000	kr 178 074	kr 255 000	kr 256 867

Merknader til rekneskapen:

- **Regneskapsåret 2012** var kortare enn vanleg då det er overgang frå forskjøvet regneskapsår til kalenderår frå 2012. Forbruket på totalt 178 074 er derfor ikkje mykje lågare enn forventa i budsjett.
- **Møteplassar/Bulyst:** Me tok på oss å få renovert lokalet til den gamle ungdomsklubben for å engasjere ungdom og foreldre til deltaking. Arbeidet har engasjert omkring 20-25 ungdommar og 5-10 vaksne, og har pågått gjennom 2012 og 2013. Oppussinga har skjedd på dugnad og pengane har gått til naudsynte material, med anna nytt golv og varmepumpe. Arbeidet har skjedd i samarbeid med kommunen som eig bygningen, og med «Kaffiklubben», som også bruker lokalet til daglege samlingar for eldre menn. Det har vore medfinansiering frå Finnås Kraftlag, næringsliv og Bømlo kommune til dritt arbeidet.
- **Omdøme og identitet 2012 og 2013:** Stor aktivitet med både fellesarrangement, Facebook og nettside. Men ingen direkte utgifter i denne perioden.
- **Bygde og tettstadplanlegging 2012:** I dette delprosjektet har det vore prøvd med invitasjonar til to møter for å få engasjert nok folk til å lage ei arbeidsgruppe. Handelsnæringane på Moster vert spesielt inviterte. Frammøte vart for lite på desse to møta (2 frå næringslivet på de første, ingen på det andre). I kommuneplanen har det også vore vanskeleg å få forankra at Moster er ein tettstad som skal drive med tettstadplanlegging. Dette arbeidet er derfor enno ikkje i gong slik me hadde tenkt.
2013: Det vart også prøvd å mobilisere for dette i 2013 utan det lykkast. Det ser ut til at det vert nye verksemder i ledige lokale i Moster sentrum i 2014. Det vert forsök på ny mobilisering utpå våren 2014.
- **Mostrafestival:** i 2012 vart det sett inn 30 000 frå gendautvalet til festivalkassa. Same beløp vart sett inn frå samarbeidspartneren Bømlo Teater. Når festivalen var gjort opp gjekk den i null, så desse midlane står i festivalkassa. Festivalen vart også arrangert i 2013 utan at det vart utgifter belasta vårt budsjett.
- **FOU satsing: Me arrangerte** eit stort seminar i februar 2013 innan samfunnsutvikling for å mobilisere til eit breiare perspektiv på samfunnsutviklinga. Utgiftene til dette vart ført under fellesarrangement. Med anna var det ca 20 000 for innleigde prosessleiarar frå Universitet i Nordland. Andre satsingar som inneheld forsking, er Marinarkeologisatsinga og Santiago teaterstykket.
- **Tur og Friluft:** Dette er ei svært vellukka satsing som framleis har stor aktivitet. Me valde derfor å behalde dette delprosjektet innan ramen på LoL både i 2012 og 2013. Dette vert også med i 2014. Dette delprosjektet har i tillegg til midlane frå LoL, også mykje medfinansiering frå Gjensidige stiftelsen og HFK friluft.
- **Santiago:** Dette er eit nytt initiativ som er i tråd med målsettinga i prosjektet; å bruke kulturen og historia for å skape ny og samlande aktivitet. Dette skal bli eit nytt spel eller teaterstykke der møtet mellom skipbrudne Hollendarar og det middelalderske Mostrasamfunnet vert dramatisert. Stykket skal skrivast av fotograf og filmskapar Lene Løtveldt. Aktiviteten har gått over 2012-2013.
- **Prosjekt Røyksund:** Røyksundskanalen er ei natur og kulturperle og sterkt identitetsskapande for Bømlo. Dette prosjektet er eit forprosjekt for å planlegge ei oppgradering av seglingsløpet

gjennom heile kanalen. Dette er ei stor investering som omfattar både sprenging av skjær, mudring av hovudlaup, sikring av murverk langs kanalen, og sannering/omlegging av vass og kloakkledninga. I mangel på tiltak og respons frå offentlig forvaltning har grenadautvalet bestemt seg for å sjølve finansiere eit forprosjekt. Dette er kostnadsrekna til omkring 50 000 kr som vert fordelt over to budsjettår. Midlane vert teke frå finansieringsdelen som vert gitt av kommunen til prosjeket. Desse midlane kan brukast til fysiske investeringar. Satsinga har ført til at finansieringa av oppgraderinga, om lag 5 mill kr no er på god veg.

5.2 Kva har gått til prosjektleiar?

30 000 kr i 2012, 37 500 i 2013, Budsjett: 60 000 i 2014

6. Medieomtale

Avisomtalar i 2013

Bømlonytt 2.2.2013:

Vil ha levande og livskraftige lokalsamfunn

Korleis gjera Bømlo til ein endå betre stad å bu? Det er eitt av fleire spørsmål seminaret Livskraftige samfunn tek for seg på tysdag.

Bn: Nils-Tore Sele

Moster Grendautval-prosjektet Dynamiske Mosterhamn, Bømlo Frivilligsentral og Bømlo kommune går saman om å arrangera seminaret Livskraftige samfunn i Moster Amfi tysdag kveld. Det tek for seg tema innan økonomi og samfunnsutvikling. Professor

Ove Jakobsen og førstelektor Øystein Nystad frå Universitet i Nordland kjem, for høvesvis å halda foredrag og å leia forsamlings gjennom ein kreativ prosess denne kvelden.

– Seminaret er ope for absolutt alle. Målgruppa er alle som er opptekne av korleis me kan gjera det betre å bu i gredene våre. Me har spesielt invitert unge og skulesektoren i Bømlo. Det same gjeld for næringslivet og alle gredalaga på Bømlo. Ma har i tillegg sendt ut invitasjonar til resten av regionen, særleg naboane våre i aust, Sveio og Stord, seier Kåre Spissey frå

Dynamiske Mosterhamn og Moster Grendautval.

Seminaret er ein del av ulike jubileumsarrangement i heile kommunen utover året, som markerer at Bømlo kommune er 50 år i 2013.

– Me trur at dette er eit seminar som kan gi dei som kjem innspel til fleire aktuelle saker i regionen. Eit døme er skulepolitikk. Me har Litlabø skule som kan bli nedlagt på Stord, og me har Bømlo vidaregående der det kan bli både nedlegging og flytting av skuletilbodet, seier Spissey.

Bømlonytt 7.2.2013:

Dynamisk dialogkveld

– Me vil at Moster skal bli ein betre stad å bu for alle. Seminaret i dag er del av ei mobilisering for å få fleire med, sa Kåre Spissey frå Moster Grendautval-prosjektet Dynamiske Mosterhamn om Livskraftige samfunn i Moster Amfi, tysdag kveld. Det blei ein kveld der den gode samtalen stod sterkt. **Side 9**

Kafeyert Grete Rydningen Magstø (midten) hadde ansvaret for at den gode dialogen gjekk greitt ved eit av kafebordet i Moster Amfi.

Gode samtalar om godt liv

Med å samtala i lag, bli kjende med kvarandre, dela og utvikla tankar og idear, kan ein få starten på utviklinga av eit godt samfunn for framtida.

Bz: Nils-Tore Sele

Inngressen til denne artikkelen er eit forslag til oppsummering av kva seminaret Livskrafting saman med tidlegar kveld, arrangeret av Dynamiske Mosterhamn, Bemnl kommune, Bemnl Fritidslagsentral og Moster Amfi, eigentleg handla om. Hovudtankene bak seminaret var å finna ut kva som må gjennomførast til Moster og andre område av kommunen til å bli endå bedre stader å bu.

Til å hjelpe seg med seminaret, hadde arrangementene knytt til seg professor Ove Jakobsen og forskerlektor Øystein Nystrand fra Universitetet i Nordland. Deira bokskip er det som må til. Snarare tvert imot.

Startar ein prosess

Deltakarane på seminaret, 42 i talet, var samla til kafédialog i Moster Amfi. Her snakka dei om tema som netterverk, kva ein kan gjera for å få nye folk til å bli godt integrerte i lokalsam-

funnet og til sist kordeis ein set for seg samfunnet i 2030.

– Me starta med dette oppleggat i 2007. Dette er vel den forstående kafédialogen me har. Dette oppleggatet er laga til slik at dei som er med, blir kjende med kvarandre, pratar i lag og på den måten hevar seg over grensene me har i det daglege. Du vest, på samankomstar som dette, set me også heldt i lag med menneske med andre, opplygget fungerer fint, og der me har vare, held dei gjerne fram med liknande arrangement seinare, seier høgskolekarakterist Oystein Nystrand til Bemnl-nytt.

Optimalt livskvalitet

Nystrand hadde et overoppsyn med kafédialogen. For det, hadde professor i økologisk økonomi, Ove Jakobsen, halde foredrag i Amfisalen.

– Det økologiske fotavtrykket frå kvar og ein av oss blir berre større og større. Det er klart at veksten i verda må reduserast. Det ság ein alt i 1790. Adam Smith sa då at veksten ikkje kan føregå for alltid. Det kjenner eit punkt der grensa er nådd, sa Jakobsen.

– 30 år med undersøkingar frå mange land viser at me alle

har eit optimalt punkt for lukke for seg samfunnet i 2030.

– Me starta med dette oppleggat i 2007. Dette er vel den forstående kafédialogen me har. Dette oppleggatet er laga til slik at dei som er med, blir kjende med

kvarandre, pratar i lag og på den måten hevar seg over grensene me har i det daglege. Du vest, på samankomstar som dette, set me også heldt i lag med menneske med andre, opplygget fungerer fint, og der me har vare, held dei gjerne fram med liknande arrangement seinare, seier høgskolekarakterist Oystein Nystrand til Bemnl-nytt.

Ogåa i antikken var dette samtalene. Jakobsen viste til Aristoteles sine tanker for 2300 år sidan, om at eit samfunn var harmonisk dersom det var sjøforsynt og pregg av mitchald.

– Alt er integrert i alt, sa Aristoteles den gongen, framheva Jakobsen.

– Men er alle avhengige av andre, og må vere myndig til å samhandla dessom me vil få noko til, sa han.

Mange vil seia at minninga med livet er å ha eit perspektiv på det som skjer utanfor seg sjølv.

Kommunalråd Gjer E. Aga opna seminaret, og syntes føredraget til Jakobsen var tankevekende.

– Bemnl kommune har fokus på folkehelse og det gode liv.

Kommunen si oppgåve er å vera med å sikra dette for den einskilde, og gje rammer for det gode liv i fellesskap med andre, meinte han.

Øystein Nystrand fra universitetet i Nordland, understreker kor viktig dialogen mellom menneske er. Like viktig som å snakka sjølv, er det å lytta skikkeleg til kva andre menneske seier til deg.

Bemnlonytt 12.3:

Klubbedubben kan få nytt liv

– Ungdommene må vera med, elles får me det ikkje til, seier Kåre Spissøy i Dynamiske Mosterhamn. Sist veke var han ein av åtte på eit møte som hadde som føremål å få blesa nytt liv i fritidslaget på Moster, Klubbedubben. Det er eit flott initiativ som me varnar ungdommene sjølv sei seg mon i. Dynamiske Mosterhamn har 15.000 kroner til disposisjon som ungdommene kan få bruka til å pussa opp dei tidlegare klubblokala. Og han har sjølv sagt heilt rett, Spissøy, ungdommene sjølv må vera med.

Difor reknar me faktisk med at dei møter gute- og jente sterke opp når grøndelaget inviterer alle ungdomsskuleelevene til møte for å høysa dei sine meningar. Vil dei ha kafe, vil dei ha filmkvelder? Vil nokon spela i band eller vil dei berre ha ein stad å motast for å prata? Klubbedubben har lege nede nokre år, men fortener absolutt å stå opp att or oska.

Det er eit yrande barne- og ungdomsliv om kveldane kringom på dei mange bedehus i kommunen. Og zere vera alle dei vaksne som står på og jobbar for at dei som er har lyst å ta turen, har heve til det. Det er ingen liten dugnadsinnsats det er snakk om. Det finst også flust opp av andre organiserte tilbod, der ikkje minst idrettslagene er blant dei som står på og organiserer aktivitetar for små og store.

I dag vil me gjerne slå eit slag for dei i alderen 13 til 18 som ikkje er organiserte sju kveldar i veka, men som har tre-fire kveldar der dei berre vil hengja ute og pratta med venner. Slappa av med litt musikk, eller spela eit slag bordtennis. Heilt uformelt. Kvar skal dei ta veggen? Så vidt me har greidd å finna ut er det berre på Langevåg dei har ein aktiv fritidslag. Ifølgje Bemnl-kommune, no møter det opp 40–50 unge på klubben i Bygdetunet ein gong i veka. På Svormland har me ikkje funne noko aktiv fritidslag. Det trengst engasjerte menneske til å dra i gang, og engasjerte sjeler til å halda klubben i gang.

No prover dei på Moster og me håpar sterkt dei lukkast. At dei unge vert med. For det fortener dei.

Vil pusta liv i Klubbedubben

– Det er no eller aldri. Me kan få liv att i fritidslagben, men mostra ungdommene må vera med.

Bz: Nils-Tore Sele

Onsdag kveld i forre vinter, arrangerde Dynamiske Mosterhamn eit møte for å loddar stemninga rundt å få i gang at fritidslagben på Moster, Klubbedubben.

– Me var åtte til stades på møtet i klubblokala, det gamle postkontoret på Moster. Eg synest det er grunn til å vera optimistisk, men det er mange mimer at alle ikkje er så mange. Detta sin sin start, det. Me hadde eit godt møte, og mellom dei som var til stades var to ungdommar og fire engasjerte

førelære. Me var to fra Dynamiske Mosterhamn, forse Kåre Spissøy i Dynamiske Mosterhamn til Bemnl-nytt.

Han opplyser vidar at fritidslagbokkparane vil samla alle ungdomsskuleelevene.

Mosterhamn skulle ha informasjonsmøte på skulen om kva

er på gang. Spissøy varar at dette verkeleg vil tenna engasjementet hos lokalgjøldommen.

– Dei må vera med, elles får me det ikkje til. Å vera med i det som skjer på fritidslagben kan gjeva både noko sjølvkjende og mestring til ungdommen. No har vi tilgangspenger 15.000,- som kan brukast til å pussa opp klubblokala og kjøpe mobilar. Det som skal skje, vil me at ungdommene sjølv skal avgjera. Det er dei fritidslagben til for. Me vaksne er med

for å tilrettelegga, og for egen del er eg veldig engasjert og vil jobba for å få i gang at fritidslagben på Moster.

Spissøy fortel vidare at ungdommene må inn for å bestemme framme for fritidslagben på Moster.

– Vil dei ha kafekvelder, eller er filmkvelder ein idé? Det er mykje å tenkja på når det gjeld kva ein vil ha. Kanskje mik også namnet endrast, me får sjå, seier en engasjert Spissøy.

Aktivitetet ved fritidslagben på Moster har lege nede i fleire år. Spissøy meiner det er på høg tid å få klubben i gang gjenge att. Foto: Nils-Tore Sele

Kåre Thoresen Spissøy trur at fritidslagben på Moster vil komme i godt gjenge att. Foto: Nils-Tore Sele

i løpet av denne månaden er i gang med å setja i stand lokala til fritidslagben. – Vona er at

Eldre avisomtalar

Haugesunds avis 3.11.2012:

Dameskipet, kalla dei skuta som gjekk ned ved Moster i 1588. Ivrige sportsdykkarar leitar etter spor.

ARMADASKIPIET «SANTIAGO» gick ned ned ved Moster 18. september 1588, etter at den stolte spanske armada gjekk i opplyse.

«Santiago» var et forsyningsskip og med sine 30 meter eit av dei største i flåten. På grunn av at 32 av sjomenene hadde komne med seg om bord vart det kalla dameskipet.

«Santiago»

■ Eit av dei største skipa i Den spanske armada.

■ Bygd i 1551 – var nederlandsk, men rekvirert av spanske myndigheter.

■ Segla i forsyningskvadronen og hadde 116 personar om bord: Sjømenn, offiserar, stallgutar – og 32 soldatkoner. Difor vart skipet kalla «de nao de las damas» – kvinnedeskipet.

■ Havarerte nær land ved Mosterhamn og alle vart redda.

► **ALLE DEI 116** overlevde og vart tekne godt imot av lokalbefolkinga. Spanjolane vart verande på Moster i fleire månader. Dei fleste reiste heim at utsøkt vinteren, og fortalde at dei var blitt tekne vennleg imot, trass i at mostringane var protestantar og dei sjølv katolikkar.

Truleg hang katolisismen framleis såpass igjen blant folk at spanjolane vart sett på som trusavor?

Etter rapportane frå dei som vende attende til Spania sa det altså ha vore eit fredeleg møte folk mellom på den norske vestkyst for 424 år sidan. Så fredelag at ein del slo seg ned på Moster og kalla vera årsak til enkelte vestlendingar sin mørke utsjånd, kan ein lese i gamle dokument. I alle høve er ordtaket «ha spanskeblod i armen» godt kjend på Bemlo.

LARS EINAR HOLLUND i Bemlo Sportsdykkere har lenge vore oppteken av historiå om «Santiagos».

– Me veit at det gikk ned ved Moster. På eit Armada-kart frå 1590 er det markert vrak her, men ikkje heilt nøyaktig kor det ligg.

– Etter at eit anna gammalt skip vart opp-

daga i 1991 ved Troytarosen utanfor Grindheimsvågen, går me ut frå at dette kan ha vore ei vanleg uthamn, dit skip kan ha sokt i dårleg ver. Det fekk namnet Mostraskipet – og fleire mente at det kunne vera «Santiago». Men funn av gjenstandar frå Mostraskipet sterner ikkje med Den spanske armada sitt tokt mot England, seier Hollund.

BEMLO SPORTSDYKKERE valde nordre hamn ved Troytarosen, like ved Mostraskipet, til sin første leideoperasjon etter «Santiago». Dykkarane kom frå Odda, Kvinnherad, Bergen og Bemlo.

– Dette er første gong meg dykkar etter «Santiago», og me veit jo ikkje kva me vil finna. Håpet er å finna skipet, men me reknar med mange spennande funn og mykje kjekt fer den tid, seier Hollund, som saman med Kåre Spissøy frå Dynamiske Mosterhamn stuper gjennomstandar som dykkarane kjem opp med: Eit lårbein frå ein sau, små plankebitar, flasker – og noko som kanskje er ein del frå eks.

– Me skal ha mykje moro før me til slutt finn sjøle skipet, meiner dykkarane.

GAMMAL: – Denne flaska er handlagd, og ganske gomimpol. Men sikkert ikke frå 1500-talet, seier Lars Einar Hollund i Bemlo Sportsdykkere, som arrangerer dykkinga denne uka/dagen.

8 LØRDAG 3. NOVEMBER 2012

Den spanske armada

■ Ein krigsfloate som Filip 2 av Spania sendte mot England i 1588, dels for å hemme Maria Stuart, dels fordi dronning Elizabeth støtte nederlendane i striden mot Spania.

■ Flåten, som talte 130 store og 30 små krigsskip og ein mannskapsstyrke på ca. 30.000, stod under leding av hertugen av Medina Sidonia.

■ Ein del av flåten blei eydelagt av engelskmennene i Den engelske kanalen, og mange skip forliste då armadaen forsøkte å gå nord om Skottland; fartøya dreiv enkeltvis omkring, heilt nord til Noreg.

■ Berre halvparten av flåten nådde heim.

■ Det har sidan, og heilt opp til våre dagar, vore funne vrakrestar av armadaen.

■ Nederlaget markerte slutten på Spanias hovedmøne på havet, og opna samtidig for det britiske.

■ Den viktigste som engelskmennene sette ut for å speide etter armadaen på sarkysten av England, blei halde opp i fleire hundre år etter at armadaen var slått.

Kjelde: Store norske leksikon

Illustrasjon: E. Lunde fra et historisk kart over det europeiske havet og Atlanterhavet fra 1600-tallet. Kartet viser de viktigste handelsrutene og handelsstasjonene i Europa, inkludert de spanske koloniene i Amerika. Kartet viser også de viktigste handelsrute til Asia via det Indiske havet.

«SANTIAGO» SOM TEATER

■ **EIT SKIP MED 116** personar frå Spania forliser ved Mosterhamna kystlinje. I ein periode frå september 1588 til nyårt 1589 må desse 116 menneska bu og leve i ein liten landsby på Vestlandet. Et slik intergrert samfunn har aldri vært opplevd før, dinne spanskefamiliane kunne ikke nordmenn reformerte lutheraner, det er usikker om reformasjonen har nådd Mosterhamn på denne tida. Spanjolane er bevarande i ei verd kor trykketkunst og boker er alminneleg. I Noreg i 1556 fins 96 eksemplar av Bibelen, alle på latin.

Dette er bakgrunnen for at Lene Lotvedt frå Bergen, med slektsrøter frå Bemlo og hyrde på Moster, ønskjer å skrive manus til eit historie-spel om tematikkken rundt «Santiago».

– Gjennom folk på Moster er eg blitt kjent med denne historien og tykkjer det er faszinerende og spennande, seier Lotvedt, som er utdanna dramaturg og fotograf.

– Ho har tidlegare også skrive filmmanus og jobba som produsent.

ETTER SAMTALAR MED folk frå Moster gikk Lene Lotvedt i gang med å soke om middel, i samarbeid med Moster Grennautval og Dynamiske Mosterhamn. Bemlo kommun har levd 5.000 kroner. Det er også sokn i Hordaland fylkeskommune. Den kulturelle komiteen og Liv og Læringsrådet på Moster.

– Personar me vil positive svar vil eg i gang straks, og reknar med å ha manus ferdig i februar 2013. Eg tenker det som ein musikal, helst med musikk av lokal komponist, seier Lotvedt.

– Ho ser for seg Bemlo Teater som inngår i samarbeidspartner, og håper dei vil ta det opp i sitt styre.

– Lene Lotvedt og Moster Amfi vil vera nærmest scenen for ei «Santiago»-forestilling, men at den også bør kunna spelast andre stader i Bemlo og elles i Hordaland.

MANUS: Lene Lotvedt håper å kunne gå i gang straks med manus om historia rundt «Santiago».

FOTO: PRIVAT

10 LØRDAG 3. NOVEMBER 2012

Ting skjer på Moster!

Det er no teke fleire initiativ for at heile Moster skal utvikla seg vidare på mange ulike vis. Med utspring frå Moster Grenadautval og med støtte frå livOGLyst og Bømlo kommune er prosjektet Dynamiske Mosterhamn starta opp.

Stein-Erik Ovesen

Gjennom prosjektet Dynamiske Mosterhamn har Moster Grenadautval som mål å skapa samarbeid på tvers av ulike initiativ. Dette slik at det skal vera ei stor og omfattende utvikling på Moster i tida som kjem. I desse dagar vert mostringane informerte litt om prosjektet i form av ein brosjyre som vert distribuert til alle busstalar, og som har den tilande titelen «Ting skjer!». I denne brosjyren vert det poika på at Moster gjennom meir enn nisen år har vore viktig for mange og store hendingar, også gjennom periodar med store endringar. Et slik endringstid er det kanhenda no for Moster, der det gjennom dei ti siste åra har vore ein del funksjonar og tilskif som har forsvunne. Men samstundes har mange nye aktivitetar vorte etablerte i nye område. Såleis kan det kanhenda vera ei slik endringstid no. Og prosjektet Dynamiske Mosterhamn er eit arbeid som er starta opp for å leggja til rette for utvikling, gjerne oppmuntra til nye aktivitetar, vitareutvikla det som er og skapa

ein arena der det er lov å tenkja på korleis mostringane sjølv ønsker at Moster skal vera om ti år, femti år og kanhenda så langt fram som ein hundre år.

Sju personar

Det er sju personar som har teke på seg å vere tilretteleggjarar i seks forskjellige prosjektkontrollteam som til saman utgjer prosjektet Dynamiske Mosterhamn. Alle desse sju personane er i brosjuren grundig presenterte m.a. med bilte, nummer og korleis dei kan kontakta. Det er også litt presentasjon av desse seks underprosjekta. Rolf K. Bjørkelund er tilretteleggjar for prosjektet «Kultur og historie», medan Bjørn Mikal Dahl har med prosjektet «Gruveparken» og greva «Tur og friidrett» har Knut Magne Totland og Sissel Johannessen som tilretteleggjarar, medan Kåre Spissøy er tilretteleggjar for prosjektet «Næring». Grete Rydningen Møgster (på flyttetof til Moster) er tilretteleggjar for prosjektet «Bulyst», me-

TILRETTELEGGJARAR: Med i prosjektet Dynamiske Mosterhamn er det sju tilretteleggjarar som har ansvar for slike ulike underprosjekter. Her er samla til sammale med BØMLO-nytt nyleg, frå venstre Knut Magne Totland, Kåre Spissøy, Geir Arne Hilt og Rolf K. Bjørkelund. Dei tre som ikkje var til stades då bildet vart teke er Bjørn Mikal Dahl, Sissel Johannessen og Grete Rydningen Møgster.

Leggjearansvaret for prosjektet «Informasjon»

Kom med innspel!

Allie mostringar, og sjølv sagt også alle andre, vert oppmunda om å ta kontakt med desse tilretteleggjarane for å komma med ulike innspel, tankar og idear. Og

demonstrer det er ønske om ennretta fokus, er det fullt mogleg å knønna etablere fleire slike team og få med fleire tilretteleggjarar. Det heile er meint å skulle tilpassast det som mostringane sjølv vil arbeida med og prioriters i tida som kjem, slik at heimstadens deira velt ein god og

gjedrutt og inntekkomande reiselv. Det er lagd opp til diskusjon på et eiga Facebook-sidé, og Moster Grenadautval har også meir informasjon på internettetda www.mosterhamn.no.

Mengs dei vise prosjektet Dynamiske Mosterhamn er eit arbeid som er starta opp for å leggja til rette for utvikling, gjerne oppmuntra til nye aktivitetar, vitareutvikla det som er og skapa

dan Geir Arne Hilt har tilrette-

leggjearansvaret for prosjektet «Informasjon».

www.mosterhamn.no

Lokalt engasjement og optimisme

– Med prosjektet Dynamiske Mosterhamn vil me utvikla vår eigen heimstad, gjennom lokalt engasjement. Me vil skape forventningar, me vil spre optimism og få til ei utvikling. Samstundes skal me alle saman ha det kjekt på vegen.

Stein-Erik Ovesen

Dette vart stege fast då BØMLO-nytt nyleg møtte fire av dei sju tilretteleggjarane i prosjektet Dynamiske Mosterhamn. Det hadde då informert om prosjektet under julekaféen som vart halde i Moster Amfi og som samla særskilt mykje folk. Det gjorde dei greit for tankane om at mostringane i fellesskap skal få til mykje i åra som kjem, og dei delte ut informasjonsbrosjyrer som nettopp var komne frå trykkeriet. Så slik sett var dette ein slags «offfentlig start» på det heile, sjølv om det allereie har vore arbeiddd i ei års med dei som no har fått namnet Dynamiske Mosterhamn.

Dugnadssinnsats

Det vert fortalt at prosjektet Dynamiske Mosterhamn har sitt utspring frå Moster Grenadautval. Og etter tips frå ne-

ringsajen fekk ein veta om livOGLyst-prosjektet, som Landbruksavdelinga hos fylkesmannen, Hordaland fylkeskommune. Innovasjon Norge og Sparebanken Vest er med og støttar økonomisk. Dette er et bygudningsprosjekt, som prosjektet Dynamiske Mosterhamn har fått vera medlem av. Frå livOGLyst har ein fått 75.000 kroner og frå Bømlo kommune 70.000 kroner. Dette skal gå til drifta av prosjektet, men det vert understreka at sjølv arbeidet går før seg som dugnad. Og det er alt lagd ned over tusen dugnadstimar.

Ikkje ferdigspikra

Grunna utviklinga og ulike endringar, har me mista ein del ting dei siste ti - femten åra, og no vil me skape liv og nære, og dynamikk. Me har Moster Amfi, gruveparken, kyrkje, fraktefart, kalkgruver, grunderkultur, beliggenhet og andre ting, og

Moster er ei perle som ligg midt i leio. Difor er det no viktig at grunneigarar og alle andre på Moster skal ha eit eigner tilhøve til det som kan og bør og må skje her i bygda, særleg den sverdå engasjerte gjengen frå Dynamiske Mosterhamn. Dei strekar under at denne oppstarten roed udeling av brosjur, kontakt med bedriftar og foreningane og det å dra alle folk med i arbeidet er for at ein i fellesskap skal få til den vidare utviklinga av bygda og saman ta dei naudsynte beslutningane og initiativ. Det er ikkje noko som er ferdigspikra, berre ein start, og det er snakk om eit dynamisk prosjekt som kan utvikla seg etter kvar som folk vil vera med. Desutan vert det peika på at dette er i samsvar med det som Moster Grenadautval kom med i 2009 som innspel til kommuneplanen.

Kulturen er viktig

– Arbeidet med Dynamiske Mosterhamn er eigentleg ikkje noko nytt, men noko som støttar dei eksisterande arbeida og knyter hand mellom dei. Kulturen er viktig i si måte, og me har tett kontakt m.a. med Kjell Arne Røksund som representant for det som smart skal verte til Scene Betolo, seler dei. Han på si side fortel at det er kjempesviktig for kulturen at Moster og Mosterhamn vert utvikla vidare. Blide for musikalar og Mosstraspelet er det viktig at dei skjer noko meir, at heile bygda støtar opp. Han seler at ein har lyft til at det ved komande Mostraspel skal vera meir lev og aktivitet i området enn det har vore tidlegare år. Kanhenda Mosterhamn er noko slikt.

God plass å hu

Moster skal vera ein god plass å hu. Men då må ein også ha næringsliv, høye for handel, ei visst tilbod innan mange felt, og kulturaraktivitetar. Ein vil ha ung entreprenørskap inn i skole, slik at elevene kan vera med på å utvikla framtidia si. Ein vil syta for uristinforma-

sjon som gjeld Moster, det skal lagast ferdig eit omfattande nett av turleyper, og ein vil gieme hu på plass ting i samband med prosjektet Sticirrikei Bømlo. Det er mange forskjellige fysiske prosjekter som er aktuelle dø til, men veldig viktig i sammenhengen er også dei haldninga og det samhald som kan verte resultatet av eit slike felles arbeid. Det vert presisert at det er viktig å gje signal til politikarane og kommunene om kva ein ønsjer på Moster, og ein presiserer at eit godt utvikla og tilrettelagd Moster vil styrke heile kommunen – og heile Sunnhordland med.

Skal vera kjekt

– Me har stor tru på at dette vil til gode synergier, og me vil utvikla vår eigen stad gjennom lokalt engasjement. Me vil skape forventningar, spre optimism og få til ei utvikling. Samstundes skal me alle saman ha det kjekt på vegen, strekar dei fire representantane for Dynamiske Mosterhamn under.

7. Anna

Me viser til vedlegg med utval av aktivitetar me har hatt gjennom 2013, Vedlegga er å finne på nettsida vår under denne lenken: http://mosterhamn.no/?page_id=357

01 DM presentasjon 5.feb 2013 kompr...	23.03.2014 22:51	Adobe Acrobat D...	3 728 kB
02 annonse seminar 5.feb i BN	23.03.2014 16:49	Adobe Acrobat D...	105 kB
03 Plakat Marinarkeologitreff 26. april 2013	23.03.2014 22:30	Adobe Acrobat D...	387 kB
04 Plakat bygdadag 15 juni (600x800)	23.03.2014 22:33	Adobe Acrobat D...	326 kB
05 Plakat ungdomsklubben 6.mars 2013	23.03.2014 22:34	Adobe Acrobat D...	352 kB
06 FERDIG-festivalbrosjyre-korr-4-kopi	23.03.2014 21:43	Adobe Acrobat D...	1 992 kB
07 Ungdomsjam erfaring jun 2013	23.03.2014 22:25	Adobe Acrobat D...	355 kB
08 DM Presentation Scotland 15.3.2013	23.03.2014 22:47	Adobe Acrobat D...	5 880 kB
09 Julekafe 2013 plakat 11200dpi	01.12.2013 17:31	Adobe Acrobat D...	466 kB
10 MGU nettside print 12.12.2013	12.12.2013 18:15	Adobe Acrobat D...	2 026 kB
11 Steinriket Børmlø - seminar 15-16.5.2013	23.03.2014 22:32	Adobe Acrobat D...	840 kB
12 Røyksundkanalen prosjektbeskrivelse	14.12.2013 18:03	Adobe Acrobat D...	1 113 kB
13 1-siders presentasjon til LoL avspark 2...	10.02.2014 20:35	Adobe Acrobat D...	297 kB
14 UiN rapport 3-2013 elektronisk kompri...	30.11.2013 13:30	Adobe Acrobat D...	9 033 kB

Returadresse: Hordaland fylkeskommune, Regionalavdelinga, livOGlyst v/Kari Patricia Kleppe, Postboks 7900, 5020 Bergen

Dynamiske Mosterhamn

Et Liv og Lyst prosjekt i Hordaland

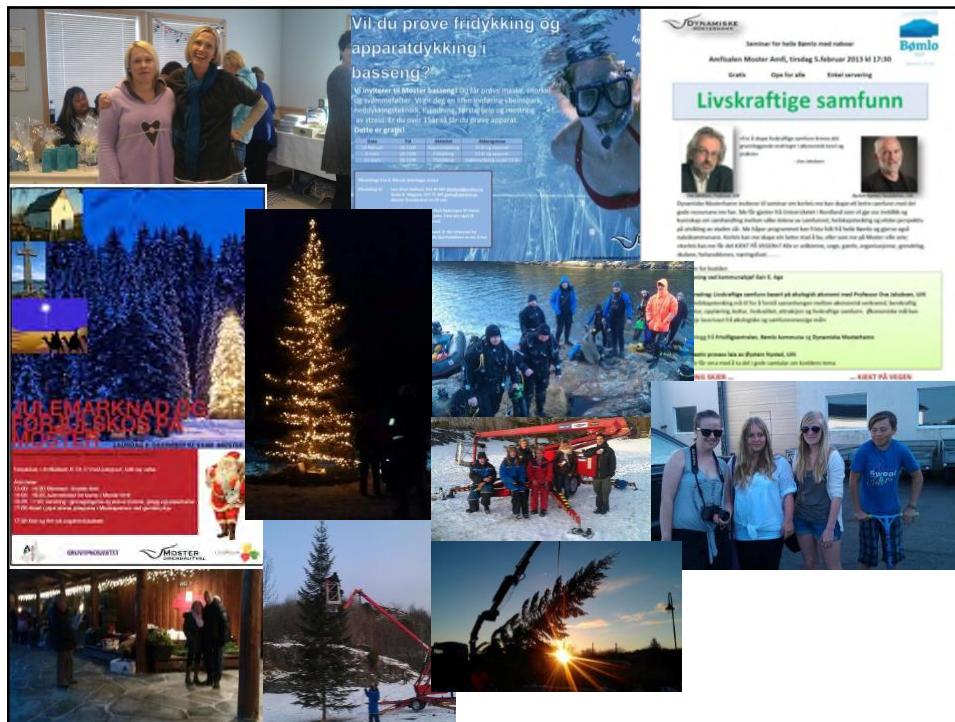
1-årig 2010

1-årig 2011

3-årig 2012-2014

- DM er ikkje alt og ikkje det einaste
- Mosterhamn er full av gode ting
- DM rører med nokre av desse tinga
- Me håpar noko av det verkar slik me hadde tenkt

Visjonstenking

- Mosterhamn har alltid vore i endring
- Er det endring no?
- Kan me påverke den endringa?
- Ja, det trur me!!

TING SKJERKJEKT PÅ VEGEN

- Eit nytt syn på oss sjølve?

Frå ord til handling – korleis då?

- Målsetning

- Ein betre stad å bu for alle fastbuande, gjester og innflyttarar

- Metode

- Positivitet
 - Bygga på det me har
 - Fokus på kultur og Historie
 - Jobba med omdøme og identitet
 - Bruke forskning og utvikling

Prosjekt: Tur og friluft

The left screenshot shows a Facebook page for 'Turgjengen på Moster' with several posts and photos related to tourism. The right screenshot shows a website for 'Sunnhordland' with a section titled 'Turløyper i Totlandsskogen' featuring a photo of a group of people in a forest.

Prosjekt: Marinarkeologi og dykking

Seglskuta SANTIAGO – fra den Spanske Armada gikk ned ved Moster 18. sept. 1588.

Ting skjer!
Er du interessert i seglskutehistoria, dykking eller behov for å være sosial?
Moster oppfordra alle til å være med og ha da **kjeft** og støtta opp om bygdeprosjektet i Moster

Invitasjon
Sportsdykkere fra hele Sunnhordland vil sammen med Dynamiske Mosterhamn, invitere DEG til å vera med å dykka eller berre vera med
Vil du vera med å finna Santiago, skuta som sokk i 1588?

Oppmøte
lørdag 27. oktober
Kl 10:00
Grindheimskaien
Retur fra dykkeplassen Kl 15:00
Alle kan vera med så lenge dei vil

Meir informasjon, eventuelt program for heile helga?
Ta kontakt med
Bømlø Sportsdykkere v/Lars Einar Hollund tel. 918 40 980
Moster Sogelag v/Johnny Notland tel. 971 10 995

DYNAMISKE MOSTERHAMN
LivOGLyst

Vil du prøve fridykking og apparatdykking i basseng?

Vi inviterer til Moster basseng! Du får prøve maske, snorkel og svømmeføtter. Vi gir deg en liten innføring i beinspark, neddykkingsteknikk, livredning, førstehjelp og mestring av stress. Er du over 15år så får du prøve apparat.

Dette er gratis!

Dato	Tid	Aktivitet	Aldersgrense
19 februar	18-22:00	Apparatdykking	13 år og oppover
8 mars	18-22:00	Fridykking	13 år og oppover
12 mars	18-22:00	Fridykking	Svømmeskylling opp til 12 år

Førstehjelps kredsløp (prøver ikke virke):

Påmelding til: Lars Einar Molland, 918 40 390 styrkutdanning@post.no
Grete B. Magner, 979 39 305 gruppe@styrkutdanning.no
Morten Grindhaugen fra FB siste

Dere kan også melde dere på hos Markus Ekeli: Nyttelengen 10 klasse
Moster skole. Sørte nett nærmest og ønsket dato. Dere kan også få førtalebønnes døres til og melde dere på via mail.

Husk også informasjon fra Norges Dykkforbund. Et ørje interessen for dykking, utgjør et godt startpunkt med teknisk kontaktdykkere se om vi kan etablere et fridykklubb i Moster pr våren.

**DYNAMISKE
MØSTERHAMN**

Prosjekt: Bulyst / ung og gamal

- Inkludering
- Eldre
- Unge
- Møtestader
- Trivsel

Lørdag 8. desember 2012

Åpen JULE fritidsklubb

Dørene åpner kl. 17:30

18:30 Brus + Grøt

19:00 Film

22:00 Sosialt samvaar

Spre budskapet på **FB**, kom med
film forslag.

Alder: 10 år og oppover

DYNAMISKE
MØSTERHAMN

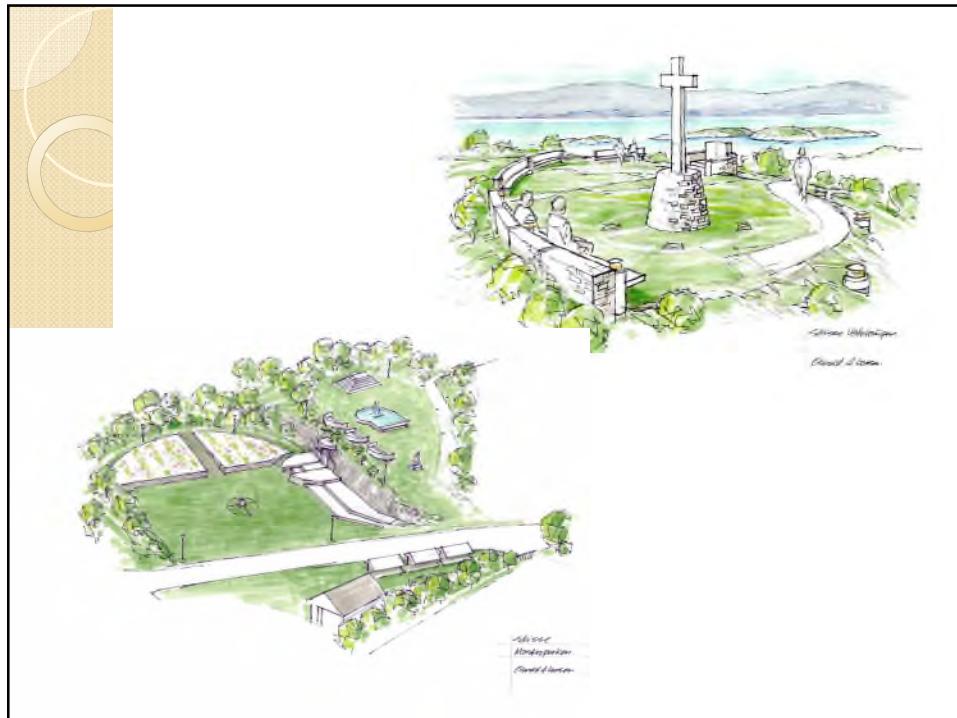
Spørsmål og innspill Mob. 97770305

Idebank

- Hus/møtestad....
Amfiet, Tollhagen,
Mostrahuset....
- Mostraparken –
oppgradere, bruke
- Stadutvikling -
næringsareal
- Mostrating – ein stor
ide
- Santiago – drama....
- Hotell / overnatting
- Matsatsing
- Torgdagar, marknad,
barnas markedsdag –
nye verksemder innan
handel
- Gamle Salem – kjøpe,
bruke til
- Nye næringar – kultur,
marin sektor

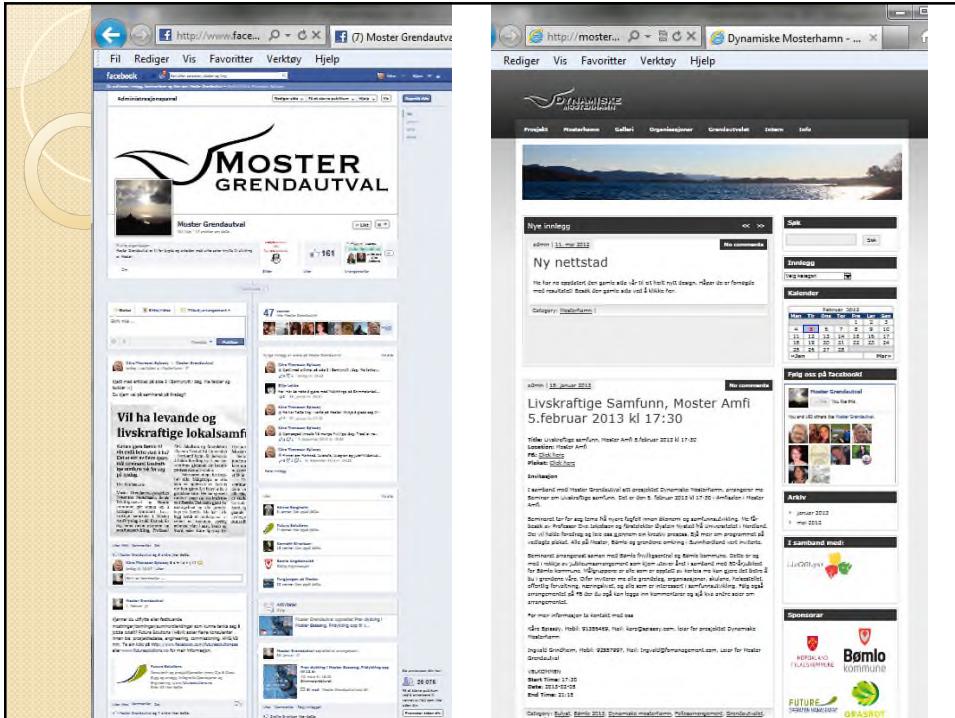
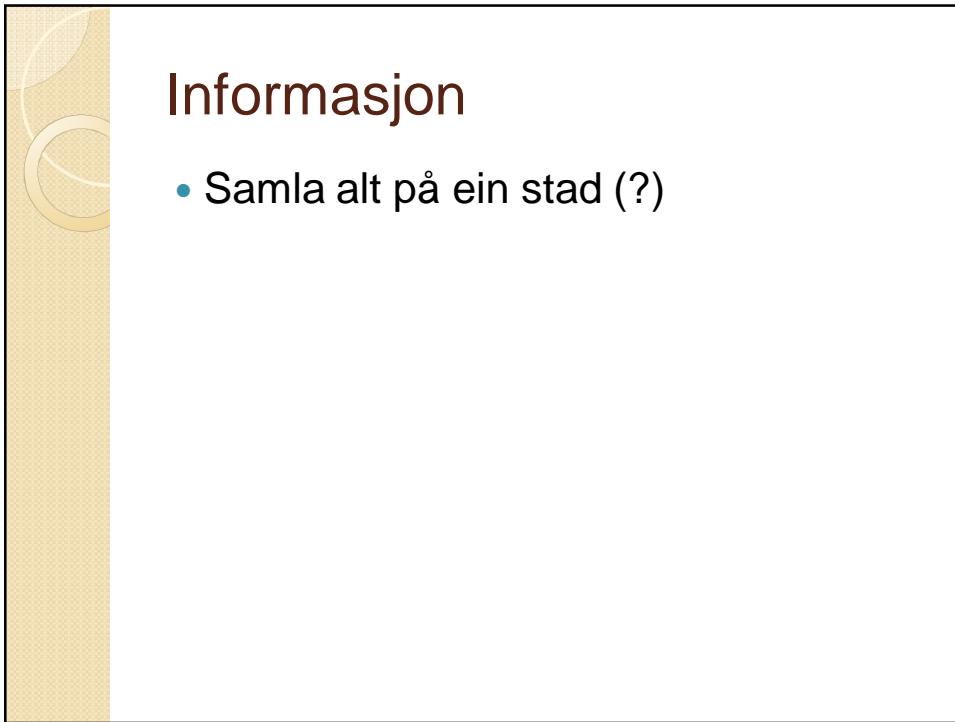

Moster har eit unikt utgangspunkt med kulturhistorie, natur- og kulturlandskap,
samtidig ei rekke opplevelsesaktivitetar bygd kring Noregs eldste steinkyrkje.
Målet er at lokalsamfunn og næring vert utvikla i fellesskap,
slik at områda vert attraktive som bustad og reisemål.

Mobilisering / fellesarrangement

-
- Julekafe / Juletre
- Seminar
- Årsmøte og idemyldring.....
- Næringsforum
- Bømlo 2013
- Festival....
-

Seminar på Moster

LIVSKRAFTIGE SAMFUNN

**tirsdag 5. februar 2013 kl. 17.30
i Amfisalen, Moster Amfi.**

Foredrag ved
Professor Ove Jacobsen

Universitetet i Nordland.

Ope for alle - Enkel servering - Gratis

Vær med på marinearkeologi Mosterhamn, 26.- 28. april

"SANTIAGO"

Seilskute i den Spanske Armada og som forliste ved Mosterhamn i sept.

1588. Totalt var der 116 personer ombord og alle overlevde. "Santiago" var bygget i 1551 med dregtighet på 600 "tonne-ladas" og 30m langt, 9 m bredt og 5m over vannlinjen - et av de største skipene i Armadaen. Av last så nevnes spesielt 950 kanonkuler, 334 pipas vin.

Vi inviterer igjen til marinarkæologiske dykketreff og nye søk etter seilskuten "Santiago". Treffet er for alle! Til alle dykkere som ønsker å vite mer om kulturminner under vann, så tilby vi i løpet av treffet et marinarkæologisk kurs. Ønsker du å delta i søk etter seilskuten "Santiago" så må du ha marinarkæologisk kurs eller tilsvarende erfaring.

Oppmøte og base blir på klubbhuset til Børmlø Sportsdykkere. Alle som skal dykke, må ta med personlig dykkerutstyr, samt fylle luftflasker før første dykk. Har en tilgang til flere flasker så fyll de opp og ta de med.

Påmelding snarest til:

Lars Einar Hollund, 918 40 980, ehollund@online.no
Paul Jørs, 918 87 028, pjoers@gmail.com
Odd Ulltang, 908 46 262, odd.ulltang@online.no

Arr: Dynamiske Mosterhamn og dykkekubbene

Vær med du også!
For kun 1200 kroner så får du dykking, overnatting og mat fra fredag til lørdag!

Marinarkæologikurs

På kurset får du anledning til å dykke og observere ballasthaug, seilskutevrak og delta i søk etter seilskuten "Santiago"

Fredag 17:00 Oppmøte

Fredag 18:00 Kursstart 1. dag

Lørdag 09:00 Kursstart 2. dag

Søndag 09:00 Kursstart 3. dag

Søndag 15:00 Kursslutt

Ønsker du bærebok og sertifikat + 500 kroner

Turgjengen på Moster og ungdomsklubben

Inviterer unge og gamle til ein trivelege og opplevelsesrik dag

på Moster

- Presentasjon av den nye ungdomsklubben

- 12:00. Varaordføraren føretar offisiell åpning av turløyper på Moster

- 12:30. Bli med på ei historisk vandring i Moster gamle kyrkje og Moster Amfi med utstillinga "Frå heidendom til kristendom" og bergverksutstillinga "Steinriket Bømlo" (Gratis).

- Tur frå Teigland til den nye defen av kulturløypa over Notland (ta med passande sko). Det vert premiar for nærmast idealtid på turen for barn og vaksne. (Gratis)

- Quiz med premiar, for både for barn og vaksne (Gratis)

- 13:30. Dansegruppe frå Sion kjem

- "Steinriket Bømlo" seminar (forhands påmelding Moster Amfi)

- Moster Sogelag og Moster Grendautval har stand.

- Servering av kaker, kaffe, is og saft (Gratis)

15.06.2013

kl.12:00 – 17:00

DYNAMISKE
MÖSTERHAMN

MØTE I UNGDOMSKLUBBEN

6.MARS KL 18.00

MOSTERHÅMN

Tegne konkurranser for ungdomstrinnet mht
navneforslag og facebook logo, planlegging av
vaktlister for cafe og koselige prosjekter for barna,
bowlingsturer til Bremnes, lan. pysjamasparty,
svømming, turer med grilling og friluftsliv,
klatrevegg, trygt og hyggelig.

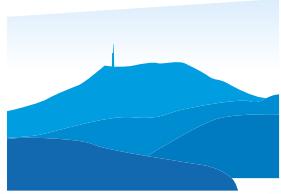
Vi har kaffen klar ☺

Ungdomsklubb på Moster
Lokalet og penningar er på plass, me manglar berre
folka. Vil du vera med å bidra?

Alle interesserte er velkomne
onsdag 6.mars kl 18:00 i Klubbedubben.

Meir info på 97770305
eller 91396469

Bømlo
2013

JUBILEUMSHELGA 2013

31. MAI-2. JUNI 2013

Bømlo kommune 50 år
Jubileumskonsert 1. juni

Bømlo kommune – ein livskraftig jubilant

Odd Harald Hovland
Ordførar

50 år er ingen spesielt høg alder for ein kommune, men det er utan tvil ein milepæl. Når ein passerer 50 år, er det tid for å oppsummere, finne ut kor ein faktisk er, – og sjå frametter.

I dag er Bømlo ein kommune som nærmar seg 12 000 innbyggjarar mot litt over 8 000 i 1963.

Bømlo er ein kommune der vår historie som øybuarar i kombinasjon med målretta satsing på næringsutvikling, samferdsel og kultur,

har bygd opp ei enormt sterk tru på eigne krefter. Kommune, næringsliv og kulturliv er medspelarar og samarbeidspartar. Det er ein kommune som er offensiv og livskraftig, og der optimisme og stoltheit rår. Slagordet «driftige folk i vakker natur» kler kommunen særskilt godt.

Eg ser i dag ein kommune der det fins kreativitet og innsatsvilje, ein kommune der dugnadsanden framleis lever. Klarar me å dyrke desse positive eigenskapane vidare, står me svært godt rusta til å takle dei neste 50 åra.

Gratulerer med 50 gode år!

Bømlo – ein god stad å leva og vera. Med sterke kulturtradisjonar ynskjer Bømlo Teater å bidra til å formidle vår nære og fjerne historie. Bømloteateret, med si 40 årige historie, var tufta på visjonen «å byggje Bømlo». Bømlingane har vist vilje og mot – ja, nokre vil nok og til tider kalle det overmot, i si ferd mot det felles mål å skapa teater! Utan kreative eldsjeler, men og ivrige tilhengjarar, trur eg ikkje kulturlivet i kommunen vår kunne vore der det er i dag.

Bømlo Teater takkar for oppdraget som arrangør av jubilumskonserten. Me håpar dette blir ei opplevelse som gjer bømlingane stolt!

I tillegg til støtta frå Bømlo Kommune og Hordaland Fylkeskommune, er det støtta frå våre sponsorar, og primært hovedsponsorane som gjer vårt offensive kulturarbeid på Bømlo mogleg. Me skuldar desse ei stor takk!

Linda Hellen
Styreleiar Bømlo Teater

BØMLO TEATER SINE HOVUDSPONSORAR:

JUBILEUMSKONSERTEN

Mitt Bømlo er...

MOSTER AMFI 1. JUNI KL 20.00

50-årsjubileet vert feira med ymse arrangement gjennom heile 2013, men hovudmarkeringa vert lagt til konserten i Moster Amfi 1. juni kl. 20.00. Kenneth Sivertsens mangslunge og vakre musikk vert då spela av musikarar, kor og korps frå Bømlo, og representantar frå dei mange lag og organisasjonar på øya vil helse jubilanten med utgangspunkt i orda «Mitt Bømlo er...»

Vel møtt til ei feststund med vakker bømlomusikk og gode ord både til og om kommunen vår!

Havdur
Moster skulekorps
Mostraspelsorkesteret v/dir. Trond Husebø
Kantoriet
Sigurd Sele
Heine Totland
Bjørn Seglem
Arvid Mikkelsen
Arne Kvarven
Ingrid Mjanger Molde
Anja G. Stavland
Elevar v/Bømlo Kulturskule
Eivind Hope
Unni Hilt
Joakim Vikanes
Ina Celise Sortland
Owe Håstø og Jarle Kristoffersen
Rolf Martin Haldorsen
Frode Kvandal
Frode Sæverud
Hans Olav Molde
Hanne Bergheim

PROGRAM FOR

Jubileumshelga Bømlo 2013

MOSTER, 31. MAI–2. JUNI 2013

Fredag 31. mai

- 11.00 MOSTRASPELET – skuleframstilling i Moster Amfi
- 17.00 Festivalen opnar
- 17.30 Keramikkutstilling v/Sarah Reed, Tollkjellaren
- 17.00 Ungdomsjam på Dahlaneset.
- 18.30 Opning ikonutstilling – Lars Slettebø og Ioan Avramescu i Moster gaml. kyrkje.
- 19.00 Dans «Å la falle. Å reise seg att», Marit Loe Bjørnstad, Kyrkjestølen.
- 20.30 Revy «Fyrrike kvende og friblende menn», Bømlo Revylag, Dahlaneset Allsong og livemusikk etter revyen.

Laurdag 1. juni

- 12.00 Little Torolv, premiere i Miniamfiet v/ Barne- og familieteateret
- 13.00 Historisk foredrag – Svein Tindberg i Moster gamle kyrkje
- 13.30 Forestilling Little Torolv, Miniamfiet
- 14.15 Barnekor v/Salem og Sion i Mostratunet
- 15.00 MOSTRASPELET – Premiere v/Bømlo Teater i Moster Amfi
- 17.30 Aktivitetar i Mostratunet og i Tollhagen
- 20.00 JUBILEUMSKONSERT Bømlo2013
- 22.00 Bryggedans på Dahlaneset

Søndag 2. juni

- 11.00 Gudsteneste i Moster Amfi
Utdeling Tora Mostrastongprisen
til Sunniva Gylver i etterkant av
gudstjenesta
- 12.30 Forestilling Little Torolv, Miniamfiet
- 14.00 MOSTRASPELET – forestilling
i Moster Amfi
- 18.00 Festivalen sluttar

MOSTRASPELET

EI KULTURHISTORISK OPPLEVING

30 ÅR

MANUS: **JOHANNES HEGGLAND**
MUSIKK: **KJELL HABBESTAD**

Heine Larsen og Anna Rolvsnes, to talentfulle ungdomar frå Bømlo, kler i år rollene som kjærastparet Torolf og Vigdis som blir skilde av det gjennomgripande kulturskiftet som fann stad då åsatru skulle bytast ut med kristendomen rundt år 1000.

60 skodespelarar og eit stort symfoniorkester tek deg tilbake til då Olav Tryggvason steig iland her i år 995 og 997 for å pålegge folket kristendomen og byggje ei kyrkje, og då Heilag Olav i 1024 presenterte Kristenretten her for fyrste gong i landet.

Manuset er bygd på Snorres Kongesoger og Gulatingsslova.

Framsyningar:

Fredag 31. mai kl. 11: Skuleframsyning
Laurdag 1. juni kl. 15: Premiere
Sundag 2. juni kl. 14: Forestilling

Billettar i sal på www.scanticket.no og www.bomlo.net
samti bilettauva v/inngangen til Moster Amfi.
Meir informasjon på www.bomloateater.no

I TILLEGG TIL BØMLO TEATER SINE HOVUDSPONSORAR
STØTTAR DESSE MOSTRASPELET 2013:

BLINK HUS

Steinsbø

KR. STEINSBØ

Little Torolv

MANUS: **NINA SELE**
MUSIKK: **HANS OLAV MOLDE**

Familieframsyninga Little Torolv handlar om hovudpersonen i Mostraspelet og hans barndomsår på Moster. Torolv er 12 år gammal då ei dramatisk hending i hans liv gjev oss eit innblikk i den norrøne mytologien.

Framsyningar:

Laurdag kl. 12.00 og 13.30
Sundag kl. 13.00

Forestillinga varer i 45 min.

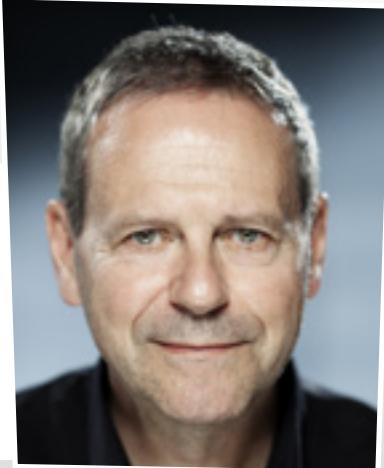
Billettar i sal på www.bomlo.net samt
i billettbua v/inngangen til Moster Amfi.

Sideprogram

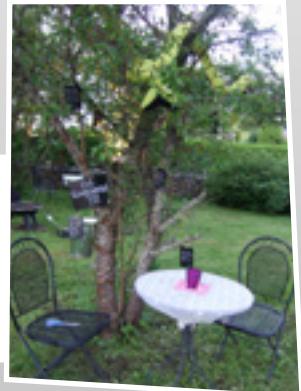
Foredrag

Foredrag av Svein Tindberg i Moster gamle kyrkje, bygd rundt Mostraspelet, hans forestillingar med bibelsk tematikk samt dagens tilsynelatande religionskonfliktar.

Danseforestilling

Danseforestillinga «Å falle. Å reise seg att» ved dansar og koreograf Marit Loe Bjørnstad.

Mat

Tollhagen
Restaurant.
Velkommen!

Utstillingar

Utstilling av keramiker Sarah Reed i Tollhagekjellaren og av Janne Robberstad i Moster Amfi.

Revy

Revyen «Fyrrige kvende og friborne menn», Bømlø Revylag, Dahlaneset.

Ikonutstilling

Lars Slettebø og Ioan Avramescu i Moster gml. kyrkje.

Vikingleir

Vikingleir med Vikingklubben Karmøy, mellom gamlekyrkja og Amfiet

Grindhusbygging

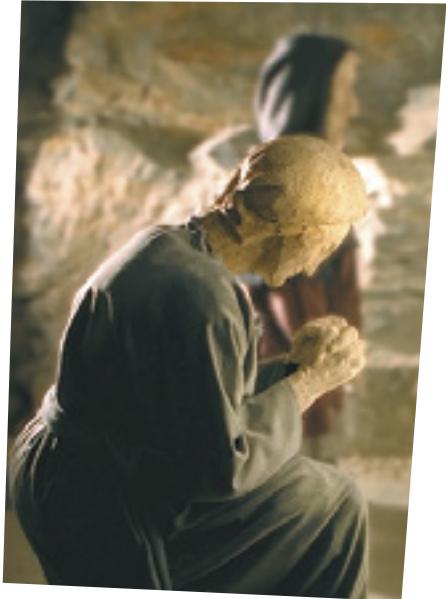
Grindhusbygging ved Kjell Erling Digernes.

Andre aktivitetar

- Grill i Mostratunet
- Marmorsliping i Mostratunet
- Bubiltreff – parkering på Dahlaneset
- Båtkonvoi til Moster, Båttreff – ring havnesjef Terje, tlf 474 86 755
- Kulturløype
- Havnekafeèn er open
- Aktivitetar for born og unge i Gruveparken
- Kystkulturutstilling i Havnekafeen

Aasen Shipping AS

Religionshistorisk utstilling

Udstillinga «Frå heiddom til kristendom» i Moster Amfi er ei tankevekkjande vandring gjennom den norrøne mytologien, samfunnet i vikingtida og overgangen til kristen tru og livsforståing.

Omvisingstider:

26. mai-23. juni:

Søndag kl. 13,14,15 og 16.

24. juni-4. august:

Måndag-laurdag: Kl. 12,13,14,15 og 16.

Søndag: Kl. 13,14,15 og 16.

Gjennom 10.000 år har det vore bergverksdrift på Bømlo. Utstillinga presenterer sju ulike bergartar, mineral og metall som er utvunne på Bømlo frå steinalderen til moderne tid.

Udstillinga er i tunnelen bak Moster Amfi.

Tora Mostrastongprisen

TORASEMINARET 2013 vert halde laurdag 1. juni kl 1700 i Langevåg Bygdetun. Foredragshaldarane er prisvinnar i 2012, sjef for Opera Bergen Anne Randine Øverby, og prest og forfattar Sunniva Gylver, prisvinnar i 2013. Seminaret er ope for alle, bill.pris kr. 150,-. Søndag 2. juni etter gudstenesta i Moster Amfi får Sunniva Gylver tildelt Tora Mostrastongprisen for 2013.

Sunniva Gylver.

Mostrajenta Tora Mostrastong var mor til Håkon den Gode Adalsteinsfostre, son til Harald Hårfagre. Statuen og statuetten er laga av Arne Mæland.

BØMLO TEATER PRESENTERER

West Side Story

Musikk av Leonard Bernstein. Tekst av Stephen Sondheim.
Basert på Shakespeare's Romeo og Juliet

- Velkommen til ei magisk oppleving til neste år!

KJEM I 2014!

Moster Amfi
6.-17. august 2014

Slåtterøy fyr.

FOTO: JAN RABBN

50 år i 2013

Namnet Bømlo kjem av norrønt Bymbil som skal kome frå ordet «bembel», navle eller mage. I denne samanhengen er det truleg meint i tydinga tjukk, uppsvollen som spelar på formasjonen på Siggjo som ragar 474 moh. Siggjo med si karakteristiske form har vore eit seglingsmerke til alle tider, og er motivet me har vald til logoen for jubileumsåret 2013. Finnås kommune omfatta frå 1838 til 1916 det som i dag er Bømlo kommune, og fram til 1852 også nordre delen av Sveio. Finnås var namnet på prestegarden til Finnås prestegjeld, plassert midt på Bømlo. Med både lege-, lensmannskontor, prestegard og telegrafstasjon langs Kanalen, var Finnås senteret i kommunen. Kyrkjene i Bømlo kommune høyrer framleis til Finnås prestegjeld, men 1. juli 1916 vart kommunen delt i tre kommunar – Moster, Bømlo og Bremnes. 1. januar 1963 vart dei slegne saman til dagens Bømlo kommune med rådhuset plassert på Svortland. I 1995

vart Bømlo kommune tillagt øyane Aga og Agasøster i aust og Gisøy og Vikøy i nord frå Fitjar kommune, då desse fekk brusamband med resten av Bømlo.

Folketalet i Bømlo er stadig aukande, og 50-årsjubilanten kan syne til eit usedvanleg mangfold av livskraftige verksemder innan nærings-, kultur- og lagsliv der fleire er jubilantar i 2013. Bømlo Teater og lokalavisa Bømlo-nytt er 40 år, Mostraspelet 30 år og det ungdommelege krafttaket mot kreft «Løp for livet» er 25 år for å nemna nokre av dei. Difor nemninga «Bømlo 2013», for eit jubileumsår som femner fleire enn kommunen aleine.

I jubileumshelga 31. mai til 2. juni på Moster vil du kunne oppleve mangfaldet og den høge kvaliteten du forventar med kulturopplevelingar og mat frå Bømlo – heimstaden for driftige folk i vakker natur.

OKTAN Stord – Hovudfoto framsida: Atle Helland

Billettar vert å få kjøpt på www.bomlo.net og i billettbua ved inngangen til Moster Amfi.

Erfaringer Ungdomsjam 31.5.2013

Arrangementet hadde 6 artistar med Hanne Bergheim som hovudartist.

Vel gjennomført med konfransier og utdeling av blomster på slutten.

Arrangementet tok 1:30 som planlagt.

Ungdomsklubben hadde ein klar rolle med eigen presentasjon og invitasjon i midtsekvensen av arrangementet.

Ideer til rekruttering / samarbeid:

- * musikkskulane Bømlo + Stord
- * skulekorps? Ensamble/smågrupper?
- * Ungdomsklubben, Moster + Sagvåg + Langevåg + Bremnes ?
- * Bømlo Teater (musikallaugen)
- * ungdomsklubbar, religiøse, idrettslag, etc

Koordinering med øvrigt program i festivalen:

* uheldig med same tidspunkt som prøver/generalprøver eller andre arrangement som legg beslag på unge musikarar. I 2013 var det generalprøve på jubileumskonserten samtidig med ungdomsjam, som førte til at aktuelle artistkandidatar måtte springe mellom desse arrangementa.

Kva skal ungdomsjammen vera:

- * dette er arrangementet for ungdom under 18/21 (uten sjenking)

* jam = spele saman, prøve nye samspill, etc.

* konsert eller talentkonkurranse?

* trekkplaster, kjend artist som kan kanste glans over arrangementet (kanskje vera dommar....?)

* ungdommen sitt eige arrangement: bør fåein større plass, f.eks. 20:00-23:00 fredagen eller lørdagen, gjerne i parallel med andre «vaksne» arrangement., dvs utvide arrangementet med meir ulik underhaldning, aktivitet.....

Marknadsføring:

* behov for drastisk meir marknadsføring : enten eigen annonsekampanje i avisene, eller som ein tydelig del av festivalen sin marknadsføring

Kjøreplan Ungdomsjam Dahlaneset 31.5.2013 kl 17

Velkommen v/Trine	5 min
Joakim Vikanes og Kristoffer Grindheim 2 vokal, 1 akk/el gitar	5 låtar 20 min <i>Joakim stiller 1600 i Amfiet for info, Dahlaneset 1630, tilbake til Amfiet seinast 17:30</i>
Ingeborg Furre 1 vokal, 1 akk gitar	2-3 songar, 10 min
Markus Farestveit 1 vokal, 1 akk/el gitar (har eigen forsterker med)	3 låtar, 10 min
Info om ungdomsklubben v/styret ☺ 4 vokal, videokanon	5 min
Film 5440 Pc-lyd, videokanon	10 min
Emma Rolfsnes Sele 1 vokal + ukulele	2 låtar, 10 min
Hanne Bergheim 1 vokal, 1 akk/el gitar	4 låtar, 20 min <i>Hanne stiller Dahlaneset kl 1630, til Amfiet seinast 18:45</i>
Sondre Landvik 1 vokal, keyboard	2-3 songar, 10 min
Avslutning , utdeling av blomster/gave v/Trine Alle frem på scenen ekstra applaus etc	
<i>Frammøte for artistar: kl 16 for enkel lydsjekk, eventuelt oppsett instrument etc.</i>	

Konferansier: Trine Anglevik 47445272

Lyd: Zlyd v/Helge Mæland 90985156

Program: Moster Grendautval v/Kåre Spissøy 91386469

Kiosk: Ungdomsklubben v/Trine Anglevik 47445272

Mosterhamn

- Local community – 1800 inhabitants
- Part of Bømlo kommune (11500 inh)
- Ferry connection obsolete in 2001
- The village «dies» slowly during 2001-2008
- Local initiative to do something about it from 2009

- All voluntary work to change the trend towards growth and a better life for people in our local community.
- The project Dynamic Mosterhamn formed in 2009

Dynamic Mosterhamn

A «live and well» project in Hordaland

1-year project in 2010

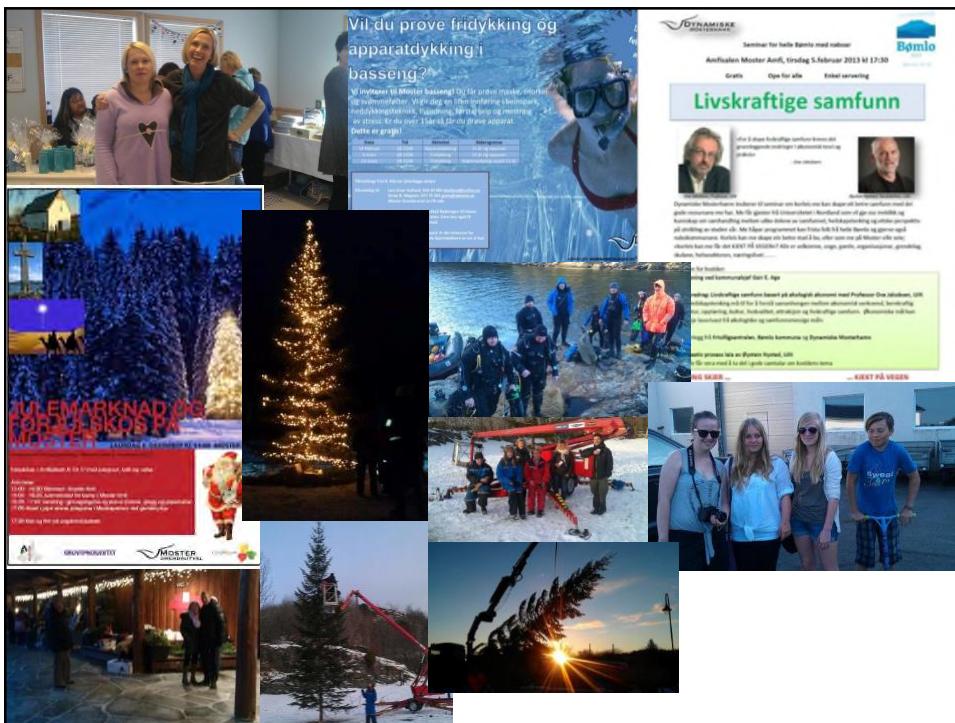
1-year project in 2011

Full scale 3-years project 2012-2014

Preface

- DM is not the only thing in our local community
- Mosterhamn is filled with good things
- DM tries to touch and move some of the matters
- We hope that some of it works as we hoped it would

Visions

- Mosterhamn has always been changing
- What is it that changes just now?
- Can we affect these changes
- YES, we think we can

TINGS Happen..... FUN along the way

- A new way of looking at ourself?

From Words to Action – How?

- Goals
 - A better place to live for domestics, visitors and newcomers
- Method
 - Positivity
 - Build on what we have
 - Focus on culture and inheritance
 - Work with reputation and identity
 - Make use of research and development (universities etc)

Turløyper i Totlandsskogen

BESKRIVELSE

Stadt: Tottland - Moster.
Turkart: Bamilø (1 : 50 000).
Start- og slutt punkt: Turstien starter og slutter ved veiteplass for tommen ved Totlandstjerna. For båt er det mulig å komme inn på løyva fra Totlandsfjorden og ved Sætravik på Træyrasen, eller fra Barne Tjørnanespollen (m/iten båt).
Parkeringsplass: Ved turstien sitt startpunkt. Den lokale rutebussen stoppar på signal like ved løyva sitt startpunkt.

Example project: Marine archeology and diving

Example project: Marine archeology and diving

Diving course for youths

Vil du prøve fridykking og apparatdykking i basseng?

Vi inviterer til Moster basseng! Du får prøve maske, snorkel og svømmeføtter. Vi gir deg en liten innføring i beinspark, neddykkingsteknikk, livreddning, førstehjelp og mestring av stress. Er du over 15 år så får du prøve apparat.

Dette er gratis!

Date	Tid	Aktivitet	Aldersgrense
21. februar	10-13:00	Apparatdykking	17 år og oppover
3. mars	10-13:00	Friddykking	11-16 år oppover
12. mars	10-13:00	Friddykking	Styrkedykking (opp til 12 år)

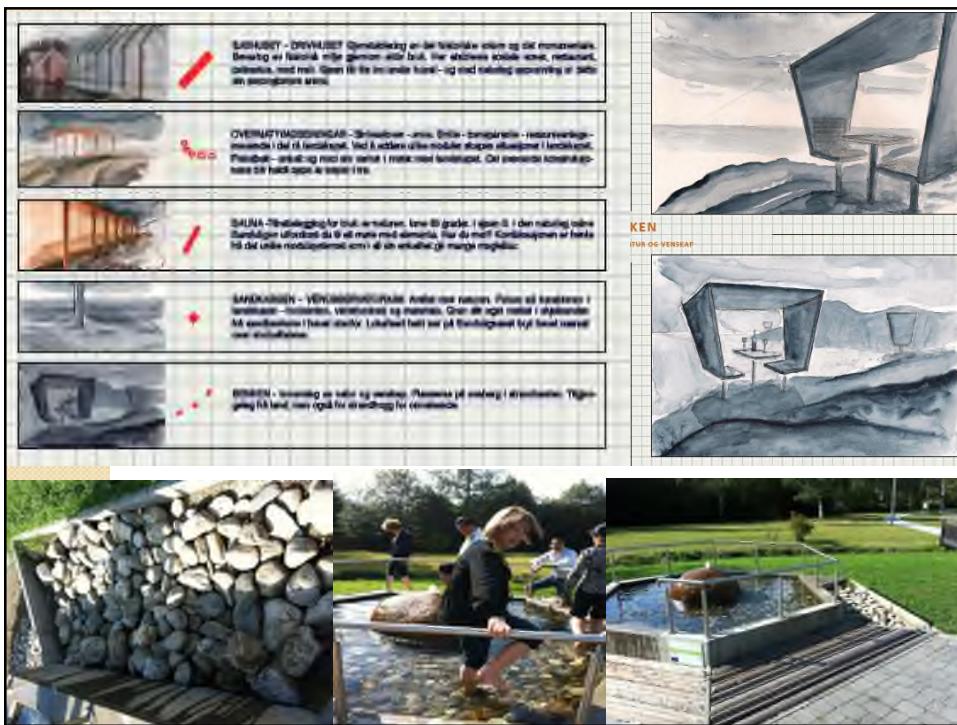
Prisnivå: Kr 9,- inklusive drikkevarer m.m.
Presentasjon fra: Jørn-Eirik Hestad, 919-46 100 jeh@jeh.no
Gresia N. Mægård, 971 70 850 gresia@jeh.no
Mester Dykkakademiet 78 år
Dare lever også med det andre parti og få litt informasjon om dykkingen til komme. Mester dykkere. Dette vil være en god mulighet til å presentere dem. Det er ikke et tilstrekkelig arrangement til å legge medlemmer på egen rull.

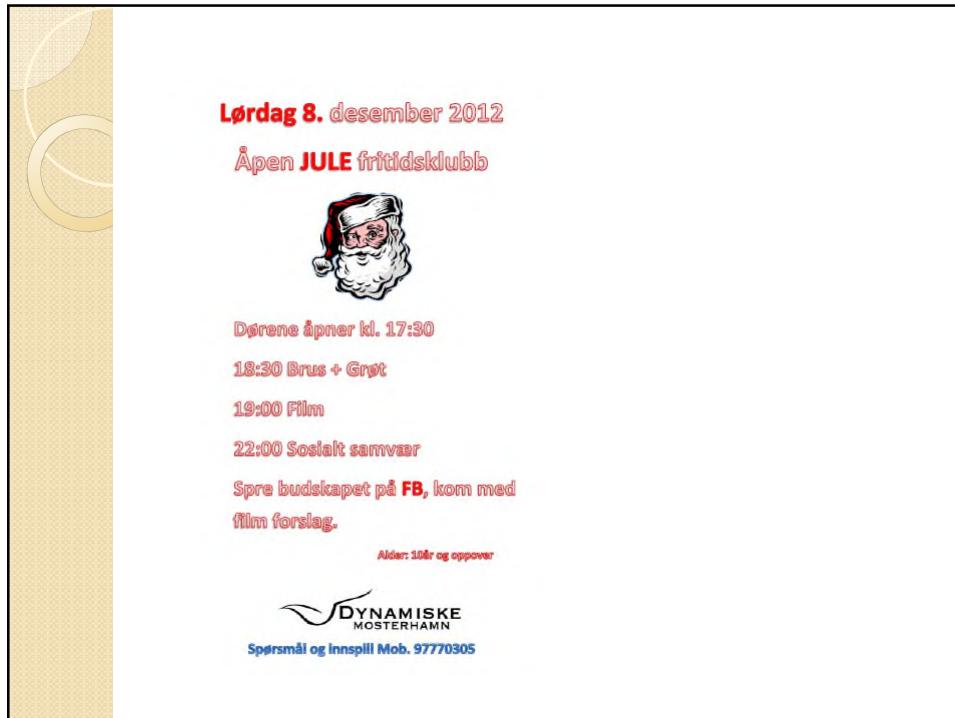
Vi ber du respektere de nye dykkere/dykkende. Etter presentasjonen kan dere frakke deg, og til slutt har vi en kort presentasjon om dykkingen i bassengene.

**DYNAMISKE
MØSTERHAMN**
MØSTERHAMN MARINAKLUBB OG DYNAMIK MØSTERHAMN

**Example project:
Bulyst / young and old
(«livelyhood for all»)**

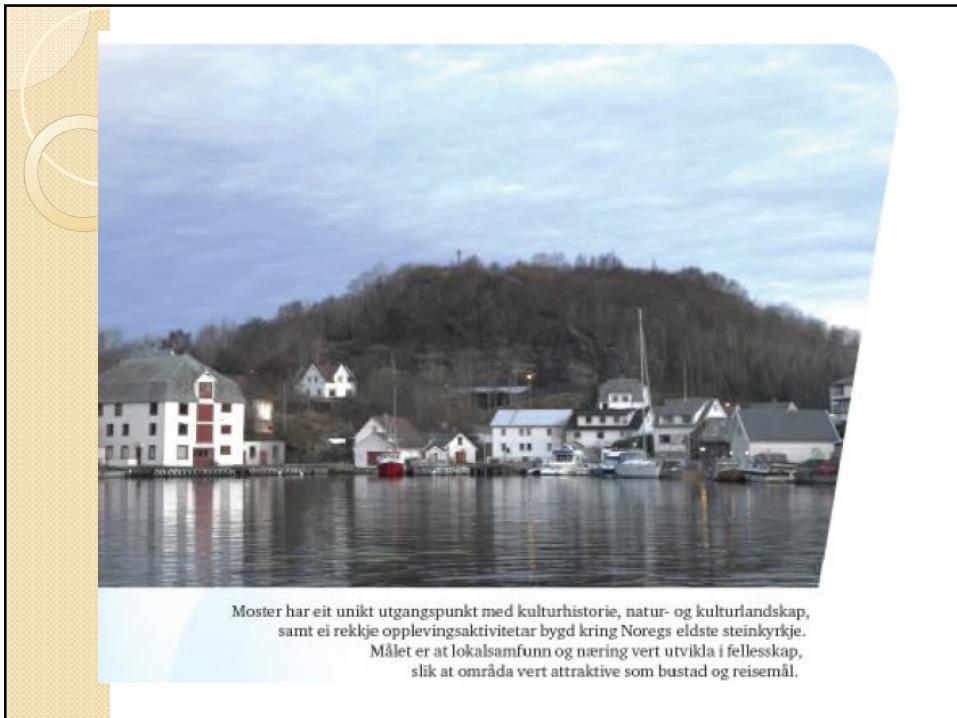
- Inclusion (of all people)
- Old
- Young
- Meeting places
- Thriving

Idea bank

- Hus/møtestad....
Amfiet, Tollhagen,
Mostrahuset....
- Mostraparken –
oppgradere, bruke
- Stadutvikling -
næringsareal
- Mostrating – ein stor
ide
- Santiago – drama....
- Hotell / overnatting
- Matsatsing
- Torgdagar, marknad,
barnas markedsdag –
nye verksemder innan
handel
- Gamle Salem – kjøpe,
bruke til
- Nye næringar – kultur,
marin sektor
- ++++

Mobilising / common activities

- Christmas cafe ++ including a big christmas three
- Seminars
- Year meeting and idea workshops
- Local business forum
- Bømlo 2013 50-year jubilee for Bømlo
- Festivals

++++

Information

The image displays two side-by-side screenshots of websites. The left screenshot is from a Facebook page for 'Moster Grenadatv', showing a timeline with various posts and comments. One post discusses the importance of living and cancer-free local communities ('Vil ha levende og livskræftige lokalsamfunn'). Another post announces an event at 'Livskraftige Samfunn, Moster Amfi 5.februar 2013 kl 17:30'. The right screenshot is from a website for 'Dynamiske Mosterhamn', featuring a large banner image of a lake, a navigation bar with links like 'Prøppa', 'Mosterhamn', 'Galleri', 'Organisasjoner', 'Grenadatv', and 'Internett', and a calendar section.

Cooperation Tings Happen Fun along the way

<http://mosterhamn.no/>

<https://www.facebook.com/pages/Moster-Grendautval/231485780298997>

Project Manager: Kåre Spissøy kare@spissoy.com tel +47 91386469

"Steinriket Bømlo"

Seminar 15. og 16. juni

Laurdag kl. 11-16 Søndag kl. 11-14

Ved Rieberbruoddet på Rykkinn juni 2013

Faggrüdet:
 - Knut Andreas Bergsvik
 - Øystein J. Jansen
 - Jon Inge Svendsen
 - Asle Brun Osen

15.06 Foredrag i Amfisalen, Moster Amfi
 16.06 Ekskursjon til Rhyolittbruddet på Siggiøya

Påmelding og info: Moster Amfi 53 42 66 20
www.mosteramfi.no og www.steinriketbomlo.no

Billettar i salg på www.bomlo.net

Arrangør: Moster Amfi og Dynamiske Mosterhamn

Latest news

JULEMARKNAD OG FØRJULSKOS PÅ MOSTER

LAURDAG 7. DESEMBER
KL 14.00 I MOSTER AMFI

**Velkommen til førjulsfeiring i
Moster Amfi 7. desember 2013**

**Førjulskos i Amfikafeen
julegraut, kaffi og vaflar**

Julemarknad i Amfiet

Juleverkstad med lyktelaging

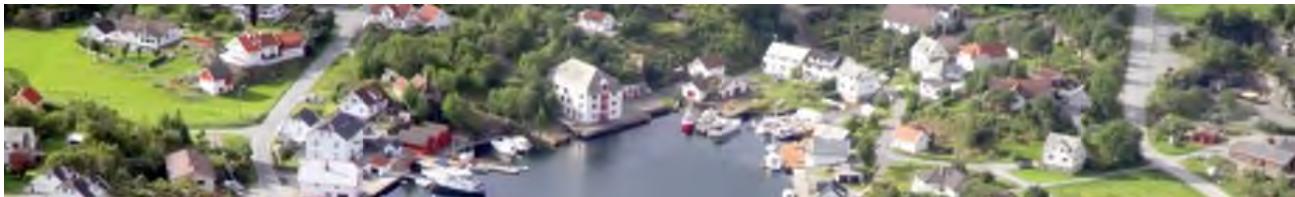
**Me prøver lyktene i gruvegangane
medan me leitar etter nissen**

**Avslutning med tenning av
julegrana i Mostraparken**

GRUVEPROSJEKTET

[Heim](#) [Prosjekt](#) [Kalender](#) [Galleri](#) [Grendautvalet](#) [Informasjon](#) [Intern](#)

Nye innlegg

<< >>

Søk

Folkamøte og MGU årsmøte 12. desember kl. 20 i Moster Amfi

8. desember 2013 [admin](#) | [Bulyst](#), [Dynamiske mosterhamn](#), [Fellesarrangement](#), [Grendautvalet](#), [Marinarkeologi og dykking](#), [Mosterhamn](#), [Nærings](#) Kommentarer av

Folkamøte / årsmøte Moster Grendautval torsdag 12. desember kl.20.00 i Moster Amfi Meld deg gjerne på via FB arrangementet: <https://www.facebook.com/events/604836716252201/>
Moster Grendautval inviterer hermed bygdafolk, unge som eldre til folkamøte

Desember						
Ma	Ti	On	To	Fr	Lo	Sø
25	26	27	28	29	30	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	1	2	3	4	5

2012 2013 2014

Folkamøte og MGU årsmøte 12. desember kl. 20 i Moster Amfi

8. desember 2013 [admin](#) | [Bulyst](#), [Dynamiske mosterhamn](#), [Fellesarrangement](#), [Grendautvalet](#), [Marinarkeologi og dykking](#), [Mosterhamn](#), [Nærings](#) Kommentarer av

Folkamøte / årsmøte

Moster Grendautval

torsdag 12. desember kl.20.00 i Moster Amfi

Meld deg gjerne på via FB arrangementet:

<https://www.facebook.com/events/604836716252201/>

Moster Grendautval inviterer hermed bygdafolk, unge som eldre til folkamøte med eit kort årsmøte som innleiing. Det vert mykje informasjon om arbeidet som er utført i 2012 og 2013, samt planar for vidare arbeid.

Er DU interessert i å påverke framtida vår på Moster, så møt opp!

Agenda:

- Årsmøte med val (alle kandidatar er spurde på førehand)
- Kaffi og brus
- Informasjon om arbeidet til MGU, og innspel frå bygdafolk

Har du spørsmål som du ynskjer å ta opp ta kontakt med ein av oss (sjå www.mosterhamn.no) eller via Moster Grendautval på facebook.

Vårt nærmiljø – Vår framtid!

Moster Grendautval

Like You like this.

You and 207 others like Moster Grendautval.

Facebook social plugin

Kategorier

[Velg kategori](#) ▾

Arkiv

[Velg måned](#) ▾

Sponsorar

 HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

Bømlo
kommune

 FUTURE
OPERATION MANAGEMENT

GRASROT
ANDELEN

Arkiv

TING SKJER!KJEKT PÅ VEGEN!

Julekafe med tenning av julegran 7. desember 2013

30. november 2013 [admin](#) | [Mosterhamn](#) Kommentarer av

7.desember kl 14:00 blir det igjen Julekafe, førjulskos, marknad, juleverkstad og tenning av julegran.

Me gler oss !!

- [desember 2013](#)
- [november 2013](#)
- [juni 2013](#)
- [april 2013](#)
- [mars 2013](#)
- [februar 2013](#)
- [januar 2013](#)
- [mai 2012](#)

Wordpress

- [Logg inn](#)
- [Innlegg RSS](#)
- [Kommentarer RSS](#)
- [WordPress.org](#)

Rapportar og protokollar

30. november 2013 [admin](#) | [Grendautvalet, Mosterhamn](#) Kommentarer av

Dokumenta frå årsmøtet i 2012 er no lagt ut på sidene her. [Siå lenken.](#)

Det same er rapporten frå seminaret med hadde i Moster Amfi 5. februar i år, for dei som vil sjå på denne. Til inspirasjon for utvikling på Moster.

Rapport frå seminaret 5. februar er klar!!

6. juni 2013 [admin](#) | [Bulyst](#), [Bømlo 2013](#), [Dynamiske mosterhamn](#), [Fellesarrangement](#), [Kultur og historie](#), [Marinarkeologi og dykking](#), [Mosterhamn](#), [Nærings](#) Kommentarer av

Me har fått rapporten frå seminaret me hadde i Moster Amfi 5. februar. Fasilitatorane frå Universitetet i Nordland har laga ein flott rapport med alle innspela me hadde i kafodialogen. God lesing.

[UiN rapport frå Seminaret 5. februar 2013 \(stor file\)](#)

Marinarkeologisk Dykkertreff med søk etter Santiago 26-28.4.2013

4. april 2013 [admin](#) | [Bulyst](#), [Dynamiske mosterhamn](#), [Marinarkeologi og dykking](#), [Mosterhamn](#) Kommentarer av

Title: Marinarkeologisk Dykkertreff med søk etter Santiago

Location: Mosterhamn

Se på FB for meir info: [Click here](#)

Description:

Vær med på marinarkæologi Mosterhamn, 26.- 28. april

"SANTIAGO"

Seilskute i den Spanske Armada og som forliste ved Mosterhamn i sept. 1588. Totalt var der 116 personer ombord og alle overlevde. "Santiago" var bygget i 1551 med dækstørrelse på 600 "tonne-ladas" og 30m langt, 9 m bredt og 5m over vannlinjen - et av de største skipene i Armadaen. Av last så nevnes spesielt 950 kanonkuler, 334 pipas vin.

Vi inviterer igjen til marinarkæologiske dykketreff og nye søk etter seilskuten "Santiago". Treffet er for alle! Til alle dykkere som ønsker å vite mer om kulturminner under vann, så tilby vi i løpet av treffet et marinarkæologisk kurs. Ønsker du å delta i søker etter seilskuten "Santiago" så må du ha marinarkæologisk kurs eller tilsvarende erfaring.

Oppmøte og base blir på klubbhuset til Børmlø Sportsdykkere. Alle som skal dykke, må ta med personlig dykkerutstyr, samt fylle luftflasker før første dykk. Har en tilgang til flere flasker så fyll de opp og ta de med.

Påmelding snarast til:

Lars Einar Hollund, 918 40 980, ehollund@online.no
 Paul Jørs, 918 87 028, pjoers@gmail.com
 Odd Ulltang, 908 46 262, odd.ulltang@online.no

Arr: Dynamiske Mosterhamn og dykkeklubbene

Vær med du også!
 For kun 1200 kroner så får du dykking, overnatting og mat fra fredag til søndag!

Marinarkæologikurs
 På kurset får du anledning til å dykke og observere ballasthaug, seilskutevrak og delta i søker etter seilskuten "Santiago"
 Fredag 17:00 Oppmøte
 Fredag 18:00 Kursstart 1. dag
 Lørdag 09:00 Kursstart 2. dag
 Søndag 09:00 Kursstart 3. dag
 Søndag 15:00 Kursslutt
 Ønsker du børshuk og sertifikat + 500 kroner

Vi inviterer igjen til marinarkæologiske dykketreff og nye søker etter seilskuten «Santiago». Treffet er for alle! Til alle dykkere som ønsker å vite mer om kulturminner under vann, så tilby vi i løpet av treffet et marinarkæologisk kurs. Ønsker du å delta i søker etter seilskuten «Santiago» så må du ha marinarkæologisk kurs eller tilsvarende erfaring.

Oppmøte og base blir på klubbhuset til Børmlø Sportsdykkere. Alle som skal dykke, må ta med personlig dykkerutstyr, samt fylle luftflasker før første dykk. Har en tilgang til flere flasker så fyll de opp og ta de med.

Påmelding snarast til:

Lars Einar Hollund, 918 40 980, ehollund@online.no
 Paul Jørs, 918 87 028, pjoers@gmail.com
 Odd Ulltang, 908 46 262, odd.ulltang@online.no
 Arr: Dynamiske Mosterhamn og dykkeklubbene

Start Date: 2013-04-26

Start Time: 17:00

End Date: 2013-04-28

End Time: 15:00

Klubbedubben i Børmlonytt 12.3.2013

12. mars 2013 [admin](#) | [Bulyst, Dynamiske mosterhamn, Grendautvalet, Mosterhamn](#)

Kommentarer av

Lokalet og pengar er på plass, me manglar berre folka. Vil du vera med å bidra?

Alle interesserte er velkomne
onsdag 6.mars kl 18:00 i Klubbedubben.

Meir info på 97770305
eller 91386469

Møtet blir eit idemøte med kaffe.

Det verkar vere fleire foreldre og ungdommar som har lyst til å få dette til. Så no får me samlast og starte opp :-)

Mulige idear: Tegne konkurranse for ungdomstrinnet mht navnforslag og facebook logo, planlegging av vaktlister for cafe og koseelige prosjekter for barna, bowlingsturer til Bremnes, Lan, pysjamasparty, svømming, turer med grilling og friluftsliv, klatrevegg, trygt og hyggelig.

Heng dykk på, sett av denne kvelden og bli med :-)

Start Time: 18:00

Date: 2013-03-06

End Time: 20:00

Bilder frå seminaret er no lagt inn

22. februar 2013 [admin](#) | [Bulyst](#), [Bømlo 2013](#), [Dynamiske mosterhamn](#), [Fellesarrangement](#),

[Grendautvalet](#), [Kultur og historie](#), [Marinarkeologi og dykking](#), [Mosterhamn](#) Kommentarer av

Her er bilder frå seminaret vårt om Livskraftige samfunn som me hadde i Moster Amfi 5.februar 2013. Etterkvart kjem det også ein rapport frå gjestene frå Universitet i Nordland som me kan bruke i det videre arbeidet på Moster. me gler oss :-)

[Lenke til bildene](#)

Prøv dykking i Moster Basseng, Fridykking 13-15 år

17. februar 2013 [admin](#) | [Bulyst](#), [Dynamiske mosterhamn](#), [Marinarkeologi og dykking](#),

[Mosterhamn](#) Kommentarer av

Title: Prøv dykking i Moster Basseng, Fridykking 13-15 år

Location: SkimmeLandstunet, Mosterhamn

Link out: [Click here](#)

Description:

Vi inviterer til Moster basseng! Du får prøve maske, snorkel og svømmeføtter. Vi gir deg en liten innføring i beinspark, neddykkingsteknikk, livredning, førstehjelp og mestring av stress. Er du over 15år så får du prøve apparat.

Det er GRATIS, se lenger nede for påmelding

Dato Tid Aktivitet Aldersgrense

5 mars 18-2100 Fridykking 13 år og oppover

Påmeldingsfrist 24. februar (planlegge utstyr)

Påmelding til: Lars Einar Hollund, 918 40 980 ehollund@online.no

Grete R. Møgster, 977 70 305 grete@abelone.as

Her i arrangementet (FB)

Moster Grendautval sin FB side

Dere kan også melde dere på hos Markus Ekeli Rydningen 10 klasse Moster skule. Skriv ned navnet og ønsket dato. Dere kan også få foreldrene deres til og melde dere på via mail.

Vi bruker instruktør fra Norges Dykkforbund. Er der interesse for videre fridykking, vil vi sammen med Bømlo Sportsdykkere se om vi kan etablere et fridykkerkurs i løpet av våren.

Start Time: 18:00

Date: 2013-03-05

End Time: 21:00

[« Older Entries](#)

”Steinriket Bømlo”

Seminar 15. og 16. juni

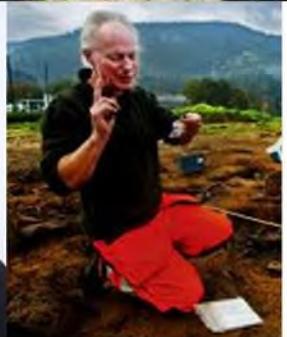
Laurdag kl. 11-16 Søndag kl. 11-14

Ved kleberbruddet på Lykling juni 2012

Fagrådet:

- Knut Andreas Bergsvik
- Øystein J. Jansen
- Jon Inge Svendsen
- Asle Bruen Olsen

**15.06 Foredrag i Amfisalen, Moster Amfi
16.06 Ekskursjon til Rhyolittbruddet på Siggjo**

**Påmelding og info: Moster Amfi 53 42 66 20
www.mosteramfi.no og www.steinriketbomlo.no
Billettar i salg på www.bomlo.net**

Arrangør: Moster Amfi og Dynamiske Mosterhamn

 **DYNAMISKE
MOSTERHAMN**

Prosjektbeskrivelse Røyksundkanalen

Bakgrunn

Det er no 30 år sidan forrige mudring i Røyksundkanalen. Grunneigarar og andre interessentar har i lengre tid etterlyst ei oppgradering av kanalen. Ein ser at det no kan vera eit godt høve til å ta tak i dette då kommunen i regi av Bømlopakken skal byggja ny bru og veg i områda. BVA skal fjerna delar av slangar om ligg i kanalen og få desse i vegtraseen.

Det er etablert ei Prosjektgruppe for Røyksundkanalen under Moster Grendautval med målsetjing om å få til ei mudring og oppgradering i kanalen.

Prosjektgruppa vil utvikla dette prosjektet vidare i tett samarbeid med grunneigarar og kommunen med mål om ei realisering i løpet av 2013.

Oversiktsbilete under visar kanalen og dei identifiserte delprosjekta der ein ser behov for å utføra arbeider, djupner i kanalen i dag er ca 1-3m

På dei neste sidene er ein kort beskriving av delprosjekta og bilder viser korleis det såg ut i kanalen i sommar. For nokre av områda er forfallet blitt endå meir tydeleg det siste halvåret.

- **Delprosjekt 1:**

Dette heilt vest i kanalen ved utløp til Håvikosen, det er her ein terskel som begrensar tilgang for fiskarar og andre brukarar som har primær tilkomst frå vestsida.

- **Delprosjekt 2:**

Mellom brufundament / gamle butikk og naustlokalitetar, her er det sige ut lausmassar og er eit prekært behov for utbetring. Det har vore flerie tilfeller der båtar har fått øydelagd propellar / motorar. Bømlopakken vil her ha store prosjekter i forbindelse med bygging av ny bru og fjerning av gammal bru / brufundament.

- **Delprosjekt 3:**

Lausmassar har sige tilbake etter forrige mudring og der er behov for ei opprensning, her er og ein plass ein ofte ser båtar står fast.

- **Delprosjekt 4 og 5:**

Områder nord for Skogbu til "sving" Generelt grunt på grunn av lausmassar som har sige tilbake etter forrige mudring.

- **Delprosjekt 6:**

Austre innløp til Røyksundkanalen, dette er førsteinntrykket for mange båtfarande i Bømlo, det ser forfalle ut og dei lause / råtne lysstolpane er ein fare for båttrafikken.

Delprosjekt 1;

Behov for sprenging, ca 60 m³, massar kan gravast vestover, og plassert i djupare område som vist på biletet. Seilingslei er ca 1,9 m med ein "nakke" på kvar side som må fjernast avstand mellom stenger er ca 12 meter.

Dynamiske Mosterhamn

Delprosjekt 2; Oversikt

Total lengde ca 60-70 meter, sikring av kantar og utgraving av lausmassar

Dynamiske Mosterhamn

LivOGLyst
2010 - 2014

Delprosjekt 2;

Behov for sikring av murar langs bygningar, spunting/ støyping under fjærermål

0,6-0,8 m djupne langs murkant

Dynamiske Mosterhamn

LivOGLyst
2010 - 2014

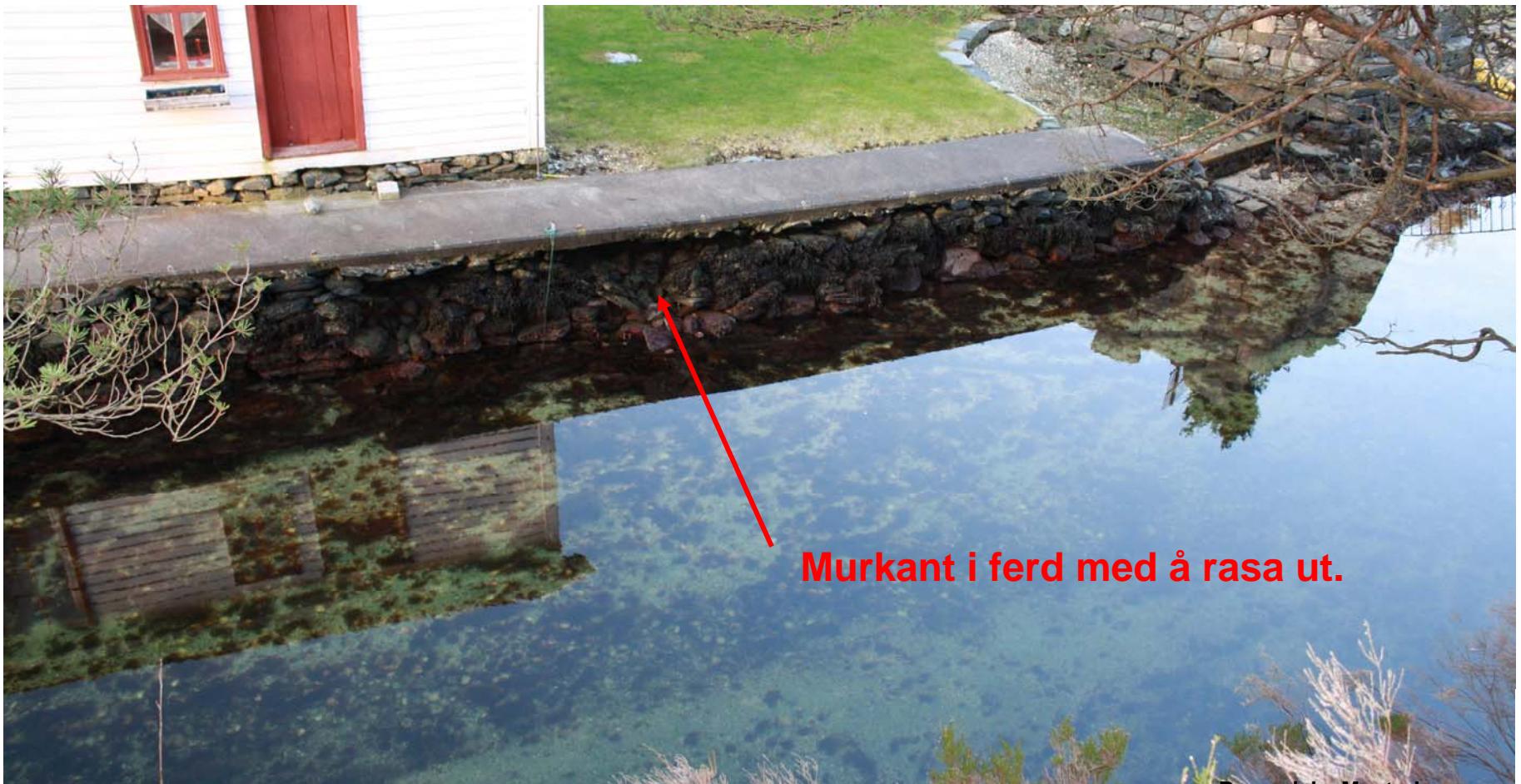
www.mosterhamn.no

MOSTER GRENDAUTVAL

Moster - ein god stad å bu, besøke og å oppleve!

Delprosjekt 2;

Behov for sikring av murar langs bygningar, spunting/ støyping under fjærermål

Dynamiske Mosterhamn

LivOGLyst
2010 - 2014

www.mosterhamn.no

MOSTER GRENDAUTVAL

Moster - ein god stad å bu, besøke og å oppleve!

Delprosjekt 2;

Vatnslangar vil bli lagde om av BVA i forbindelse med vegprosjekta, muring på fjell 8-10 meter, tilkomst med maskin frå land.

Dynamiske Mosterhamn

LivOGLyst
2010 - 2014

www.mosterhamn.no

MOSTER GRENDAUTVAL

Moster - ein god stad å bu, besøke og å oppleve!

Delprosjekt 2;

Sørsida av kanal, fjerna utrasa massar, ca 12 meter renovering av mur. Tilkomst med maskin frå land.

Tidligare murkant har rasa ut,
og resten er i ferd siga ut.

Dynamiske Mosterhamn

LivOGLyst
2010 - 2014

www.mosterhamn.no

MOSTER GRENDAUTVAL

Moster - ein god stad å bu, besøke og å oppleve!

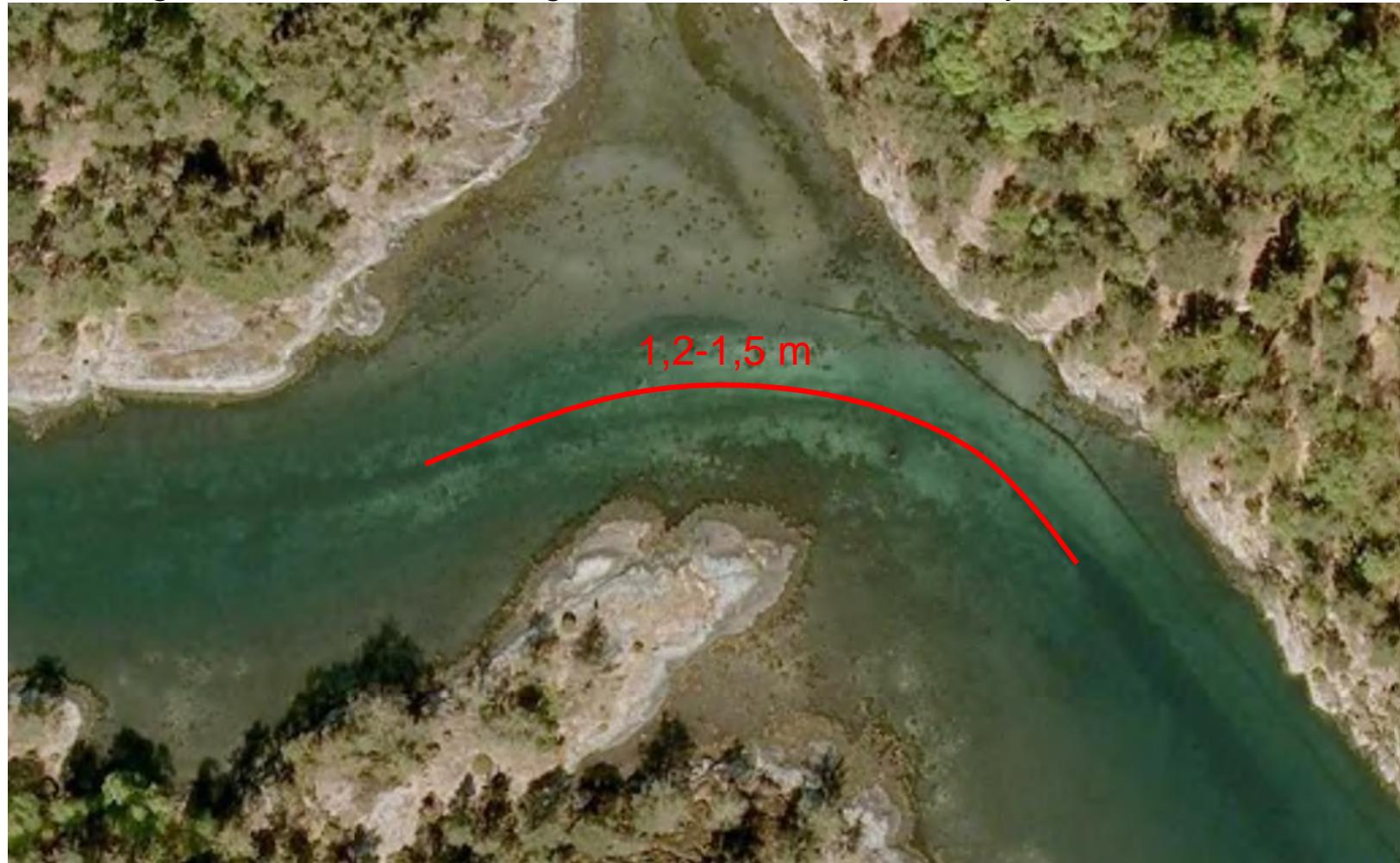
Delprosjekt 3;

Generelt grunt, lausmassar må fjernast, og fjellutspring sprengjast vekk.

Delprosjekt 4;

Generelt grunt, i område ved sving lausmassar må fjernast / flyttast.

hamn

LivOGLyst
2010 - 2014

Delprosjekt 5;

Generelt grunt, 60-80 meter, lausmassar må fjernast / flyttast.

Delprosjekt 6;

Defekt fendeverk langs norside av austre innløp. Riving og montering av nytt må utførast

Dynamiske Mosterhamn

LivOGLyst
2010 - 2014

Delprosjekt 6;

Fjerna restar av fenderverke, opparbeida nytt tilsvarande fenderverk ved bruk av nye lysstolpar.

Dynamiske Mosterhamn

LivOGLyst
2010 - 2014

www.mosterhamn.no

MOSTER GRENDAUTVAL

Moster - ein god stad å bu, besøke og å oppleve!

Moster Grendautval Bømlo kommune

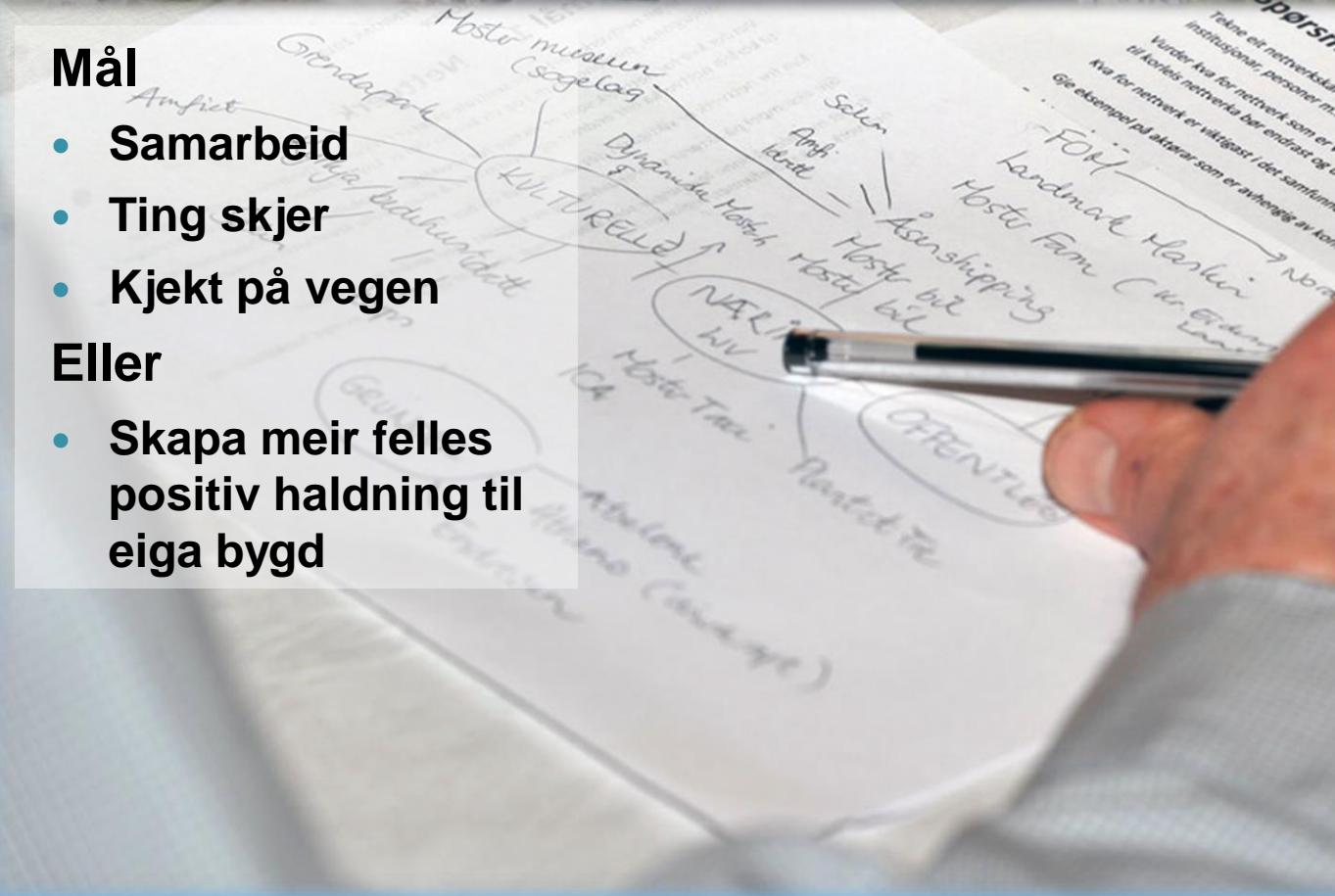

Mål

- Samarbeid
 - Ting skjer
 - Kjekt på vegen

Eller

- Skapa meir felles positiv haldning til eiga bygd

Hovudaktivitet

- Festival
 - Tur og friluft
 - Ungdom
 - Fellesmøter
 - Julesatsing,
 - Nye prosjekt
 - Torg / marknad
 - Bygdesentrum
 - Ungdomsklubb
 - Møtestader
 - Kultur / historie

Mostrating 2013

UNIVERSITETET I
NORDLAND

HANDELSHØGSKOLEN I BODØ HHB

Ove Jakobsen og Øystein Nystad
Rapport fra Kafédialog
på Moster 5. februar 2013

Ove Jakobsen og Øystein Nystad

Rapport fra Kafédialog
på Moster 5. februar 2013.

UiN-rapport nr 3-2013

Ove Jakobsen og Øystein Nystad

Rapport fra Kafédialog på Moster 5. februar 2013.

UIN-rapport nr . 3-2013

©Universitetet i Nordland

ISBN: 978-82-7314-712-7

ISSN: 1892-476X

Trykk: Trykkeriet UIN

Universitetet i Nordland

8049 Bodø

Tlf +4775517200

www.uin.no

Alle rettigheter forbeholdes.

©Universitetet i Nordland

REFERANSE SIDE, UiN-rapport

<u>Tittel:</u> Rapport fra kafédialog på Moster 5. februar 2013.	Offentlig tilgjengelig: Ja ISBN 978-82-7314-712-7 Antall sider og bilag: 59	UiN-rapport nr. 3/2013 ISSN 1892-476X Dato: 18. april 2013
<u>Forfatter(e) / prosjektmedarbeider(e)</u> Ove Jakobsen og Øystein Nystad	Prosjektansvarlig (sign). Ove Jakobsen(sign) og Øystein Nystad(sign) Leder forskningsutvalget (sign).	
<u>Prosjekt</u> Kafédialog og livskraftige regioner	Oppdragsgiver(e) Moster Grendautval, Betlehemsvegen 5, 5440 Mosterhamn	Oppdragsgivers referanse Kåre Spissøy
<u>Sammendrag</u> Rapporten er basert på innledninger og dialoger fra Møte på Moster 5. februar 2013 hvor målet var å skape ideer for fremtidens Moster.	Emneord: Bærekraft, økologisk økonomi, livskvalitet, livskraftige regioner, regional utvikling og dialog.	
<u>Summary</u> The report is based on introductions and dialogues from café dialogues in Moster 5. Feb. 2013 on how to create sustainable, viable societies in the future	<u>Keywords:</u> Sustainability, Ecological economics, quality of life, viable regions, regional development and dialogues.	
Andre rapporter innenfor samme forskningsprosjekt/program ved Universitetet i Nordland: UIN-rapport nr 3-2011 "Rapport fra kafédialog : Livskraftige regioner, Kjerringøy 2" UIN-rapport nr 5-2011 "Rapport fra kafédialog : Livskraftige regioner, Kjerringøy 1" UIN-rapport nr 1-2012 "Mitt nordland – Mi framtid – et attraktivt Nordland i 2030, rapport fra 6 kafédialoger i tilknytning til regional planstrategi for Nordland." UIN-rapport nr 4-2012 "Rapport fra Partnerskapskonferanse Mangfoldige Salten"		

Innhold

Forord.....	7
Bakgrunn	9
Program.....	10
Kafédialog som metode	11
Kafédialog.....	12
Litt om Bømlo.....	16
Kafédialogen på Moster	19
Innledende foredrag	19
Livskraftige samfunn i lys av økologisk økonomi professor Ove Jakobsen	19
Bømlo kommune – kommunalsjef; Geir E. Aga;.....	23
Bømlo Frivilligsentral, daglig leder May Brit Alfsvåg	24
Dynamiske Mosterhamn, Kåre Spissøy	26
Problemstillinger i dialogen	29
I problemstilling 1 kom dette frem	31
I problemstilling 2 kom dette frem	35
Resultatene fra evalueringsskjemaet	44
Frekvensfordeling.....	44
Faktoranalyse	45
Videre arbeid.....	47
Nokre tankar om Mostrating	47
Vedlegg.....	49
Plakat til arrangementet	49
Forhåndsamtale av arrangementet	49
Pressedekning i Bømlonytt.....	49
Kafédialog <i>Øystein Nystad</i>	51
Evalueringsskjema.....	55

Forord

For å håndtere utfordringer i tilknytning til utvikling av livskraftige samfunn innenfor rammene av en bærekraftig natur er det ofte hensiktsmessig å etablere arenaer for tverrfaglig og tverrsektoriell samhandling. Utfordringene aktualiseres når ressurser til ulike formål skal koordineres.

Historisk kunnskap er en viktig forutsetning for å forstå den tiden vi lever i. Realistiske utviklingsplaner må være forankret i erfaringer fra fortiden. Minst like viktig er det at utviklingsplanene er relatert til visjoner om fremtiden. Det vil si at visjonære ideer om hvordan vi ønsker å utvikle samfunnet må bygge på det erfaringsmaterialet vi har med oss både individuelt og kollektivt. I denne prosessen står dialogisk samhandling sentralt. For å utvikle visjonære og realistiske handlingsplaner for et livskraftig samfunn på Moster er det viktig at alle inviteres til å delta i utformingen av framtidssamfunnet.

Foto: Lars Einar Hollund

Deltakelse i kafédialoger gir mulighet til å reflektere over hvilke mål og verdier en ønsker å legge til grunn for samfunnsutviklingen. En sentral utfordring i denne sammenhengen er å sikre at kvalitative verdier knyttet til kultur og sosiale relasjoner ikke blir skjøvet i skyggen av økende krav til effektivisering, økonomisk avkastning og materiell vekst.

Bakgrunn

Dynamiske Mosterhamn vil arrangere seminar om livskraftige samfunn i Moster Amfi 5.2.2013

Mål:

Skape engasjement og begeistring for heilskapstenking om livskraft og korleis lokalsamfunn kan bli livskraftige.

Målgrupper:

- ✓ Bygdeutviklingsprosjektet på Moster
- ✓ Frivilligsentralen
- ✓ Alle andre bygder i området
- ✓ Frivillige lag og org. (inkl. Bømlo Teater)
- ✓ Næringslivet (kultur, varer og tenester, industri)
- ✓ Kommunen inkl. skular

Dynamiske Mosterhamn (DM) er eit bygdautviklingsprosjekt som er støtta av Liv og Lyst midlar frå Fylkeskommunen, Fylkesmannen, Bømlo kommune og Innovasjon Norge. Prosjektet har mange delprosjekt og aktivitetar. Har vart i ca 3-4 år. Har to år igjen med Liv og Lyst midlar.

Tanken er at det gode arbeidet som blir gjort i DM treng eit puff i ryggen for å halde fokus og energi. Vidare er det mange ideear under utvikling som også kan trenge eit puff i ryggen.

Det er også behov for å rekruttere fleire frivillige som vil være med å bidra i arbeidet.

For kontakten med dei ulike lag, org, kommunen, næringslivet, etc. er det frå vår side eit ønske om å bidra til betre samhald og utveksling av gode idéar, og få til godt samarbeid. DM vil med dette seminaret bidra til utvikling både hos oss sjølv og i heile området rundt oss.

Program

SEMINAR I MOSTER AMFI 5. FEBRUAR 2013

- 16:30 – 17:15 Opplæring av kaféverter og sikring at lokale er i orden;
Papirduker på bordene, blokker med post-it lapper (3 farger),
skrivedeskaper, høytaleranlegg dersom lokalet trenger dette,
kafébord (plass til 5-8 deltakere pr bord)
- 17:30 Åpning av kommunalsjef Geir E. Aga
- 17:40 Livskraftige samfunn basert på økologisk økonomi
– professor Ove Jakobsen
- 18:10 Bømlo kommune - Geir E. Aga
- 18:20 Frivilligsentralen - Anne T. Johannessen
- 18:30 Dynamiske Mosterhamn - Kåre Spissøy
- 18:40 Kaffe med mer**
- 19:00 Innledning til kafédialog; Dialogen som mulighet i
endringsprosesser – førstekandidat Øystein Nystad
- 19:15 – 19:40 1. bordsetting
- 19:40 – 20:00 2. bordsetting
- 20:00 – 20:20 3. bordsetting
- 20:20 – 20:35 Kaffe / pause**
kafévertene møtes og forbereder fremlegg av resultatene
- 20:35 – 21:05 Fremlegging, 10 min pr emne
- 21:05 -21:15 Oppsummering og spørsmål

Kafédialog som metode

Dialog er både en verdi i seg selv og en metode for å fremskaffe informasjon. Den kanadiske filosofen Charles Taylor er særlig opptatt av dialog som et viktig element i menneskelig dannelse og demokratiutvikling i samfunnet (Taylor, 1985). Det vil si at gjennomføringen av kafédialoger bidrar til å skape økt individuell livskvalitet og et mer demokratisk samfunn samtidig som dialogen bidrar til å klargjøre aktuelle problemstillinger, utrede og prioritere ulike handlingsalternativer.

Når problemstillingene blyses i dialoger der deltakerne har ulike perspektiver, faglig forankring og erfaringer øker mulighetene for å overvinne noen av de problemene Taylor mener kjennetegner dagens samfunn. Han hevder at beslutninger ofte blir tatt på bakgrunn av kortsiktighet, og maksimering av kortsiktig egennytte. Gjennom dialog er det i følge Taylor mulig å komme frem til løsninger som er basert på empati i stedet for egoisme og ansvar for natur og kultur i stedet for ensidig vektlegging av materiell vekst.

Denne tilnærmingen til kafédialog innebærer at forståelsen av mening og verdier, visjoner og målsettinger, samt hvilke normer og verdier som implementeres i planstrategier, må ta utgangspunkt i hvordan deltakerne i kafédialogen oppfatter sentrale begreper som for eksempel livskvalitet, bærekraftige økosystemer og livskraftige samfunn. Kafédialogene bidrar til endring ved at deltakernes forståelseshorisont endres som en følge av møte med andre forståelseshorisontter.

Kafédialog

Kafédialog er kjennetegnet ved at deltakerne bidrar til utvidet problemforståelse og til utvikling av felles forståelse av problemer og kreative løsninger som er forskjellige fra de hver enkelt har mulighet til å formulere. I stedet for å kjempe frem egne argumenter slik tilfelle ofte er i debatter, består utfordringen i stedet i å legge til rette for løsninger som alle har eierskap til. Samarbeidende nettverk som norm for samspillet mellom aktørene på markedet og representanter for kulturlivet og naturmiljøet representerer et dramatisk skift fra økonomiens tradisjonelle fokus på konkurranse.

I en globalisert og flerkulturell verden står vi overfor utfordringer når det gjelder lokale løsninger som bidrar til reduksjon i det totale forbruket av naturressurser, rettferdig fordeling av velferdsgoder og mer effektiv produksjon, distribusjon, forbruk og material og energigjenvinning. Det er mulig å oppnå løsninger som sikrer helhet og langsiktighet gjennom dialogbasert samhandling mellom gjensidig avhengige aktørgrupper. Kunnskap om hvordan komplekse utfordringer kan løses gjennom kommunikativ samhandling vil bli stadig viktigere i fremtiden. Kafédialogen legger forholdene til rette for en prosessorientert utvikling av ny kunnskap kombinert med en grunnleggende refleksjon over verdier som åpner for kreativitet og ansvarlighet.

Kafédialog er spesielt egnet for drøfting, evaluering og utvikling av områder hvor det er flere berørte parter som representerer ulike interesser. Formålet med en kafédialog kan også være å bevisstgjøre deltakerne omkring egne og andres verdier og virkelighetsoppfatning, uten å ha konkrete handlingsmål. Et bærende prinsipp for dialogen er at deltakerne respekterer og overholder generelle krav som for eksempel at alle stiller likt og har like muligheter og rettigheter til å delta og bidra med ytringer.

Erfaringene viser at kafédialog er en arbeidsform som er egnet til å gi bedre innsikt i og forbedrede ferdigheter til å håndtere de utfordringene en står overfor i bedrifter, institusjoner og offentlige etater. Den enkelte medarbeiders spesialiserte perspektiv kan i en del sammenhenger bli for snevert til å håndtere de komplekse oppgavene som skal løses innenfor rammer som er satt av profesjoner, økonomi og system. Denne rammen kan i seg selv være hemmende. Når faglig spesialisering går foran generell oversikt kan det virke hemmende for kreativ problemløsning.

Gjennom kafédialog er det mulig å knytte forbindelsen mellom erfaringsbasert kunnskap som er ervervet gjennom lang praksis og oppdatert teoretisk kunnskap som nyutdannede medarbeidere besitter. Gjennom dialogbaserte prosesser er det også mulig å artikulere og reflektere over taus kunnskap som i mange sammenhenger har avgjørende betydning for håndteringen av de daglige oppgavene og utfordringene i landbruket, i bedrifter, institusjoner og offentlige etater. Dersom taus kunnskap går tapt gjennom hyppige omskiftninger og brudd på tradisjonelle kommunikasjonslinjer er det nødvendig å etablere nye relasjoner bl.a. i form av etablering av horisontale og vertikale ”cluster” assosiasjoner” (Holbæk-Hanssen 1984) og ”kommunikativ arena” (Ingebrigtsen, Jakobsen 2007). Sentralt i dette arbeidet er utviklingen av arenaer for kommunikativ samhandling. Kafédialog er et eksempel på hvordan en slik kommunikativ arena kan etableres og fungere i praksis.

Våre erfaringer med kafédialog tyder på at deltakerne opplever det som både meningsfullt og nyttig å delta. Gjennom kafédialog er det mulig å sette i gang prosesser som åpner for kommunikasjon mellom deltakere med tilhørighet i forskjellige fagtradisjoner og praksisområder. I møtet mellom egne utsagn og refleksjoner over andres innspill utvikles verdibasert kunnskap som åpner for kreative løsninger på komplekse utfordringer. I tillegg viser erfaringer at kafédialogen har en betydelig sosial og nettverksbyggende effekt.

I dette prosjektet arrangerte vi kafédialog Amfisenen, Moster Amfi. Hensikten var å skape en kreativ arena for å utvikle tanker, ideer og praktiske løsningsforslag. Kafédialog er spesielt egnet for utvikling av ideer og vurdering av løsninger i spørsmål der det er interessenter som representerer ulike interesser.

Deltakerne i de kafédialogene var forskjellige blant annet med hensyn til kjønn, alder og utdannelse og yrke. Variasjonen i demografiske kjennetegn ga grunnlag for spennende møter mellom ulike perspektiver og meninger. Det hadde vært ønskelig med flere perspektiv i dialogen, spesielt savnet vi innvandrere og personer under 35 år.

Et viktig formål med kafédialogene var å bevisstgjøre deltakernes egen forståelse og verdier, og å bli klar over andres verdier og virkelighetsoppfatning. Kafédialogene var basert på den enkle ideen at ulike mennesker har mange ting til felles, og at disse vil bli tydeligere gjennom en dialogisk prosess der deltakerne utforsker felles interesser, etablerer samarbeidsrelasjoner og stimulerer hverandres ideer til nye spørsmålstilinger. Deltakelse i kafédialoger åpner med andre ord for kreativitet om nye måter å tenke og handle på. Derfor bidrar kafédialoger til å bevisstgjøre enkeltpersoner, organisasjoner og lokalsamfunn, bryte ned fordommer og misoppfatninger og fremme økt forståelse og samarbeid. Et styrende prinsipp for en vellykket dialog er at deltakerne respekterer hverandre og aksepterer noen grunnleggende prinsipper for åpen dialog. Det er argumentet som teller, ikke statusen til den personen som kommer med utsagnet.

Kafédialogen var strukturert på følgende måte. Det starter med en innføring i de overordnede utfordringene i prosjektet. For å inspirere til kreativ tenkning holder noen inviterte foredragsholdere et kort innlegg som belyser de aktuelle temaene fra ulike vinkler. Intensjonen er å åpne for nye perspektiver og stimulere til kreative løsninger på utfordringene.

Dialog rundt kafébord, med 3 ulike spørsmål. Tanken er at alle som deltar i dialogene må forholde seg til alle spørsmålene i ulike gruppessammensetninger. Ved hvert bord er det en kafévert som holder orden på dialogen. Kafévertenes viktigste utfordring var å lede dialogen mot de oppgitte problemstillinger uten å begrense deltakerens kreativitet. Til slutt presenterer kaféverten de viktigste resultatene fra dialogene i plenum med fokus både på prosess og produkt. Alle kan kommentere og supplere oppsummeringen som blir gitt av kafévertene.

En viktig forutsetning for en god dialog er at deltakerne føler at deres stemme blir hørt og at deres bidrag har innvirkning på dialogens forløp. En annen forutsetning er deltakerne opplever problemstillingene som meningsfulle og engasjerende. Det er viktig at spørsmålene blir formulert slik at de blir forstått av deltakerne. Kreativiteten øker dersom spørsmålene stimulerer deltakerne til å gå utover sine vanlige tankerammer. Det er en stor utfordring å formulere problemstillingene på en slik måte at deltakerne ikke bare gir nye svar på gamle spørsmål, men at de også bidrar til omformulere spørsmålene.

Litt om Bømlo

Bømlo er en øykommune sør i Hordaland med over 11000 innbyggere og over 100 større og mindre øyer med Nordsjøen som nærmeste nabo. Flateinnholdet i kommunen er 247 km². Kommunens handels- og kommunikasjonssenter ligger på Svortland. 1. januar 1963 ble de tidligere kommunene Moster, Bremnes og Bømlo innlemmet i den "nye" Bømlo kommune. Kommunen består av flere øyer og holmer. Øyene er sammenbundet av flere bruer. Øyene i nord og øst tilhører kommunene Austevoll, Fitjar og Stord. Fastlandsområdene på andre siden av Bømlafjorden i sørøst tilhører Sveio kommune. Bømlo kommune er 50 år i 2013.

Den største øya i Bømlo kommune er Bømlo. Den er 171 km² stor. På Bømlo ligger tettstedene Svortland, Rubbestadneset, Foldrøyhamn, Langevåg og Melandsvågen og den nedlagte fergekaien Siggjarvåg. Broer knytter øya sammen med andre øyer i kommunen som Moster, Goddo, Hiskjo, Aga og Spissøy.

De største tettstedene i kommunen er Svortland, Langevåg, Mosterhamn og Rubbestadneset. Svortland er administrasjons- og handelssentret i kommunen og ligger ved Storavatnet. Her finnes et svært godt utvalg i butikker og flere kafeteriaer. Vel 40 % av innbyggerne i Bømlo bor på Svortland, Mosterhamn eller Rubbestadneset.

Øysamfunnet er gjenomskåret av to kanaler; Røyksundkanalen og Kulleseidkanalen. Begge kanalene ble bygd midt på 1800-tallet, dette for å gjøre det lettere for de som drev med vårsildefisket. Begge kanalene benyttes i dag av småbåttrafikken.

Det høyeste fjellet på Bømlo er Siggjo, 474 moh. Her er det utsikt til Folgefonna i øst og til Haugesund i sør.

Av attraksjoner i Bømlo nevnes; Mosterhamn med Moster gamle kirke, Moster amfi og Mosterparken, Rubbestadneset med Wichmannsmia. Flotte broer og

veistrekninger, Katla skolemuseum på Skinnhueneset, det gamle handelsstedet Brandasund med Såto, skjeret landhandel og Slatterøy fyr, Finnås og Kulleseidkanalen, Gullgruvene på Lykling, øysamfunnet Espenær med Baadehuset, kabelferge, Hummerparken og UFO-ring. Bømlafjordtunellen som er Europas dypeste undersjøiske tunnel.

Trekantsambandet åpnet 30. april 2001 gir Bømlo veiforbindelse til øya Stord og Sveio på fastlandet. Langevåg på sørspissen av Bømlo har ferjeforbindelse til Buavåg i Sveio. Det er hurtigbåtforbindelse til Bergen, Haugesund og Stavanger fra Rubbestadneset og Mosterhamn.

Bømlo er kjent for å ha et rikt kulturliv. Mostraspelet er trivialnavnet på "Kristikongane på Moster", et sagaspill i 3 akter, dette spelet hadde urpremiere på Moster Amfi i 1984. Det er skrevet av Johannes Heggland og musikken er laget av Kjell Habbestad. Det samme Moster Amfi er kommunens tusenårssted.

Lokalavis for Bømlo er "Bømlo-nytt" og "Sunnhordaland", tidvis finner man også stoff fra Bømlo i regionavisene; "Bergens Tidende" og "Haugesund avis"

Det maritime miljøet preger næringslivet, sjøen er også en viktig faktor for reiselivsnæringa. Av andre fakta kan nevnes at det er ca 10 skoler i Bømlo med ca 1750 elever. 2 videregående skoler; Bømlo videregående skole og Rubbestadnes videregående skole. 1 folkehøgskole; Bømlo folkehøgskole, det er 9 barnehager og full barnehagedekning. 100 institusjonsplasser hvorav 80 sykehjemsplasser og 20 korttids- / rehabiliteringsplasser. Det er 115 omsorgsboliger, 66 er kommunale og 49 er private. Det er 830 bedrifter, høgteknologisk miljø, mekanisk industri, rederier, havbruksnæring, reiselivs-, handels- og servicenæringer.

Over 5000 arbeidstakere hvorav ca 3000 er industriarbeidsplasser, ca 800 er komuneansatte, 1150 er sjøfolk og pendlere bl.a. til nordsjøen og 420 arbeider i primærneringene.

(Kilder; Kommunens nettsider og Wikipedia)

Kafédialogen på Moster

Innledende foredrag

Ove Jakobsen, professor Senter for økologisk økonomi og etikk, Handelshøgskolen i Bodø, Universitetet i Nordland.

Livskraftige samfunn i lys av økologisk økonomi - professor Ove Jakobsen

Utfordringer

I moderne samfunn skapes det ikke bare nytte og velferd

Det skapes også risiko, skade og etiske utfordringer som berører andre mennesker og sektorer enn der nytten og velferden produseres

Ordmaskerte tankebaner

Mange av de ideene som ligger til grunn for våre handlinger er basert på nedarvede tankemønstre som vi bruker mer eller mindre ubevisst, ofte uten å reflektere over verken gyldighet eller relevans

På denne måten styres våre handlinger av "ordemballerte og ordmaskerte" tankebaner

Markedskrefter, prismekanismer, og konkurransekraft er eksempler på slike "ordmaskerte ideer" som ligger til grunn for dagens økonomiske teori og praksis.

Hvordan møter vi utfordringene?

1. Redusere symptomene
Eks. Sprøyte inn penger for å stimulere til økt etterspørsel
2. Justere begreper, teorier og modeller
Eks. Miljøstrategi, CSR, Verdibasert ledelse, m.m.
3. Grunnleggende endring
Eks. Endringer i økonomiens paradigmatiske forutsetninger

Konsekvenser av grønn økonomi

- ✓ Til tross for miljøtiltak som eco-efficiency, ren produksjon, miljøansvarlig produktutvikling, grønn ledelse, og produktdesign har det økologiske fotavtrykket fra økonomien økt dramatisk
- ✓ "Grønnvasking" av bedrifter er først og fremst fokusert på muligheter til å utvikle og implementere løsninger som gir bedriftene konkurransemessige fortrinn (win-win løsninger and eco-efficiency)
- ✓ Miljøtiltakene er integrert i eksisterende bedriftsøkonomiske modeller

Vekstens dilemma

- ✓ Eksponensiell vekst er fysisk umulig
- ✓ Å begrense veksten er politisk umulig
- ✓ The physically impossible is more impossible than the merely politically impossible (Daly 2003)

The Threshold Hypothesis

- ✓ I alle samfunn vil økonomisk vekst bidra til økt livskvalitet opp til et visst punkt "the threshold point", deretter vil ytterligere vekst føre til at livskvaliteten reduseres
- ✓ I fattige land, som ligger under grenseverdien, er økonomisk vekst nødvendig for å komme opp på en akseptabel levestandard
- ✓ I rike land, som ligger over grenseverdien, er ytterligere vekst unødvendig og vil føre til mange ikke-intenderte negative virkninger

Ny interesse for organisk virkelighetsoppfatning

- ✓ Naturen som et nettverk av integrerte mønstre og relasjoner
- ✓ Jorden som et selv-regulerende system
- ✓ Evolusjonen ikke er et resultat av alles kamp mot alle men et samspill basert på relasjoner, kreativitet og nyskapning (the-web-of-life)
- ✓ Økt forståelse for hvordan komplekse nettverk fungerer gir impulser til utvikling av en ny transdisiplinær vitenskap
- ✓ Økologisk økonomi har røtter i antikken
- ✓ Utgangspunkt i en levende natur
- ✓ Mennesket er ansvarlig og handler ut fra intensjoner

Økologiske prinsipper kan ikke brytes uten negative konsekvenser

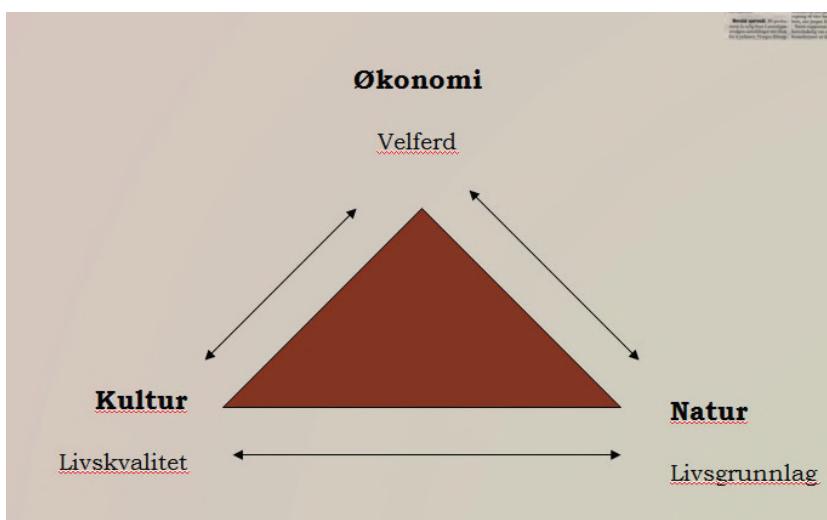
- ✓ Forurensning er ting som er «feilplassert»

- ✓ Det gode liv i det gode samfunn
- ✓ Selvforsynte og selvstyrte lokalsamfunn
- ✓ Harmonisk måtehold innenfor naturens grenser

Økologisk økonomi

- ✓ Cooperation through decentralized collaborative networks perform better than what is possible through the enormous global power structures (Boulding)
- ✓ The true economic output is the enjoyment of life (Georgescu-Roegen)
- ✓ Production from local resources for local needs is the most rational way of life (Schumacher).

Verditrianglet

Livskvalitet

- ✓ Et behagelig liv - med størst mulig nytte overskudd (hedonisme – utilitarisme)
- ✓ Et godt liv – mulighet til å utnytte mest mulig av sitt potensial (selv-realisering)
- ✓ Et meningsfullt liv – bidra til å virkeliggjøre verdier utenfor seg selv (the extended self)
- ✓ Kvalitativ utvikling
- ✓ Utvikling som fører til et rikere liv
- ✓ Utvikling som består i økt kompleksitet og modenhet
- ✓ Kvalitet utvikles gjennom nye prosesser og mønstre i forbindelseslinjene mellom delene

- ✓ Kvalitativ utvikling kan være bærekraftig dersom den består av en dynamisk balanse mellom vekst og reduksjon basert på kontinuerlig læring og modning (*Capra, Henderson 2009*)

Utopisk Realisme

- ✓ Stille nye spørsmål som åpner for visjonære løsninger
- ✓ Visjoner om fremtiden blir en del av samtiden
- ✓ Realismen i løsningene avgjøres ved å vise til praktiske eksempler
- ✓ Samfunnet er foranderlig, uferdig, dynamisk, det er alltid underveis

Transition Towns (resilience)

- ✓ Kreativ med visjoner for fremtiden
- ✓ Lokale/regionale kretsløpsløsninger (mangfold)
- ✓ Relasjoner og dialogbasert samspill (bottom-up)
- ✓ Innrettet mot varierte aktiviteter
- ✓ Forankret i lokalt, regionalt og globalt medansvar (feed-back)
- ✓ Preget av harmonisk samspill mellom menneske, natur og kultur

Livskraftige Samfunn

- ✓ Livskraften i lokalsamfunn forsterkes ved å etablere arenaer for dialog, kreativitet, og læring
- ✓ Nettverk av metabolske prosesser, transport av næringsstoffer og avfall
- ✓ Verdighet og medansvar utvikles ved å knytte forbindelseslinjer mellom individene
- ✓ Integrasjon av økonomiske og sosiale institusjoner innrettet mot bestemte funksjoner og formål innenfor et økologisk miljø.

Fortid og fremtid

- ✓ I stedet for å spørre hvordan fremtiden vil bli
- ✓ Reflekter over hvordan du vil fremtiden skal bli

Bømlo kommune – kommunalsjef; Geir E. Aga;

I utgangspunktet skulle jeg som kommunalsjef holde et kort innlegg etter foredragene fra Universitetet i Nordland.

Under hovedforedraget fikk jeg spørsmål om å korte ned på mitt innlegg. Det passet fint for det forberedte innlegget passet ikke inn etter dette hovedforedraget. Jeg valgte derfor, «på sparket», å reflektere over hvilke konsekvenser denne tenkningen ville få for hvordan Bømlo kommune i fremtiden tenkte.

Slik jeg oppfattet hovedbudskapet fra foredragsholder var hovedpoenget at det var ikke bærekraftig å satse på økonomisk vekst på en klode som ikke vokser, og at spesielt vi i Vesten har en økonomisk standard som tilsier at videre økonomisk vekst ikke bør være grunnlaget for vår videre velferdsutvikling. Annen fokus, og bedre samspill mellom ulike samfunnsaktører kan gi en utvikling av velferdssamfunnet som likevel vil være verdifullt for innbyggerne som et samfunn som baserer seg på stadig vekst i BNP.

Disse tankene utfordrer selvsagt kommunen sin tenkemåte som bygger på økonomisk vekst, både fordi vi mener at dette er grunnlaget for videre velferdsutvikling og fordi folketallet vokser. En endret tenkemåte vil selvsagt utfordre vår evne til å utløse «krefter» som i dag ikke blir utløst. Jeg oppfattet at vi ble utfordret på bedre samspill og ikke minst kommunen sin evne til å bli bedre på forebygging. Tettere samarbeid med frivillig sektor er en sentral del av en slik nødvendig satsning.

I hovedforedraget ble også kommersielle bedrifter utfordret. Påstanden var at bedrifter som endrer fokus fra overskuddsmaksimering til å stille spørsmål om hvordan man kan bidra til samfunnsutviklingen vil bli vel så robuste som de som har den tradisjonelle tenkningen. Man utløser «krefter» som gir mer robuste samfunn.

Ellers fokuserte jeg i mine betrakninger etter foredraget på at kommunen sin satsing på forebygging og folkehelse selvsagt passer godt inn i den tilnærmingen som var fokus i foredraget.

26. februar 2013,
Geir E. Aga, kommunalsjef

Bømlo Frivilligsentral, daglig leder May Brit Alfsvåg

Bømlo Frivilligsentral har vært organisert som et BA og har hatt en eier, men 12.12.12 ble vi et SA(samvirke) d.v.s at i dag kan lag og organisasjoner bli andelseiere i sentralen.

Vi skal ha vårt første ordinære årsmøte 20.mars 2013.

FORMÅL : Vi skal drive til beste for innbyggerne i Bømlo Kommune.

Vi skal være en møteplass og brobygger mellom mottaker og giver av frivillig ubetalt arbeid/innsats i Bømlo Kommune.

Vi skal stimulere til øket frivillighet som skal styrke det sosiale fellesskapet i nærmiljøet og bygge nettverk, mobilisere og samordne frivillig aktivitet.

Skal være et lavterskelttilbud.

Har kontor på Røde Kors huset på Hollund, 5427 Urangsvåg

Litt om arbeidet vårt :

- ✓ Jenter med staver hver mandag fra Røde Kors huset
- ✓ Seniordans på Langevåg hver mandag
- ✓ Dataklubb for seniorer hver tirsdag på Røde Kors huset
- ✓ Seniordans hver tirsdag fra rådhuset
- ✓ Jenter på tur hver onsdag fra Røde Kors huset
- ✓ Småbarnstreff hver onsdag fra Røde Kors huset
- ✓ Trim for eldre hver torsdag fra Røde Kors huset
- ✓ Sy og strikke kafe hver torsdag fra Røde Kors huset
- ✓ Gla`klubb for utviklingshemma siste onsdag i måneden.
- ✓ Enslige treff siste fredag i måneden
- ✓ Nå kjører vi spanskkurs og datakurs for nybegynnere
- ✓ Røykeavvenningskurs i lag med Stord Frisklivs sentral
- ✓ Bra Mat kurs i samarbeid med Diakontjenesten
- ✓ Planlegger ferieklubb for barn i sommer/høstferie
- ✓ Julefest for utviklingshemma
- ✓ Nyttårsfest for eldre og enslige

Er med i prosjektgruppa for å få Frisklivssentral på Bømlo.

Her er vi avhengige av frivillige som deltar med sine ferdigheter og kompetanse for å få til lavterskelttilbud.

Sentralen får tilskudd fra KUD og Bømlo Kommune til å lønne daglig leder i 100%, midler til aktiviteter må vi skaffe gjennom søknader og gaver fra lokalt næringsliv.

Nå kan frivillige lag og organisasjoner som hører hjemme i Bømlo Kommune bli andelseiere. Disse må drive i samsvar med formålsparagrafen til Bømlo Frivilligsentral.

Andelsinnskuddet er satt til kr: 1000,-

May Brit Alfsvåg, Daglig leder

Telefon 53 42 14 14

Mobil 45065 439

E-post bomlo@frivilligsentralen.no

Adresse Røde Kors Huset

5427 Urangsvåg

Dynamiske Mosterhamn, Kåre Spissøy

Et Liv og Lyst prosjekt i Hordaland

1-årig 2010

1-årig 2011

3-årig 2012-2014

DM er ikkje alt og ikkje det einaste

Mosterhamn er full av gode ting

DM rører med nokre av desse tinga

Me håpar noko av det verkar slik me hadde tenkt

Visjonstenking

Mosterhamn har alltid vore i endring

Er det endring no?

Kan me påverke den endringa?

Ja, det trur me!!

TING SKJERKJEKT PÅ VEGEN

Eit nytt syn på oss sjølve?

Frå ord til handling – korleis då?

Målsetning

Ein betre stad å bu for alle fastbuande, gjester og innflytтарar

Metode

Positivitet

Bygga på det me har

Fokus på kultur og Historie

Jobba med omdøme og identitet

Bruke forskning og utvikling

Prosjekt: Tur og friluft

Prosjekt: Marinarkeologi og dykking

Prosjekt: Bulyst / ung og gamal

Inkludering

Eldre

Unge

Møtestader

Trivsel

Møteplassar

Idebank

Hus/møtestad.... Amfiet, Tollhagen, Mostrahuset....

Mostraparken – oppgradere, bruke

Stadutvikling - næringsareal

Mostrating – ein stor ide

Santiago – drama....

Hotell / overnatting

Matsatsing

Torgdagar, marknad, barnas markedsdag – nye verksemder innan handel

Gamle Salem – kjøpe, bruke til

Nye næringar – kultur, marin sektor

Mobilisering / fellesarrangement

Julekafe / Juletre

Seminar

Årsmøte og idemyldring.....

Næringsforum

Bømlø 2013

Festival....

Informasjon

Samla alt på ein stad (?)

Samarbeid

Ting skjer

Kjekt på vegen

Problemstillinger i dialogen

Kafédialog som metode er tilrettelagt for drøfting, evaluering og utvikling av områder hvor det er flere berørte parter som representerer ulike interesser. Formålet er ikke å oppnå konkrete handlingsmål, men bevisstgjøre deltakerne omkring egne og andres verdier og virkelighetsoppfatning. Et bærende prinsipp for dialogen er at deltakerne respekterer og overholder at alle deltagere stiller likt og har like muligheter for å delta og bidra med ytringer. For å oppnå dette, blir enhver forsamling delt opp i små grupper som samles rundt et hensiktsmessig antall kafébord. Ved hvert bord sørger en kafévert for at alle deltagere både forholder seg til høvisk ”takt og tone” og slipper til med sine oppfatninger om et gitt tema som er forskjellig fra tema ved andre bord. Ettersom noen kan være mindre verbal i sin kommunikasjon enn andre, er det anledning til å spille inn oppfatninger skriftlig, på kafébordets papirduk eller på lapper som kan leses av andre rundt bordet. Etter en avgrenset diskusjonsrunde blir deltakerne delt opp og sendt til forskjellige bord der nye tema settes under debatt. Hver kafévert mottar dermed stadig nye grupper som diskuterer det gitte temaet, inntil alle deltagere har hatt mulighet for å debattere alle tema.

Ved avsluttet kafédialog samles alle deltagere i plenum der kafévertene oppsummerer de debattene som har foregått ved sitt bord. Grunnlaget for rapporten er vertens egne notater og meldinger skrevet på duk og papirlapper. I dette seminaret var det hensiktsmessig å opprette tre forskjellige spørsmål / utfordringer. Antall deltagere medførte at det ble 2 bord med hvert av spørsmålene. Til sammen 6 bord. På hvert kafé bord var det en kafévert. Disse vertene hadde på forhånd fått en kort introduksjon til sitt arbeid. Det var utarbeidet 3 ulike problemstillinger som ser slik ut;

Spørsmål 1; Nettverk

- ✓ Tekne eit nettverkskart over sentrale aktørar i regionen (bedrifter, organisasjonar, institusjonar, personer m.m.) og vis korleis dei er knytte saman gjennom ulike relasjonar.
- ✓ Vurder kva for nettverk som er viktige for utviklinga av lokalsamfunnet/regionen og gi forslag til korleis nettverka bør endrast og utvidast for å skape auka kreativitet og utvikling.
- ✓ Kva for nettverk er viktigast i det samfunnet du bur i?
- ✓ Gje eksempel på aktørar som er avhengig av kontakt med andre for å lykkast.
- ✓ Er det mogeleg å finne løysningar som skaper meir aktivitet og utvikling av nye funksjonar og nettverk i lokalsamfunnet/regionen?

Spørsmål 2; Nye folk

- ✓ For å skape utvikling er det ikkje berre behov for nye arbeidsplassar. Det er og behov for menneske med den rette kompetansen. Korleis kan me få til auka tilflytting og arbeidsinnvandring og få nytte av deira kompetanse og ressursar?
- ✓ Korleis kan me inkludere innvandrarar og tilflyttarar i lokalsamfunnet?
- ✓ Korleis kan auka arbeidsinnvandring og betre inkludering av innvandrarar og andre tilflyttarar bidra til å skape utvikling fram mot 2030?

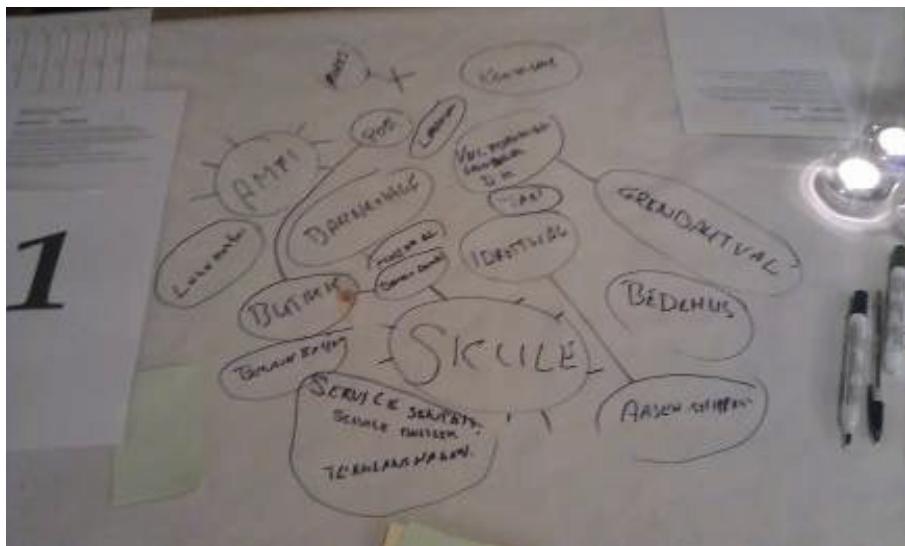
Spørsmål 3; Anno 2030

- ✓ Beskriv korleis de vil at heimstaden (lokalsamfunn/region) skal være i 2030.
- ✓ Vurder ballansen mellom det ideelle og det som er mogeleg.
- ✓ Beskriv dei kvaliteter som gjer at du vil fortsetta å bu her.
- ✓ Korleis skal ditt livskraftige samfunn sjå ut?

Etter at det hadde vært gjennomført 3 bordsettinger ved hvert av spørsmålene har kafevertene på bakgrunn av dialogen notert det som kom frem. Dette er senere bearbeidet og sammenholdt med det spørreskjema som ble utfylt ved avslutninga av seminaret, sammenholdt med oppsummeringen fant vi følgende;

I problemstilling 1 kom dette frem

Bord 1 Nettverk, Kafevert Reinert Røysund

Startet med å notere kva institusjoner me har lokalt, (Moster), ein noterte ei rekke bedrifter, skular, butikkar barnehage, kultur, grenadutval/ DM, velforeningars, idrettslag, bedehus, kultur osv (ref kart)

Ein blei klar over at det er mykje som foregår både av fysiske tiltak, og på det immaterielle som går meir på å bygge relasjoner/ nettverk (eldskjeler yter noe for fellesskapet). Det er mange som gjerne går glipp av dette på grunn av manglende informasjon, (mykje foregår via jungeltelegrafen) spesielt nyinnflytta har vanskelig for å fanga opp og komma inn/ ta del i ting som foregår. Det er derfor ei viktig oppgåve å informere og spre ut informasjon om kva som skjer lokalt.

Dei viktigaste nettverka som blei trekte fram er nettverket som blir generert rundt skule, idrettslag, bedehus, lokale arbeidsplassar. Dette er både isolert og sammen institusjonar som er svært viktige for å bygga relasjonar mellom innbyggjarar og eit positivt samhold.

I forbindelse med dei store kulturarrangementa ein har i Moster Amfi er det og viktig med eit velutvikla nettverk som går breiare ut over kommunegrensene for å få tilgang på både store nasjonale skodespelarar, og publikum.

Eit godt eksempel er bygging av nytt Salem Bedehus der ein har gått "mann av huse" og bygget dette på dugnad, ein enorm dugnadsinnsats er lagt ned, og masse nye relasjonar kontaktar er blitt etablert. Ein har klart å femna og engasjera personar i ein mykje vidare krets enn den som tradisjonelt har vore i "salem miljøet" Dette har ført til at svært mange føler eigerskap og føler seg heime der.

Det blei og nemnt viktige institusjonar/nettverk i eit større perspektiv, som vidaregåande skular og legevakt. Dette er dagsaktuelle tema då ei vurderer å leggja ned og flytta delar av dette til andre kommunar, ein er usikker på kva konsekvensar dette vil ha for nettverk / etablering lokalt. Ein fryktar at dette kan vera argument som talar imot at ein vel å busetja seg/ bli verande på bømlo etter endt utdanning.

Dei fleste institusjonar er avhengige av nokre andre institusjonar. Men enkeltpersonar er avhengige av dei fleste av institusjonane alt etter kor ein befinner seg i livet. Samla sett er ein familie i stor grad avhengig av dei aller fleste av tilboda og nettverka som finnes for å fungera og ha eit tilfredstillande og godt liv.

For å oppnå større aktivitet går ordet informasjon igjen, ein trur det er mogeleg å styrkja nettverka og engsjsement ved å informera tydelegare om kva som foregår, dette vil i sin tur bidra til ei auka oppslutning, som igjen vil gi sterke relasjonar og nettverk, dette vil såleis gi ein positiv og spiral som er sjølvforsterkande.

Ordsky 1.

Problemstilling 1, nettverk. I dialogen kom det tydelig frem en felles forståelse av at tilgjengelig, oppdatert god informasjon er en av faktorene som på en positiv måte kan bidra til å fremme en positiv utvikling i Moster. I dialogen kom det videre frem at de viktigste nettverkene er rundt skole, idrettslag, bedehus og lokale arbeidsplasser.

De tegnede kartene viser imidlertid liten forbindelse mellom nettverkene. Dette er et signal på viktigheten av informasjonskanaler som åpner opp, i motsetning til å stenge ute. Et spørsmål her er om det utvidede nettverket rundt "Salem" kan være med på å utvikle samarbeide med flere. Det ble bl.a. vist til det eierskapet som har oppstod rundt "Salem – miljøet".

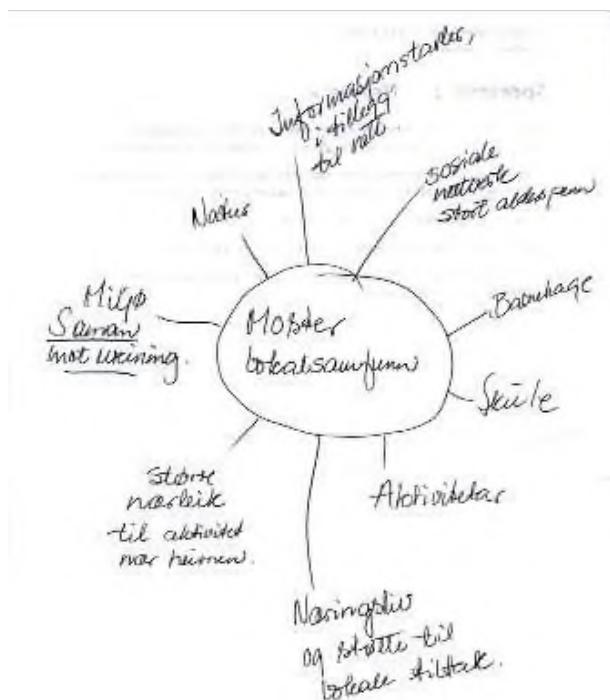
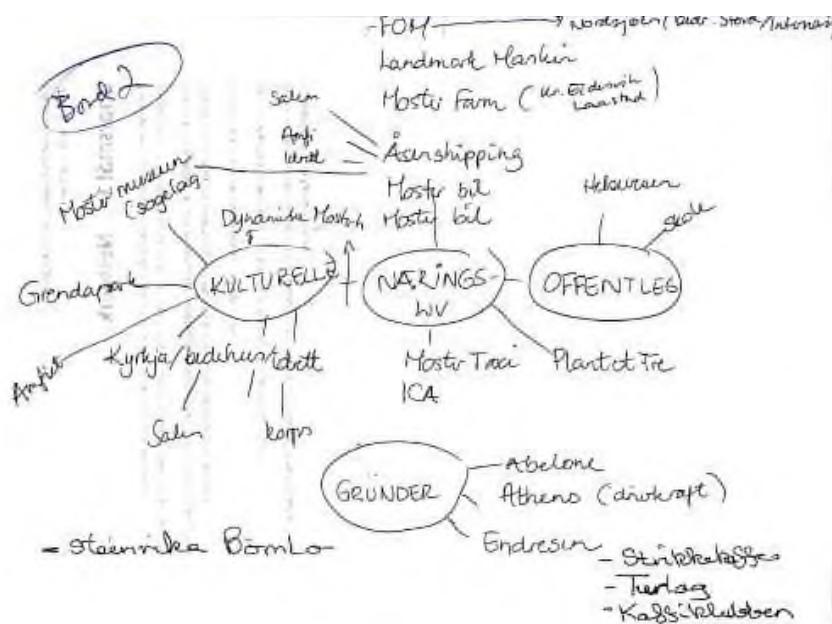
Det ble også i dialogen vist til at mange institusjoner, bedrifter og aktiviteter er gjensidige avhengig av hverandre – uten at dette kom frem i nettverkstegningene. Denne avhengigheten av hverandre støtter opp om behovet for enda bedre og aktuell informasjon som bør være tilgjengelig for innbyggerne i Moster. Som det ble sakt rundt bordene – dette kan være en "selvforsterkende spiral". Kulturarrangement i Moster Amfi ble brukt som eksempel på at det er viktig å utvikle sterke og informative nettverk for å lykkes.

Ordsky 1. viser at utvikling av lokale nettverk ble nevnt ofte i dialogen. Relasjoner som forbinder næringsliv, organisasjoner og offentlige institusjoner gir muligheter for å finne frem til spennende løsninger på de utfordringene Moster står overfor.

Foto: Lars Einar Hollund

Bord 2 Nettverk Kafevert Svein Håheim

I problemstilling 2 kom dette frem

Bord 3 og 4 Nye folk Kafevert Kjetil Lygre og Grete Rydningen Møgster

Vi diskuterte hvordan vi skal klare å skape utvikling på Bømlo og Mosterhamn.

Bømlo er unik både i natur og næringsliv. Bømlo er ei gullgruve i muligheter for alle aldrer. Bømlo er en fantastisk plass å flytte til. Utfordringen blir trivsel, noe som innbyggerne skaper og må ta ansvar for frem i tid. Bømlo er unik både i natur og næringsliv. Bømlo er ei gullgruve i muligheter for alle aldrer. Bømlo er en fantastisk plass å flytte til. Utfordringen blir trivsel, noe som innbyggerne skaper og må ta ansvar for frem i tid.

For å skape utvikling videre fram i tid er vi avhengig av arbeidsplasser og kompetanse. Det blir spesielt viktig frem mot 2030 da vi forventer bilforbindelse med Rogfast og Hordfast. Uten ferge forbindelser vil tilflyttingsmønsteret endret, og den enkelte får ei større frihet til å velge kor dei skal jobbe og busette seg. Friheten gjør at ein fram i tid vil få en større utfordring med tilflytting, og større konkurranse i forhold til rett kompetanse og ressursar som Bømlo har behov for frem i tid. Den enkelte bygda og Bømlo må ta større ansvar for trivsel og bulyst. Bømlo må dermed ha større fokus på inkludere de som flytter til Bømlo. Når ein skal vurdere kvar menneske med ulik kompetanse skal slå seg ned blir vurdert ut fra trivsel.

Korleis få auka tilflytting og få nytta innvandrarane/ tilflyttarane sin kompetanse?

- ✓ Informasjon (nettseite, eige kontor og liknande) retta mot desse gruppene
- ✓ Informere om det som er særprega ved Moster (evt Bømlo), ikkje forsøke å vere lik alle andre stader. Det er viktig å kommunisere alle dei flotte tilboda Bømlo / bygdene har å by på. Mulig felles markedsføring av alle de unike moglegheitene, unike kulturminne, unike utfluktar, unike turløyper etc. Det kan være éi dør inn (nettstad) og så klikke videre inn på de ulike bygdene med omsyn på kva dei har å by på, kva aktiviteter dei har fram i tid.
- ✓ Ha eigne personar / tilsette i kommunen til å drive med integrasjonsarbeid
- ✓ Styrke språkopplæring for innvandrarar
- ✓ Sørge for at der er naudsynleg informasjon om arbeidsplassar, og legge til rette for etablering.

- ✓ Markedsføre alle de unike og flotte nettverkene, som igjen må vere inkluderende, proaktive og akseptere dei nye

Korleis integrere innvandrarar/ tilflyttarar?

- ✓ Den einskilde må rette seg meir mot dei nye, ikkje vere redde for å ta kontakt, og vere open for det som er annleis.
- ✓ Ein må føle seg inkludert, akseptert, føle at bygda / Bømlo bryr seg om de som kommer og slår seg ned. En opplever tilflytning, men utfordringen blir å beholde de over tid. Dette kan bare skje ved en følelse av trivsel og inkludering. Ein må ha fokus også på de basale holdningene til innbyggerne (* eg ser deg* eg aksepterer deg * eg like deg)
- ✓ Livskvalitet er noko som fremtidige tilflyttarar vil söke, det blir målt i at vi bryr oss mer om hverandre. Vi må ta utgangspunkt i at alle ønsker å bidra til å gjøre samfunnet betre.
- ✓ Sørgje for å ha eit variert bustadtilbod (inkl. mindre utleigebustader, midlertidige bustader)
- ✓ Fortetting av bustadmassen med tydelegare sentrum på einskilde stader (som Mosterhamn), også med integrering av ein del nærings- og kulturfunksjonar og servicebustader, for å korte ned avstandar. Både for at nye og gamle innbyggjarar og ulike generasjonar skal komme lettare i kontakt med ein annan, og for at born og unge skal sleppe å verte kørde i bil for å treffast.
- ✓ Det må vere nok uformelle treffstader som er opne heile veka: t.d. torg, butikk, kafé, pub, grendahus. Slike stader gjev rom for ein prat, ein plass der ein kan bli kjent, finne eit nettverk, bli kjent med andre som har samme interesse. Ein stad der Bømlo/ bygda kan fange opp ubrukt kompetanse blant tilflyttarar, eller blant sambygdinger som ikkje er oppdaga enno.
- ✓ Ta vare på kvalitetane i det å bo spreidd (god plass, utsikt, nær naturen)
- ✓ Auke kulturtilbodet, særleg ved å nytte Moster Amfi meir ved at der er aktivitet spreidd over heile året
- ✓ Flyktningar må få bo på ein stad og ikkje verte flytta rundt på.
- ✓ Vi må nytte eksisterande dugnadsånd, idrottslag, korps, og andre friviljuge lag til å få med særleg born og unge, kanskje er særleg dei ulike menighetene viktige her. Ukomplisert (quiz, bingo, osb) og uorganisert aktivitet òg viktig. Utvikle eigen kompetanse til integreringsarbeid i dei ulike

miljøa. Det er viktig for Bømlo og den enkelte bygd og være proaktiv i å inkludere dei som kjem, det kan være med en invitasjon både til barna og foreldrene. Finne den skjulte kompetansen, dvs muligheten for at tilflytterene har erfaring og komeptanse med trener verv, coach, ledererfaring etc som kan brukes innen fritidsaktiviteter.

- ✓ Arrangere konserter og liknande der innvandrarar og innfødde får syne sine einskilde kulturuttrykk (for eksempel óg matskikkjar)
- ✓ Meir informasjon om kva som skjer av kulturarrangement og i dei friviljuge laga, t.d. med eiga nettside. Arrangement må vere opne og tilgjengeleg for alle, og mest mogeleg uavhengig av økonomi hjå den einskilde. Markedsføre kva sosialt ein kan gjere i saman. Markedsføre alle offentlige tilbod

Korleis kan auka innvandring etc bidra til å skape utvikling mot 2030?

- ✓ Det må vere éi dør / éin portal (nettstad, informasjonskontor) for nye innbyggjarar i Bømlo, der ein kan sjå det særmerkte med dei ulike stadene, som Mosterhamn, Bremnes, Rubbestadnestet, Langevåg osb
- ✓ Moster og Bømlo kan berre bli ein kvalitativt betre stad ved å ha fokus på den kompetansen som eksisterer i dag, samt finne og kartlegge all ubrukt kompetanse (blant heimeverande, pensjonistar, ildsjeler, sykemeldte, dei i permisjon, einslege, eldre, bidrag frå næringslivet)
- ✓ Trivsel aukast ved at den enkelte føler seg til nytte, nokon som bryr seg, får lov å bidra med eigne ressursar.

Konklusjon: **Bømlo/bygda ønsker å bli betre, og søker alle som kan gjøre oss betre.** Slik kan vi være proaktive i å tiltrekke oss kompetanse og dei som ønsker å bidra til å gjøre samfunnet betre.

Ordsky 2.

flotte samfunnet nettstad
liknande andre næringsliv
aktivitet kompetansen eigne
ressursar
meir natur heile fram **Ulike** skape t.d.
aldrer kontakt gjøre unge
nettseite proaktive bygda Mosterhamn særleg
flytte blant bidra Moster etc innvandrarár
ansvar
éi **ta** nytte einskilde **større** bo **tid**
tilflyttarar plassstrivsel føle får innbyggerne
viktig utvikling by **betre** stad **unike**
informasjon spreiddmuligheter bryr Markedsføre enkelte
kompetanse frem
ubrukt auka unik ønsker stader
fokus få nye
opne fantastisk born gjere

Foto: Lars Einar Hollund

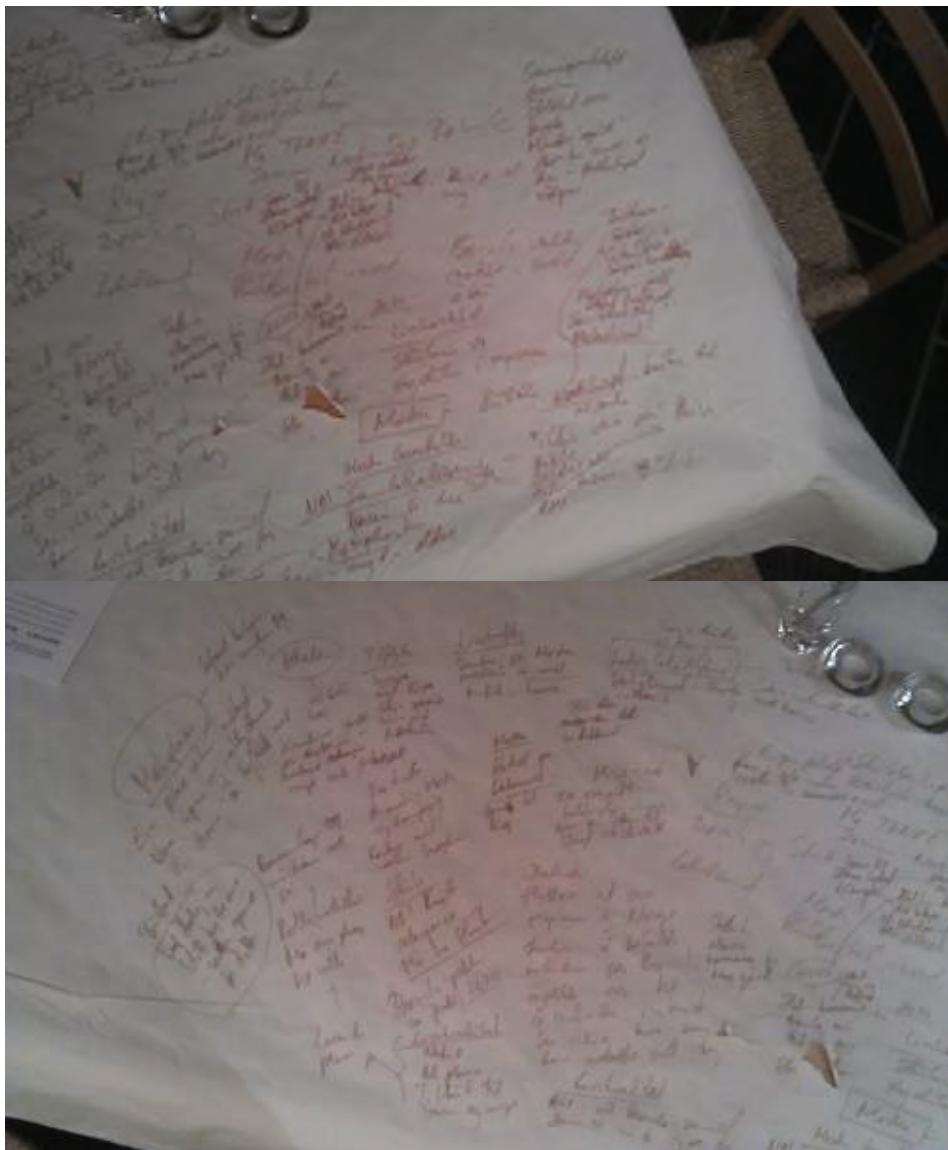
Problemstilling 2, nye folk. Under denne problemstillingen skulle deltagerne i dialogen se på integrering av innflyttere.. Sentralt i dialogen var tilrettelegging for innbyggerne ved bl.a. å ta i bruk ledige areal. Spesielt ble mulighetene for bålivet nevnt. Faren for å bli en ”fritidssted” ble også nevnt, tilretteleggingen måtte fokusere på de fastboendes interesser. Muligheten for å bygge ut et større senter ble diskutert. Konflikten mellom sentralisert og desentralisert skoleutvikling ble trukket inn i dialogen. Betydningen av arbeidsplasser og møtesteder ble vurdert i forbindelse med tiltak for å sikre høy livskvalitet blant befolkningen i kommunen.

For å initiere utvikling basert på integrasjon av nye tilflyttere var det viktig å skape interessante arbeidsplasser basert på den kompetansen som allerede finnes. I dialogen kom det frem at entusiasmen rundt Bømlo var stor. Kvaliteten og mulighetene som omgivelsene gir til et rikt liv med muligheter for trivsel var stor. Et viktig bidrag i arbeidet med å legge forholdene til rette for tilflyttere fra andre kulturer var å tilby språkopplæring. I tillegg er det viktig at nyinnflyttede blir invitert inn i organisasjoner og lag. Viktigheten av felles dugnader ble her nevnt. Det ble fremhevet viktigheten av tilgjengelig informasjon, åpne nettverk. Trivselen øker når folk føler seg til nytte, skal folk føle seg til nytte må det være enkelt å komme inni de etablerte nettverk. Skal dette kunne skje må tilgjengeligheten økes og informasjonen om hva som finnes må være lett tilgjengelig for folk flest og tilflyttere spesielt.

Det ble nevnt av flere deltakere at Moster må utvikle sin egenart og ikke bli lik andre lokalsamfunn. Det spesielle ved Moster ble både knyttet opp mot en unik natur og et levende kulturliv. For å videreutvikle kulturen kreves det innsats fra flere hold. For å lykkes kreves det utvikling av nye relasjoner, også utover kommunegrensene.

Ordsky 2. viser at utvikling av kompetanse står sentralt dersom lokalsamfunnet skal blomstre i fremtiden. Det går også frem at integrering av innvandrere blir oppfattet som en viktig utfordring. I fremtiden kan impulser fra andre kulturer være med på å skape grunnlag for fornyelse og utvikling i Moster. Det er interessant å legge merke til at trivsel blir nevnt oftere enn arbeidsplasser og økonomisk utvikling.

Bord 5 og 6 Anno 2030 Kafevert Asbjørn Stavland og Knut Magne Totland

Behov som må verta dekka.

Møteplass: Det er eit stort behov for å ha ein møtestad for å kunna treffast:

- ✓ Fast møtestad for ungdom
- ✓ Møtestad/-treff mellom unge og eldre (minskar generasjonskløfta)
- ✓ Møtestad for å vera open og inkluderande – dialog

- ✓ Mostrahuset kan kanskje verta ein slik stad

Samlokalisering:

- ✓ Skape og få på plass eit levskraftig senter på Moster som inneheld:
 - Kulturtbilod (film), butikkar, andre servicetenester

Senterutvikling – levande sentrum på Moster og utvikle sentrum på Bømlo (altså «både og»)

- ✓ Utvikle et sterkt senter
- ✓ Fortetting frå Skimmeland og ned til hamna

Bruka ledig areal:

- ✓ Ta i bruk ledig areal frå Dhalaneset, ferjekaien og til Tellevik
- ✓ Hotell på Dahlaneset

Fastbuande og hyttefolk:

- ✓ Utfordre nye folk til å ta i bruk eldre hus til bustad – eldre hus vert i dag hytter

«Sunnhordland» er blitt ein kommune – dvs. Bømlo, Stord og Fitjar er ein kommune

- ✓ Lokalsamfunnet vil få større verdi for dei fastbuande – dvs. Mosterhamn

Skulen:

- ✓ Skulen er viktig for Moster
- ✓ Opplæringstilbodet er styrka: Barnehage og grunnskulen på Moster, og den vidaregåande skulen på Bømlo – dvs. yrkesretta- og allmenn opplæring.
- ✓ Skulen er viktig som relasjonsbyggjar og som tilbod for ungdom, samarbeid og samvirke med lokallag, kulturtbilod, idrettslag og skulen medverkar til å oppretthalde lokallaga.

Rorbu:

- ✓ Rorbu til alle fastbuande på Moster – dvs. livskvalitet og tilgang til strandsona

Vegsamband:

- ✓ Gode vegar mellom Rubbestadneset, Moster og Langevåg
- ✓ Vegsamband som gir mindre avstand mellom arbeidsplassen og heimstaden

Industri:

- ✓ Oppretthalde industriarbeidsplassar på Bømlo (det er ei utvikling der industrien flyttar frå Bømlo til andre større område i regionen, Norge, eller ut av landet. (Eks. Wärtsila)

Nye arbeidsplassar:

- ✓ Skape nye arbeidsplassar
 - ✓ Ta vare på kreative ressurspersonar
 - ✓ Kreative miljø er ein ressurs

Eldsjel:

- ✓ Ta vare på eldsjeler
 - ✓ Skape eldsjeler – dvs. leggje til rette for det

Livskvalitet:

- ✓ Etablere CittaSlow på Moster – dvs. det gode liv på Moster, livskvalitet, identitet, gjestfridom m. v.

Vert: Asbjørn Stavland og Knut Magne Totland

Ordsky 3.

I spørsmål 3 ble var oppgaven å beskrive hvordan en ønsket at Moster skulle være i 2030, med andre ord om 17 år. Et viktig delspørsmål var å vurdere balansen mellom det ideelle og det mulige. Utfordringen var å utvikle et livskraftig lokalsamfunn som folk ønsker å bo i.

I tillegg til å fokusere på utvikling av en variert økonomi som ga rom for mange ulike arbeidsoppgaver, var fokus rettet mot kulturen. Kulturell utvikling ble i stor grad beskrevet som noe som springer ut av menneskelig engasjement og kreativitet. I tillegg var det behov for offentlig støtte for å komme i gang og for å holde aktivitetene opp på et ønsket nivå.

Det å opprette nye møteplasser sto sentralt i dialogen og mulighetene for å bruke skolen som en brobygger mellom ulike miljøer ble vurdert som særlig interessant. Økt samhandling forutsetter også et forbedret offentlig kommunikasjonstilbud. For å håndtere de utfordringene lokalsamfunnet står overfor er det særdeles viktig å ta vare på alle "ildsjeldene" i kommunen. For å nå målene er personer med kreative ferdigheter og evne til å realisere gode ideer helt avgjørende. Det vil si at dialogen omkring problemstilling 3 i stor grad dreide seg om "bottom-up" løsninger. Det vil si at initiativet til utvikling må komme fra innbyggerne selv, og i mindre grad som vedtak fra kommuneledelsen (top-down).

Ordsky 3. støtter opp om disse vurderingene, de ordene som gikk igjen i dialogen viser at møtesteder, skole, kommunikasjon og engasjement fra befolkningen i kommunen er helt avgjørende for en positiv utvikling av lokalsamfunnet. For å sikre høy livskvalitet er også meningsfulle arbeidsplasser viktige. Et livskraftig lokalsamfunn forutsetter også stor variasjon i næringslivet. Tilrettelegging for et aktivt fritidstilbud blant de fastboende er også av stor betydning.

Resultatene fra evalueringsskjemaet

Etter at kafédialogen var avsluttet ble deltakerne oppfordret til å besvare noen spørsmål som var knyttet til prosessen ved kafébordene og til kafédialog som metode. Alle spørsmålene har 7 svaralternativer fra i «liten grad» til i «stor grad». Av de 26 som besvarte spørsmålene var fordelingen langs de demografiske variablene slik: 17 menn og 9 kvinner, 1 under 20 år, ingen mellom 21 og 35 år, 12 mellom 36 og 50 år, 12 mellom 51 og 67 år, og 2 over 68 år. Det var 14 i privat sektor og 8 i offentlig sektor, i tillegg en fra frivillig organisasjon og 2 pensjonister.

Frekvensfordeling

De fem spørsmålene som gav høyest gjennomsnittsskår:

1. Alt i alt synes jeg deltakelse i Kafédialogen var inspirerende	6.0
2. Alt i alt synes jeg deltakelse i Kafédialogen var nyttig	5.8
3. Jeg var aktivt med i dialogen	5.7
4. Jeg opplever at jeg kan være bidragsyter i samarbeid med andre	5.7
5. Hvor sannsynlig er det at du vil bruke kafédialog som metode i andre sammenhenger	5.6

De fire spørsmålene med laves gjennomsnittsskår:

1. Deltakelse i Kafédialogen åpnet for bedre selvinnsikt	4.5
2. Alt i alt synes jeg deltakelse i Kafédialogen bidro til egen faglige utvikling	4.6
3. Jeg var en god lytter	4.7
4. Har du kommet i kontakt med noen som du vil samarbeide med i fremtiden?	4.7

Svarene på evalueringsskjemaet viser at kafédialogen opplevdes som inspirerende (6.0) og nyttig (5.8) av deltakerne. Det å komme sammen med mennesker som har ulike perspektiver på de aktuelle problemstillingene bidrar til kreativitet både når det gjelder å gi nye svar og stille nye spørsmål. At skåren er veldig høy både når det gjelder aktiv deltagelse i dialogen (5.7) og opplevelsen av å være en konstruktiv samarbeidspartner (5.7) understøtter den positive opplevelsen.

De spørsmålene som ga lavest skår er også interessante. At deltakerne i liten grad opplever økt selvinnsikt (4.5) og faglig utvikling (4.6) kan skyldes at det er satt av for lite tid til dialogen. Men det kan også skyldes at problemstillingene ikke åpner for refleksjon og læring i tilstrekkelig grad. At det er lav skår på spørsmålet om "jeg var en god lytter" (4.7) er kanskje overraskende sett i sammenheng med høy skår på aktiv deltagelse (5.8) i kafédialogen. Svarene tyder dermed på at aktiv deltagelse i en dialog først og fremst er knyttet til "snakking" mer enn lytting. Dette er interessant og viser at en god dialog forutsetter balanse mellom egne bidrag og oppmerksamhet omkring andres bidrag. I denne sammenhengen er det kanskje ikke så overraskende at selvinnsikt og faglig utvikling kommer ut med forholdsvis lav skår.

Faktoreanalyse

For å finne ut om deltakerne i kafédialogen deler seg inn i ulike kategorier er det hensiktsmessig å gjennomføre en faktoreanalyse. Faktoreanalyse er en metode som åpner for tolkning. Metoden gir i liten grad eksakte analyse av et datamateriale. Vi fant to grupper der faktorene ladet mer enn 0,60. De dialogorienterte og de løsningsorienterte. I tillegg kom det frem en gruppe (de konfliktorienterte) som er fokusert på konflikt og uoverensstemmelser. Gruppene er satt sammen av følgende variabler.

Dialogorienterte

- ✓ Deltakelse i kafédialogen åpnet for bedre selvinnsikt
- ✓ Jeg var aktivt med i dialogen
- ✓ De andre lyttet til mine innspill og argumenter
- ✓ Alt i alt synes jeg deltagelse i kafédialogen bidro til egen faglige utvikling

De dialogorienterte fokuserer på at kafédialog er en metode som åpner for aktiv deltagelse og som bidrar til egen utvikling, både personlig og faglig. Det vil si at personer som tilhører denne gruppen i mindre grad er opptatt av de konkrete problemstillingene som ble diskutert, de er opptatt av at det å delta i dialogen i seg selv er nyttig og meningsfullt.

Løsningsorienterte

- ✓ Deltakelse i kafédialogen tydeliggjorde verdikonflikter
- ✓ Jeg vil bruke kafédialog som metode i andre sammenhenger
- ✓ Jeg kan være bidragsyter i samarbeid med andre
- ✓ Forståelse for verdikonflikter i kommunen

De løsningsorienterte betrakter kafédialog som en metode som er egnet til å løse konkrete konflikter. Ved å lytte til andres perspektiver øker problemforståelsen samtidig som det gjennom felles anstrengelser er mulig å gjøre noe med problemene. Troen på en selv kan bidra til å finne gode løsninger er et viktig element hos de løsningsorienterte.

Konfliktorienterte

- ✓ Har du kommet i kontakt med noen du vil samarbeide med i fremtiden
- ✓ Har krangling vært til hinder for utvikling av kommunen

De konfliktorienterte kommer frem som et resultat av uoverensstemmelser som har eksistert i kommunen i mange år. De mener at krangling har vært et problem og de er på jakt etter mennesker som de kan samarbeide med for å komme seirende ut av de ofte fastlåste verdikonfliktene.

Foto: Lars Einar Hollund

Videre arbeid

Nokre tankar om Mostrating

inspirert av samtalar mellom Professor Ove Jakobsen og Prosjektleiar Kåre Spissøy under seminaret 5.februar 2013 på Moster.

Kva var Mostratinget: (frå Wikipedia):

Mostratinget var eit tingmøte halde ved Moster kyrkje, på Moster på Bømlo i 1024. Her la kong Olav den heilage og bisp Grimkjell fram kristenretten som dei i samråd med frie bønder på tinget fekk vedteke. Sidan vart dette òg vedteke på dei ymse lagtinga, og ein har rekna dette som innføringa av kristendomen til statsreligion i Noreg. Mostratinget er nemnt i dei eldste norske lovtekstene, Gulatingslova og Frostatingslova.

Mostratinget danar råma kring andre delen av det det årvisse sogespelet Kristkongane på Moster (som til vanleg går under namnet Mostraspelet), skrive av Johannes Heggland.

Kva var eit Ting: (frå wikipedia):

Ting (av norrønt *þing*) var i norrøn tid ei dømmande forsamling som òg kunne fungera som ei lovgjevande forsamling. Før lovane vart skrivne ned, la ein lovseiemann fram den munnleg overleverte rettskunna. Dei norrøne tinga har vorte skildra som ein tidleg versjon av demokrati då dei vart oppretta som eit tidleg forsøk på å introdusere eit representativt system der tvistar kunne gjerast opp i eit nøytralt forum og på ein ikkje-valdeleg måte, heller enn via blodhemn. Tinget samla seg på ein særskild tingstad, som gjerne kunne vera ein haug.

Ordet lev vidare i politiske forsamlinger som allting, storting, folketing, sameting, odelsting, lagting og landsting, og i domstolar som tingretten, Borgarting, Eidsivating, Frostating og Gulating.

Dette handlar mykje om lov og rett, om deltaking og demokrati, om å verte eit sivilisert samfunn. Om me freistar å dra parallellear opp til i dag og det me prøver å få til i vår tid gjennom prosjekt som Dynamiske Mosterhamn, kan me kanskje tillata

oss å kalla større møter som det seminaret me hadde 5.februar i 2013 for eit Ting, eller kanskje noko sånt som «Nye Mostratinget».

Om me vidare tillet oss å spinne litt på dette kunne me kanskje seie at Mostratinget i vår tid kan vere vår måte definere ein slags metode, der me brukar den beste kunnskapen me til ein kvar tid har om korleis me skal kunne leve på ein god måte, og lar den verte framsagt av kunnige folk som i vår tid kanskje er ein foredragshaldar, i eldre tid benevnt loveseiemann. Hos oss ville då lovseiemannen vere ein som kunne seie noko om beste praksis, samfunnsforskning, og slikt.

Om me tar eksemplet vårt, ville spørsmålet vere, korleis skal me leve og virke for å ha det godt, verte lykkelige, bevare staden (jorda) for våre etterkommarar, ta vare på kunnskap om livet, og mange andre spørsmål.

Det nye Mostratinget kunne ta mål av seg å verte eit Ting for det gode liv i eit desentralisert kystsamfunn. Eit delmål kunne verte å ta vare på og utvikle kunnskapen om livet, levesett, verksemdsutvikling og samfunnsoppdrag. Ein kunne og tenkje seg at andre Ting kunne gjere tilsvarande for andre geografiske område som fjellnorge, innlandet, etc

Poenget med denne ideen er å nytte den store ressursen me har i staden Moster, den kulturen som at er skapt her, den arenaen som elt er på plass, og ikkje minst den svært interessante historiske koblinga til Kristenretten.

Om me skulle lage ein parallel til begrepet kristenrett (kristninga av Norge, etableringa av rettsstaten), kunne me kanskje sei at «På (nye) Mostratinget vert kunnskap og beste praksis for moderne livskraftige samfunn teke *til Tings*». På same måte som dei historiske Tinga tok opp det som på den tida var viktige (få til ein fungerande organisering av samfunnet), kan me i dag gjere det same, svara vil sjølv sagt ikkje verte dei same, kanskje i nokre tilfelle heilt motsette av det dei rådande paradigme vil ha oss til å tru. Eg vil a alle fall tru at ophenheit og utvikling vil verte svært sentrale begrep.

12.2.2013 Kåre Spissøy

Vedlegg

Plakat til arrangementet

Forhåndsamtale av arrangementet

Pressedeckning i Bømlonytt

Prosjektbeskrivelse

Seminar for heile Bømlo med naboar

Amfisalen Moster Amfi, tirsdag 5.februar 2013 kl 17:30

Gratis

Ope for alle

Enkel servering

Bømlo 50 år

Livskraftige samfunn

For å skape livskraftige samfunn kreves det grunnleggende endringer i økonomisk teori og praksis» - Ove Jakobsen

Dynamiske Mosterhamn inviterer til seminar om korleis me kan skape eit betre samfunn med dei gode ressursane me har. Me får gjester frå Universitetet i Nordland som vil gje oss innblikk og kunnskap om samhandling mellom ulike deler av samfunnet, heilheitstenking og etiske perspektiv på utvikling av staden vår. Me håpar programmet kan frista folk frå heile Bømlo og gjerne også nabokommunane. Korleis kan me skape ein betre stad å bu, eller som me på Moster ville seie; «korleis kan me få det KJEKT PÅ VEGEN»? Alle er velkomne, unge, gamle, organisasjonar, grendelag, skulane, helsesektoren, næringslivet

Program for kvelden (17:30-21:15)

- ✓ **Opning ved kommunalsjef Geir E. Aga**
- ✓ **Foredrag: Livskraftige samfunn basert på økologisk økonomi med Professor Ove Jakobsen, UiN**
«Heilskapstenking må til for å forstå samanhengen mellom økonomisk verksemd, berekraftig natur, opplæring, kultur, livskvalitet, attraksjon og livskraftige samfunn. Økonomiske mål kan ikkje lausrivast frå økologiske og samfunnsmessige mål»
- ✓ **Innlegg frå Frivilligentralen, Bømlo kommune og Dynamiske Mosterhamn**
- ✓ **Kreativ prosess leia av Øystein Nystad, UiN**
Alle får vera med å ta del i gode samtalar om kveldens tema

TING SKJERKJEKT PÅ VEGEN

UNIVERSITETET I
NORDLAND

Pressedekning i Bømlonytt

Vil ha levande og livskraftige lokalsamfunn

Korleis gjera Bømlo til ein endå betre stad å bu? Det er eitt av fleire spørsmål seminaret Livskraftige samfunn tek for seg på tysdag.

Bru: Nils-Tore Seie

Moster Grendautval-prosjektet Dynamiske Mosterhamn, Bømlo Frivilligentral og Bømlo kommune gør saman om å arrangera seminaret Livskraftige samfunn i Moster Amfi tysdag kveld. Det tek for seg tema innan økonomi og samfunnsutvikling. Professor

Ove Jakobsen og førstelektor Øystein Nystad frå Universitetet i Nordland hjem, for hevesvis å halda foredrag og å leia forsamlingsa gjennom ein kreativ prosess denne kvelden.

— Seminaret er oppe for absolutt alle. Målgruppa er alle som er oppkalla av korleis me kan gjera det betre å bu i gründene våre. Me har spesielt invitert unge og skulesektoren i Bømlo. Det same gjeld for næringslivet og alle gründelaga på Bømlo. Me har tillegg sendt ut invitasjonar til resten av regionen, sørleg naboaune våre i aust, Sveio og Stord, seier Kåre Spissey frå

Dynamiske Mosterhamn og Moster Grendautval.

Seminaret er ein del av ulike jubileumsarrangement i heile kommunen uløter året, som markerer at Bømlo kommune er 50 år i 2013.

— Me trur at dette er et seminar som kan gi dei som kjem innspel til fleire aktuelle saker i regionen. Eit denne er skulepolitikk. Me har Lillehaug skule som kan bli nedlagt på Stord, og me har Bømlo vidaregåande der det kan bli både nedlegging og flytting av skuletilbodet, seier Spissey.

Dynamisk dialogkveld

— Me vil at Moster skal bli ein betre stad å bu for alle. Seminaret i dag er del av ei mobilisering for å få fleire med, sa Kåre Spissey frå Moster Grendautval-prosjektet Dynamiske Mosterhamn om Livskraftige samfunn i Moster Amfi, tysdag kveld. Det blei ein kveld der den gode samtalen stod sterkt. **Side 9**

Gode samtalar om godt liv

Med å samtala i lag, bli kjende med kvarandre, dela og utvikla tankar og idear, kan ein få starten på utviklinga av eit godt samfunn til framtid.

Bru: Nils-Tore Seie

Inngangen til denne artikkelen er ei brev til sjølvkjemming av Eva Nystad, leiar av skuleprosjektet Samfunn. Kveldet var organisert av Dynamiske Mosterhamn, Bømlo kommune, Bømlo Frivilligentral og Bømlo Amfi, og auka oppgang handla om helse- og hundar- taktikken bak seminaret var å få innom fleire medarbeidarar frå Bømlo og andre område av kommunen til a ha også bidra med.

Tu å hjelpe seg med seminari, hadde organizzatane kven i seg og vart sett til kaféverket og Tønndekka Øystein Nystad frå Universitetet i Nordland. Det var også med ein god samfunnsvit akter at dei som måtte til. Snarre rørt mot,

Startar ein prosess

Doktorane på seminaret, 42 i alt, var særs til kaféverket i Moster Amfi. Her kom diskusjon om tema som netverk, kva ein kan gjara for å få nye folk til å bli godt integrerte i lokalsam-

funnet og til ått konkurrere for seg samanframt i 2050.

Me nærmar oss med dette oppgaven med å utvikla et godt og forstått samarbeid mellom oss. Detta oppgavet er lagt til slik at vi kan få et godt samfunn med levande, grønne og på den meste høyrer opp over grønna me. Det er dessutan viktig at vi, på samanheng med dette, også må ha en bærekraftig og demokratisk miljøkunnskap også. Her må det ikke være et samfunn som er gjort for oss, men et samfunn som er gjort av oss. Og også at det er gjort i samarbeid med lokalsamfunnet, ressursar, osv. høyrer til.

Optimal tilvekselrit

Nestad finklitt et oversyn over metodar, kaféføldelegar. Før det, måtte alle utveksle sine erfaringar om skulesektoren i Bømlo. Det var også et godt samfunn som var i fokus.

Kommunikasjonsforskar Ove E. Aga spela seminaras, og systemet forenkla til lokalsamfunn var underverdig i Amfiesalen.

Bømlo kommune var også til stede på seminaret, og det måtte til. Kommunen si oppgave er å vore med å nytta dette for den ein delen av Det bømleske samfunnet. Det er viktig å gi rom for det gode til i fellesskap med andre, minner han.

Det er optimale punkta for helse og levadsfellesskap. Når den grønne er rådd, søker ikke levadsfellesskapet om å gjøre inn sine matrinnar, eller til det høste, pengerhøste. Det er også viktig at vi har et godt samfunn som ikke er diktatorisk. Arbeidet vi har gjort for 2.500 mennesker, om at vi samfunnet var et godt samfunn med god helse, god føretaksvirksomhet og prøsa av miljøhald. Alt til nokså i alle, sa Aga om arbeidet i programmet, framheva professoren.

Me er alle orkestratorar i samfunnet, men vi må også ha samfunnslia deresom vi vil. Vi må ha en helse, med levekvar, og vi har en perspektiv på det som skjer utanfor og inne.

Kommunikasjonsforskar Ove E. Aga spela seminaras, og systemet forenkla til lokalsamfunn var underverdig i Amfiesalen.

Bømlo kommune var også til stede på seminaret, og det måtte til. Kommunen si oppgave er å vore med å nytta dette for den ein delen av Det bømleske samfunnet. Det er viktig å gi rom for det gode til i fellesskap med andre, minner han.

Oystein Nystad Etter intervjuet i Norskland, understrekte han viktig dialogen mellom medlemmer er: Like viktig som å snakke spør, det å lytte til andre.

Kaféverket Grua Røyningen Magazine (midten) hadde ansvaret for at den gode dialogen gikk godt ved et av kaféveranda i Moster Amfi.

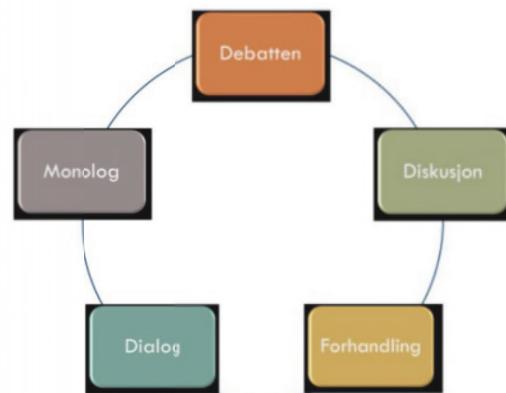
Kafédialog Øystein Nystad

Hvorfor dialog?

- " Jeg tror vi kan endre verden hvis vi begynner å lytte til hverandre igjen" (M.J.Wheatley).
- Kompleksitet
- "flere kan mer og mer om mindre.."
- Verden som en koalisjon av interesserter

Kommunikasjon – samtale

Kommunikasjonsforskjeller

Debatt/diskusjon

Antar at det finnes rett svar
Stykker opp problemet i deler

Forsvarer våre antakelser som sannheter
Opptatt av å overtale, selge, diktere

Ser på andre som motstandere

Dialog

Antar at flere har deler av svaret
Søker å se sammenheng og helhet i alle delene
Ønsker å lære gjennom å spørre og avdekke
Spille på lag med andre for å oppnå felles forståelse
Utforske alles standpunkter

Dialogens egenskaper som metode

Kjerneredskap for å sikre bedre grunnlag for beslutninger
Virkemiddel til å stimulere til nytenkning
Bærebjelke i medvirkningsprosesser
Vilkår for utvikling av meningsfulle arbeidsplasser
Dialog er nyskapning

Handlemåter som fremmer dialog

Lytte med fokusert oppmerksomhet
Stille spørsmål med genuin interesse
Utsette vurderinger
Identifisere og utforske antagelser

Noen dilemmaer

"Tilværelsen er ikke et faktum, men en oppgave, og denne oppgaven er relatert til hvordan vi møter den andre; i vårt selv" (Bakhtin 1979)
Du er dømt til dialog!
Dialogen oppfattes både som befriende, skapende og farlig fordi ingen vet hvor den fører hen!
"I jakten på ny kunnskap vil man måtte utfordre og til og med forkaste eksisterende kunnskap" (Kuhn 1970)
Dialog er besværlig

Praktisering av dialog

Du må arbeide systematisk med

- dialogteknikkene
- dialoginnholdet
- deg selv

Dialog er 100% respekt for den andre
Observer gruppens dynamikk
Aktiv lytting, kroppsspråk, blikk... (øv)
Balansen med å være seg selv og ”opptre målbevisst”
Se deg selv i dialogen (kjør filmen tilbake), er det ekte dialog eller skjult monolog?
Åpen og ærlig dialog er besværlig og oppfattes av mange som farlig

Kafédialogens hensikt

Fri meningsutveksling som stimulerer til læring
Finne frem det uoppdagede
Løse komplekse utfordringer
Skape engasjement

Bruksanvisning

Dialogen mellom deltakere ledes av en kafévert som sikrer:

- Folkeskikk
- Høflighet
- Deling og utvikling av kunnskap

Gjester rundt kafébordet kan være

- Kunder
- Selgere
- Oppdragsgivere
- Berørte parter

Kafédialogens diskursetiske grunnlag

Alle deltakerne skal være med frivillig
Alle deltagerne skal opptre som likeverdige
Alle deltakerne skal opptre sannferdig
Meningsdannelse underveis skal skje uten noen former for tvang
Diskusjonen skal være offentlige
Alle deltakerne skal være rede for å la seg overbevise av det gode argument
Alle deltakerne må ha tillit til hverandre
Alle deltakerne må komme til ordet.
Drøftingen skal føre til en konsensus, ikke til avstemning.

Evalueringsskjema.

Evaluering av deltagelse i kafédialogen Moster Amfi 5. 02.2013

1. Deltakelse i Kafédialogen bidro til økt forståelse for andres perspektiver

I liten grad I stor grad

A horizontal row of seven empty square boxes, each with a black border, intended for children to draw or write in.

2. Deltakelse i Kafédialogen bidro til bedre oversikt over sammenhenger

I liten grad I stor grad

3. Deltakelse i Katédialogen åpnet for bedre selvinnsikt

I liten grad I stor grad

4. Deltakelse i Kafédialogen tydeliggjorde verdikonflikter

I liten grad I stor grad

□ □ □ □ □ □ □

5. Jeg var en god lytter

I liten grad I stor grad

A horizontal row of seven empty square boxes, each with a black border, intended for children to draw or write in.

6. Jeg var aktivt med i dialogen

I liten grad I stor grad

A horizontal row of seven empty square boxes, each with a black border, intended for children to draw or write in.

7. Jeg ble påvirket av andres innspill og argumenter

I liten grad

I stor grad

8. De andre lyttet til mine innspill og argumenter

I liten grad

I stor grad

9. Alt i alt synes jeg deltagelse i Kafédialogen var inspirerende

I liten grad

I stor grad

10. Alt i alt synes jeg deltagelse i Kafédialogen var nyttig

I liten grad

I stor grad

11. Alt i alt synes jeg deltagelse i Kafédialogen bidro til egen faglige utvikling

I liten grad

I stor grad

12. Hvor sannsynlig er det at du vil bruke kafédialog som metode i andre sammenhenger

Lite sannsynlig

Svært sannsynlig

13. Har du kommet i kontakt med noen som du vil samarbeide med i fremtiden?

I liten grad

I stor grad

14. Jeg opplever at jeg kan være bidragsyter i samarbeid med andre

I liten grad

I stor grad

15. Har du gjennom deltagelse i kafédialogen fått mer forståelse for verdikonflikter i kommunen?

I liten grad

I stor grad

16. Har kafédialogen lagt grunnlag for et bedre samarbeidsklima

I liten grad

I stor grad

17. Har krangling vært til hinder for utvikling av kommunen

I liten grad

I stor grad

18. Kjønn

Mann Kvinne

19. Alder:

< 20 21-35 36-50 51-67 68 <

20. Yrke:

- Elev/Student Privat sektor Offentlig sektor Primærnæringer
 Frivillige organisasjoner Annet (.....)

Takk for hjelpa!

UNIVERSITETET I
NORDLAND

HANDELSHØGSKOLEN I BODØ • HHB

Rapporten er utgitt av Senter for økologisk økonomi og etikk
ved Handelshøgskolen i Bodø, Universitetet i Nordland.

SENTER FOR ØKOLOGISK ØKONOMI OG ETIKK

- Er en flerfaglig arena for utvikling av forskning og undervisning i miljø- og samfunnsansvarlig økonomi
- Utvikler kurs innenfor økologisk økonomi og etikk på alle nivåer ved Handelshøgskolen i Bodø
- Arbeider aktivt for å fremme samarbeide med nasjonale og internasjonale universiteter og høgskoler vedrørende kurs og forskning innenfor økologisk økonomi
- Bidrar til samarbeid med næringsliv og offentlige etater gjennom aktiv deltagelse på konferanser, seminarer og kurs
- Publiserer forskningen i nasjonale og internasjonale fagtidsskrifter
- Deltar aktivt i samfunnsdebatten gjennom kronikker og artikler rettet mot praktikere og offentligheten generelt

Senter for økologisk økonomi og etikk samarbeider om metodeutvikling med Norsk dialog og har økonomisk støtte fra Iris Retura AS

NORSK DIALOG

www.norskdialo.no

www.retura.no/iris

UNIVERSITETET I
NORDLAND

HANDELSHØGSKOLEN I BODØ HHB

ISSN: 1892-476X
ISBN: 978-82-7314-712-7

Trykk: Trykkeriet UiN

www.uin.no